NATIONALBIBLIOTHEK
IN WIEN
105828 B
Neu-
I.B.II.Eg.27.

Digitized by Google

ÖNB
+Z33701860X

Digitized by Google

Digitized by Google

LATINSKA PALESTRA

(vježbenica)

za I. i II. gimnazijski razred

SPISAO

JOSIP KOBENZL

prof. na c. k. dubrov. gimnaziju.

DUBROVNIK
Nakladom i tiskom Drag. Pretnera
1884.

105328 B

Digitized by Google

Digitized by Google

PREDGOVOR.

U opreci sa dosadanjimi vježbenicami, koje ne oblakšavaju, kako bi imale, učenje niti udešavaju na shodan način gradivo jezika, pa su uz to odviše razvlačene i dosadne, nastojao sam u ovoj palestri, kao što u njemačkoj izdanoj 1880 god., da pokažem metodu kako se sigurno, brzo *pa u isto vrieme i* ugodno *uči krasni latinski jezik.*

Nu da ta moja knjižica drži što obećava, treba najprvo da se ona ne dade u ruke odveć nejakoj djeci, koja moraju da klonu duhom, kad vide pred sobom svakojakih težkoća, kojiem niesu dorasle sile njihove. U Švajcarskoj djeca mogu pohoditi latinske škole stoprv kad dovrše 12 god života, pa i u najboljih inostranih školah ne primaju se djeca u gimnazije nego u 12. godini, t. j. iza kako su dovršila 11 godina. Sa djecom od 10 godina, jer o mladjoj ne smije ni govora biti, valja da učitelj korači s mojom knjigom sasvim polagano.

Zatim treba, da se dobro izuče ne samo paragrafi gramatike Pavčeve, navedeni na čelu svake praktične vježbe, nego i rieči i fraze, koje se na istom mjestu nahode. Te su rieči nabrojene po zakonih analogije, antiteze, rime i po srodnosti u obliku, pa štampane u dva dobro razlučena stupca tako da učenik, pokrivši rukom sad jedan sad drugi stupac, može se sam izpitivati i ponavljati one rieči koje je zaboravio. Kad ih on ne bi naučio, neka mu ih učitelj dade istim načinom prepisati, dok ih zapamti. Uz to treba da se prevode svi komadi bez razlike, i to ne samo ustmeno nego i pismeno, niti samo jedanput, već koliko bi se god puta svidjalo da je potreba. Dulje komade može učitelj slobodno razdieliti na više lekcija, prteći učenicim samo ono što im mogu nositi ledja. Napokon treba da se sve mudre izreke, poslovice, versus memoriales, *basne i pripoviedke koje su u knjizi, uče na pamet i da se sa „razgovornimi vježbami" postupa, kako je rečeno u opazci k prvoj takovoj vježbi XXXIV na strani 50. Ovako kad se bude radilo, dobar i brz uspieh ne može da izostane.*

Digitized by Google

Opazka. *Niesam dodao rječnika latinskoga, buduć imamo Križeka i Divkovića; rječnik pako hrvatsko-latinski dodat ću, netom mi to budu dopustile okolnosti.*

U Dubrovniku mjeseca Augusta 1884.

Pisac.

Vježba

u izgovaranju latinskih slova; vidi Pavec §. 1 - 7.

Lyra. tyrannus. Dionysius. aes. paene. laetus. moenia. foedus. proelium. aere — aëre. poena — poëma. cecini. Graeciae. succus. vae victis. caducus. caduceus. Caepio. coërceo. haec. huic. Cyprus.

Equa. aequus. liquidae. quorum. obliquus. neque. sanguis. suadeo. suesco. lectio. nuntia. laetitia. Curiatii. centies. modestia. mixtio, otium, ostium, Bruttii, Miltĭades, Boeotia, Panaetius, Aegyptii, totīus, petíeram.

Alexander. Xenocrates. Xerxes. carnifex. Phaedrus. Phaëton. philosophus. zephyrus. Athenae. Karthago. rhetor. Rhenus. Pyrrhus. pulcher. schola. chorus.

Conclāmo. relĕgo. relĕgo. evīto. avŏlo. edūco. edŭco. decŏra. decōra. circŭitus. circumdăre. muliĕres. oblĭtus. oblītus. plerīque. plerăque.

Digitized by Google

PRVI RAZDJEL.

I.

Sklanja (deklinacija) osobnih samostavnih zaimena *ego* i *tu*; Pavec §. 82.

et (suznačne rieči: *ac*, *atque*, *que*; P. §. 420)	i, te, (pa)
etiam, *quoque*; P. §. 422	takodjer, i, još
aut, *vel*	ili, ili ti
heri - hodie - cras	jučer - danas - sjutra.

Meni i tebi — mene i tebe — i nam i vam — meni ili vam — i tebi i nam — nas i tebe — danas meni, sjutra tebi — dobro (*bene*) meni, dobro vam! — ili vi ili mi — vas i mene — i ti — danas ili ti sjutra.

II.

Sprega (konjugacija) glagola *sum*; P. §. 98.

nunc - tunc	sada - tada, onda
semper	vazda, uviek
mox	skoro, do mala
vix	jedva

Mi smo, bijasmo i bit ćemo — vi ste, bijaste i bit ćete — budi! budite! — ja sam, ja bijah, ja ću biti — jesu i bijahu — ti si bio (bila) — vi ste bili (bile) — bijaše bio — bit će bila — bijasmo bili — bit ću bila — danas nam, sjutra vam.

non sum	ja niesam
non fui	niesam bio
non ero	neću biti.

Digitized by Google

Nije — niesmo — nećeš biti — neće biti — ti niesi bio — nije bila — ne bijasmo bili — niesu — ne bijah — nećemo biti — tada ne bijahu.

* * *

Op. Kao *sum* sprežu se i sastavine njegove; n. p.

adsum, adfui (affui), adesse;	prisutan sam; jesam u pomoći
absum, abfui (afui), abesse	odsutan sam, odsustvujem
desum, defui, deesse	manjkati
supersum, superfui, superesse	preostati
obsum, obfui (offui), obesse	škoditi, protivan biti
prosum, profui, prodesse; §. 99, 2.	koristiti.

Bio je prisutan — bila je odsutna — škodit će tebi — koristit će vam — i jučer bijahu odsutni — budi mi u pomoći! — budite nam u pomoći! — ili će prisustvovati ili odsustvovati — ili koriste ili škode — manjkaju, manjkahu, manjkali su, manjkat će — preostaje, preostajaše, preostat će, preostade = preostalo je — niesu prisutni — ne bijaše odsutna — nećemo manjkati — tada ne koristijaše.

* * *

Sprega glagola *possum* (ja mogu); P. §. 99, 3.

Ne možemo, ne mogasmo, niesmo mogli, nećemo moći — budi mi u pomoći, ako *(si)* možeš — jedva mogah prisustvovati — skoro ću vam moći koristiti — i mi smo onda manjkali — bijaše preostalo.

III.

Prva sklanja samostavnikâ; P. §. 16.

		P. §. 10.		
terra, ae	zemlja		*scriba, ae*	pisar
aqua, ae	voda		*poëta, ae*	pjesnik
unda, ae	val		*nauta, ae*	mornar
ora, ae	kraj, primorje		*agricŏla, ae*	težak
mensa, ae	stol		*incŏla, ae*	stanovnik
vita, ae	život		*convīva, ae*	gost, zvanica
praeda, ae	plien		*Persa, ae*	Persijanac
patria, ae	domovina		*Scytha, ae*	Skićanin
victoria	pobjeda		*Numĭda, ae*	Numidjanin
industria	marljivost		*Garumna, ae*	Garona (rieka).

Digitized by Google

Pobjede Persijanaca — stanovnike zemlje — marljivošću težakâ — meni i pisaru — vam i gostom — život Skićana — Jugurtu (*Jugurtha, ae)* i Numidjane — nas ili domovinu — i vi ste manjkali — jedva preostadosmo (= jedva smo preostali) — skoro ću ti u pomoći biti — danas prisustvujemo, sjutra ćemo odsustvovati — preostaju, ne manjkaju — mornari su bili plien valova — nije nam koristilo, nego *(sed)* škodilo — budite nam u pomoći, ako možete.

IV.

Druga sklanja samostavnikâ; P. §. 19-21.

socer, ĕri	tast	*dominus, i*	gospodar
gener, ĕri	zet	*servus, i*	rob, sluga
puer, ĕri	dječak	*amicus, i*	prijatelj
vir, viri	muž, čovjek	*discipulus, i*	učenik
liber, libri	knjiga	*animus, i*	duh, duša, srce
ager, agri	njiva	*cibus, i*	hrana, jelo
aper, apri	vepar	*murus, i*	zid
arbĭter, tri	pomiritelj	*Cyrus; Croesus*	Kiro, Krezo
Alexander, dri	Aleksandar	*Philippus, i*	Filipp

donum, i	dar
tectum, i	krov
regnum, i	kraljevanje, kraljevina
bellum, i	rat
proelium	bitka, boj
verbum	rieč
periculum	pogibelj
praemium	nagrada

Neka se u svih padežih sklanjaju sliedeće spojitbe: *conviva et amicus, puer atque puella, proelium et victoria, magister ac discipulus, arbiter dominusque, praemium industriae.*

Meni i tastu — tebi i Filippu — mene i zeta — nas ili pomiritelja — o prijatelju! — i ti, Bruto[1])? — konji i kobile — Poviest je i vazda će biti učiteljica života. — Budi mi u pomoći, gospodine (= gospodaru)! — Stanovnici zemlje jesmo. — Muze su pjesnikom

Digitized by Google

prijateljice. — Sada si dječak, skoro ćeš biti muž. — Vi nami učitelji, vi prijatelji bijaste. — Djela[2] će koristiti, ne rieči. — Manjkahu nam ljudi (= muževi). — Sada možemo, onda ne mogasmo.

---

1) Brutus, i. 2) factum, i.

V.

Primjetbe k pojedinim padežem druge sklanje; P. §. 23, 1-3.

Antōnius	Antonij, Antun	*genius*	genij, duh zaštitni
Vergĭlius	Vergilij	*filius*	sin
Horātius	Horacij	*deus* (plur. češće *dii (dī), diis (dīs)* nego *dei, deis)*	bog
Pompejus	Pompej		
Gajus (Cajus)	Gajo		

Opazka. Rieči *dea* i *filia* imaju u dat. i abl. plur. *deabus*, *filiabus*, kad su spojene s mužkimi imeni *diis*, *filiis*.

Neka se deklinuju: *filius et filia*, *deus deăque*, *Numa Pompilius*, *Marcus Tullius*, *Munatius Plancus*, *Tiberius et Gajus Gracchus*.

O spolu rieči druge sklanje; P. §. 24.

Corinthus	Korint	*alvus*	trbuh
Aegyptus	Egipat	*humus*	tlo, zemlja
Rhodus	Rod	*colus*	preslica
Delus	Delo	*synŏdus*	sbor
pŏpulus	topola	*exŏdus*	izhod
(pōpulus m.)	puk, narod	*perĭŏdus*	doba, perioda
fagus	bukva	*paragrăphus*	paragraf
ulmus	briest	*diamĕtrus*	promjer
fraxinus	jasen	*dialectus*	narječje
pirus	kruška (drvo)	*diphthongus*	dvoglasnik
(pirum)	kruška (voće)	*virus (venenum)*	otrov
malus	jabuka (drvo)	*vulgus*	svjetina
(malum)	jabuka (voće)	*pelagus* (poetički)	pučina (morska)

Digitized by Google

1. Aegyptus est donum Nili. 2. Erat Masinissa socius et amicus Romanorum. 3. Egeria nympha Numae Pompilio ministra consiliorum fuit. 4. Est profecto animi medicina philosophia. 5. Corinthus praeda fuit Mummii ac Romanorum. 6. Tu dominus, tu mihi amicus fuisti. 7. Diana silvarum dea erat. 8. Aurora musis amica (est). 9. Beneficium et gratia sunt vincula amicitiae. 10. Hadria est inquietus.

1. Tarkvinij bio je zet Servija Tullija. 2. Počekaj [1]), o Publijo; do mala ću prisutan biti. 3. Stanovnici otoka [2]) Krete bijahu i jesu mornari. 4. O sine, budi čovjek! 5. Budi meni vazda u pomoći, bože! 6. Ja ću [3]) prijateljica, ja ću tebi kći biti. 7. Sada ste dječaci, skoro ćete muževi biti. 8. Manjkao nam je Pompej. 9. Niesam škodio, akoprem [4]) mogah. 10. Garona je plahovita [5]).

1) exspecta, 2) otok Kreta Creta insula, 3) ovo „ću“ ne prevadja se, 4) etsi, 5) rapidus, a, um.

VI.

Opazka. Hrvatski pridavnici na ov, ev, in, ji, ski, naznačujući osobu ili stvar, kojoj što pripada, prevadjaju se latinski ponajviše genetivom (posjedovnim); n. p.

eloquentia Gracchi, Gracchorum	govorničtvo Grakkovo
sententia philosophi, philosophorum	mnienje, sud filosofov
laetitia Bacchi	veselje Bakkovo
dei beneficia	božja dobročinstva
Assyriorum imperium	assirsko carstvo
Thessaliae oppida	tessalski gradovi
ripa Sequănae, ripa Rheni	obala sekvanska, rajnska
belli gloria	bojna slava.

1. Jugurta bijaše zet Bokkov [1]). 2. Polifem [2]) je bio Neptunov [3]) sin. 3. Ino [4]) bijaše Kadmova [5]) kći. 4. Horacij je bio prijatelj Vergilijev. 5. Aleksandar, Filippov sin, bi gospodar Azije. 6. Nam ne manjkaju (manjkahu) sluge. 7. Servij Tullij bješe tast Tarkvinija Ohologa. 8. Domovina krokodilova jest Afrika. 9. Sada smo prisutni, skoro ćemo odsutni biti. 10. Onda trebahu [6]) djela, ne rieči. 11. Koristite, ako možete, narodu.

1) Bocchus, i. 2) Polyphēmus, i. 3) Neptunus, i. 4) Ino. 5) Cadmus, i. 6) opus erant.

Digitized by Google

VII.

Pridavnici prve i druge sklanje; P. §. 18 i 22.

liber, ĕra, ĕrum	slobodan	*firmus, a, um*	stalan, čvrst
miser „ „	jadan, biedan	*infirmus 3.*	nestalan, slab
asper „ „	hrapav	*gratus, a, um*	mio; haran
frugĭfer „ „	plodonosan	*ingratus 3.*	nemio; neharan
armĭger „ „	oružje noseći	*certus, a, um*	izvjestan, jamačan
sacer, cra, crum	svet, posvećen	*incertus 3.*	neizvjestan
pulcher, cra, crum	liep	*piger, gra, grum*	lien
satur, ŭra, ŭrum	sit	*impĭger 3.*	neumoran
clarus, a, um	jasan, glasovit	*maturus, a, um*	zrio; ran
opulentus, a, um	mogućan, bogat	*immaturus 3.*	nezrio; neudoban
jucundus, a, um	ugodan	*notus, a, um*	poznat
molestus, a, um	tegotan, dosadan	*ignotus 3.*	nepoznat

meus (vok. *mi*), *mea, meum*	moj, moja, moje
tuus, tua, tuum	tvoj, tvoja, tvoje
noster, nostra, nostrum	naš, naša, naše
vester, vestra, vestrum	vaš, vaša, vaše

Neka se deklinuju: *opulenta Corinthus, populus alta, umbrosa fagus, clarus poeta, magnum dei beneficium, Rhodus insula, ventus prosper, virus mortifĕrum, periodus artificiosa.*

1. Krov je čvrst [1]). 2. Konj bijaše neumoran [1]). 3. Primorje italsko [2]) jest hrapavo. 4. Obala rajnska je liepa [1]). 5. Dobra pamet [3]) veliko je dobročinstvo božije. 6. Orlove oči jesu bistre [4]). 7. Sretno [5]) bijaše Romulovo kraljevanje. 8. Rat divljemu [6]) narodu ugodan je [1]). 9. Naše njive niesu plodonosne [7]). 10. Budite harni učiteljem, vjerni [8]) prijateljem [7]). 11. Rieči tvoje, o Vergilije, zlatne su. 12. Domovina Homera, glasovita pjesnika, nepoznata je. 13. Budi neumoran, moj sinko! 14. Otok Delo bijaše bogovom posvećen. 15. Skromnost je ures dječakâ i djevojaka. 16. Skićani i Numidjani bijahu divlji. 17. Zemlja ima [9]) velik promjer. 18. Tlo nije vazda mokro. 19. Preostadoše kruške i jabuke. 20. Svjetina je neharna. 21. Hadria je nemirna [10]). 22. Epir ne bijaše plodonosan.

---

1) Kako u množini? 2) Italia, ae. 3) memoria, ae. 4) clarus, a, um. 5) prosper, era, erum. 6) ferus, a, um. 7) kako u jednjni? 8) fidus, a, um. 9) habet. 10) miran quietus.

Digitized by Google

VIII.

Pridavnici rabljeni kao samostavnici.

O p. Pridavnik u mužkom i srednjem rodu rabi u latinskom često kao samostavnik. U nas se pretvaraju ovakovi pridavnici u samostavnike s nastavci i k, a c, i c a, i n, pa se nalazi i pridavnik, ako i rjedje.

caecus, i	sliepi = sliepac	*bonum, i*	dobro
surdus, i	gluhi = gluhac	*malum, i*	zlo
stultus, i	ludjak	*verum, i*	istina
avārus, i	lakomac	*multa* (plur.)	mnogo
invĭdus, i	zavidnik	*pauca*	malo
prŏbus, i	poštenjak	*praeterita*	prošlost
improbus, i	nepoštenjak	*futura*	budućnost
Romanus, i	Rimljanin (rimski)	*olim, quondam*	njegda, jednom
Graecus, i	Grk (grčki)	*interdum-interim*	kadkad - medjuto

paucis contentus	zadovoljan malim
onustus sarcĭnis	natovaren prtljagom
ingenio praedĭtus	nadaren umom
fessus (fatigatus) vigiliis	umoren bdjenjem

1. Boni beati, improbi miseri sunt. 2. Dei beneficia magna sunt et innumera. 3. Tu mihi patronus, tu mihi amicus fuisti. 4. Nostra vita semper obnoxia erit periculis. 5. Remedium irae mora est. 6. Hispania et Gallia provinciae erant Romanorum. 7. Varia est belli fortuna. 8. Ventus erat nautis aptus. 9. Homerus et Hesĭodus vetusti poëtae sunt. 10. Jucunda est memoria praeteritorum malorum. 11. Coma antiquorum Germanorum flava erat, oculi plerumque caerulei, raro nigri. 12. Virus nonnullarum plantarum bestiis noxium est.

1. Sliepci i gluhci su jadni. 2. Poštenjaci su vazda bezbiedni [1]). 3. Bezbožnim niesmo prijatelji. 4. Lakomost je uzrok mnogih zala. 5. Meni moje, tebi je tvoje drago. 6. Budućnost nam je nepoznata. 7. Bogati Korint bi plien Mummija [2]) i Rimljana. 8. Kruška i jabuka su plodonosne. 9. Robovi niesu slobodni. 10. Gradski zid jest visok. 11. Darovi su ugodni. 12. Svjetina je sliepa. 13. Vepri su divlji. 14. Glasovito je bilo govorničtvo Grakkovo. 15. Lakomost je škodila Skaurovoj [3]) sla-

Digitized by Google

vi. 16. Jarac bijaše posvećen Bakku. 17. Topola je visoka, bukva sjenasta. 18. Put[4] prave[5] slave hrapav je. 19. Vi ste gosti moji; vaše veselje je moje veselje. 20. Nesloga Grkâ bi uzrok pobjedâ Filippovih.

1) s e c u r u s, a, u m. 2) M u m m i u s. 3) S c a u r u s. 4) v i a, a e. 5) v e r u s, a, u m.

IX.

I.a konjugacija a k t i v n a; P. §. 99 i 100.
(neka se nauči ciela, i to dobro).

oro (as, avi, atum, are)	molim, prosim
orabam	moljah
orabo — (si orabo)	(za)molit ću — (ako budem moliti)
oravi	zamolih, (za)molio sam
oraveram	bijah ili bio sam (za)molio
oravero — (si oravero)	bit ću (za)molio — (ako budem molio)

aro 1.	orati, oborati	*concordia, ae*	sloga
laudo 1.	hvaliti, pohvaliti	*discordia, ae*	nesloga
probo 1.	odobravati, — briti	*socordia, ae*	bezbrižnost
emendo 1.	popravljati, — viti	*Olympus, i*	Olimp
commendo 1.	preporučivati, — čiti	*Aeolus, i*	Eolo
impĕro 1.	zapoviedati, — vjediti	*ventus, i*	vjetar
vitupĕro 1.	kuditi, (u)koriti	*beatus, a, um*	blažen
navĭgo 1.	jedriti, ploviti	*fidus, a, um*	vjeran
sollĭcĭto 1.	uznemiriti, — ivati	*ferus 3. (fera, ae)*	divlji (zvier)
vīto, evīto 1.	izbjegavati	*securus 3.*	bezbiedan

1. Mornar jedri, jedrijaše. Mornari jedrijahu i jedrit će. 2. Tebe boga hvalimo. 3. Tvoj život, moj Planko, uznemiruje me. 4. Molite te ćete dobiti[1]. 5. Eolo zapoviedaše vjetrom i valovom. 6. Težaci obradjuju[2] njive. 7. Divlji Skićani ljubljahu ratove. 8. Stari[3] pjesnici slave[4] glasoviti Rod. 9. Sjutra ćemo jedriti pjenjavu pučinu. 10. Bogovi obitavahu[5] Olimp. 11. Moli i radi[6]. 12. Izbjegavajte pogibelji. 13. Rieči tvoje, o Pompejo, mi odobravamo i hvalimo. 14. Sud pomiriteljev ja neću kuditi. 15. Vergilij je pjevao[7] život Enejin[8]. 16. Vazda smo korili lakomce. 17. Nesloga vaša bijaše nas uznemirila. 18. Murenino[9] mnienje odobrismo i pohvalismo. 19. Ako budete obradjivali njive, bit će plodonosne. 20. Ako budeš molio, dobit ćeš. 21. Ja sam bio preporučio

Digitized by Google

Augustu Antunovu kćer. 22. Grci su bili učitelji Rimljana. 23. Bijahu me popravili primjeri dobrih ljudi. 24. Mnoge biline ljube vlažnu zemlju (= tlo).

1) impĕtro, are. 2) curo, are. 3) vetustus, a, um. 4) celĕbro, are. 5) habĭto, are. 6) labōro, are. 7) canto, are. 8) Aeneas, gen. Aeneae. 9) Muraena, ae.

* * *

I.a konjugacija passivna; P. §. 100.

vocor (appellor) 1.	ja sam (bivam) zvan, zovem se, zovu me
vocabar (appellabar)	bijah zvan, zvah se, zvahu me
vocatus (appellatus) sum	bih pozvan, pozvan sam, nazvali su me
vocatus (appellatus) eram	bijah pozvan, bili su me nazvali
ornor lauro	kićen sam, kite me lovorom
delector somno et umbra	nasladjujem se snom i sjenom
exōror lacrimis	davam se umoliti suzami
non turbor	ne dam se smesti

cremo 1.	paliti, spaliti	*silva, ae*	šuma
muto 1.	mienjati, promieniti	*luna — stella*	mjesec — zviezda
placo 1.	utažiti, — ivati	*causa, ae*	uzrok
pecco 1.	griešiti, sgriešiti	*mora, ae*	oklievanje
salūto 1.	pozdraviti, — vljati	*morbus, i*	bolest
resalūto 1.	odpozdraviti	*oculus, i*	oko
crĕo 1.	stvarati, stvoriti	*exemplum, i*	primjer
recrĕo 1.	oporaviti, — vljati	*auxilium, i*	pomoć
pugno, certo 1.	boriti se	*una—frustra*	skupa — zaludu

1. Zavidnici niesu ljubljeni. 2. Hvale se dragulji indijski 1) i vuna hispanska 2). 3. Mrtvaci ili se paljahu ili se pokopavahu 3). 4. Kako 4) pozdravljate. tako 5) ćete odpozdravljeni biti. 5. Učenikom se preporučuje marljivost. 6. Bogovi se utaživahu darovi. 7. Biti ćeš ljubljen, ako si dobar ćovjek. 8 Lieni neće hvaljeni biti. 9. Bivamo kudjeni. ako smo sgriešili. 10. Tada se orahu njive. 11. Rieči tvoje ne mogahu se odobriti. 12. Tast moj bi jedva utažen. 13. Mi smo bili popravljeni primjeri dobrih ljudi. 14. Hranom i ljekovi 6) oporavi se bolestnik 7). 15. Oči moje bijahu umorene bdjenjem. 16. Tvojim govorničtvom, moj Marko, ja sam se veoma 8) nasladio. 17. I ja ću zaprositi 9) oproštenje, ako

Digitized by Google

budem sgriešio. 18. Prošle stvari [10]) ne mogu se promieniti. 19. Stanovnici bogatog Korinta bijahu razkošni i obiestni [11]). 20. Osli bijahu mnogimi prtljagami natovareni.

---

1) India. 2) Hispania 3) humare. 4) ut. 5) ita. 6) medicamentum. 7) aegrotus. 8) valde. 9) implōrare 10) prošle stvari = prošlost. 11) superbus.

* * *

Odložni (deponencijalni) glagoli prve konjugacije; P. 101.

hortor 1.	opominjati, poticati	*comĭtor 1.*	pratiti, sprovoditi
cunctor 1.	oklievati, otezati	*imĭtor 1.*	nasljedovati, oponašati
mŏror 1. (commŏror 1.)	zadržavati se, krzmati;	*popŭlor 1. = devasto 1.*	harati, poharati; pustošiti, opustošiti
mŏror 1.	zadržavati		
sōlor, consōlor 1.	tješiti, utješiti	*insidior 1.*	zasiedati (komu)
mĭnor, minĭtor 1.	prietiti, zaprietiti	*contemplor 1.*	motriti, gledati

magister, i	učitelj	*magistra, ae*	učiteljica
minister, i	pomoćnik	*ministra, ae*	pomoćnica
caper, pri	jarac	*capra, ae*	koza
equus, i	konj	*equa, ae*	kobila
cervus, i	jelen	*cerva, ae*	košuta
ursus, i	medvjed	*ursa, ae*	medvjedica
lupus, i	vuk	*lupa, ae*	vučica

1. Mjesec prati našu zemlju. 2. Mi hitijasmo [1]), vi oklievaste. 3. Učitelj je danas opomenuo liene učenike. 4. Numidjani bijahu opustošili primorje egipatsko. 5. Tješite biedne! 6. Moj sinko, nasljeduj primjere glasovitih ljudi! 7. Sluga je bio zasiedao životu gospodarevu. 8. Ti se nasladjuješ, Bakko, snom i sjenom. 9. Naš bog ne dâ se umoliti darovi. 10. Bijasmo uznemirivani bolestmi i ratom. 11. Dječaci umom nadareni i neumorni bit će uviek hvaljeni i ljubljeni. 12. Odpozdravih, kako sam bio pozdravljen. 13. Sinovom i kćerim preporučili smo slogu. 14. Pun trbuh ne ljubi mudre [2]) knjige. 15. Sliepa svjetina jest zao [3]) pomiritelj.

---

1) festīnare, propĕrare. 2) doctus, a, um. 3) malus, a, um.

Digitized by Google

X.

1. Predlozi koji zahtievaju ablativ; P. §. 159 (valja ih dobro naučiti na pamet).

a, ab, (abs)	od	*e, ex*	iz
absque (zastarjelo)	bez	*prae*	pred, od (čega)
clam	bez znanja	*pro*	za (s akuz.); pred (čem)
coram	pred (kim)		
cum	sa, skupa sa	*sine*	bez
de	s (s genet.); o (čemu)	*tenus* (u poeziji stoji i s genet.)	do, ća do

coram me	preda mnom, na moje oči
clam nobis, clam medico	bez našega znanja, bez liečnikova znanja
mecum, tecum, nobiscum itd.	sa mnom, s tobom, s nami

Opazka. Osoba koja što čini, stoji u passivnoj izreci latinskoj u ablativu s predlogom *a* ili *ab*; n. p. *Roma servata est a Mucio Scaevola* Rim bi spašen od Mucija Skevole. Taj se ablativ zove *ablativus auctoris*. Ablativ paka koji naznačuje uzrok ili orudje (*ablativus causae, instrumenti*), stoji bez predloga; n. p. *Roma servata est audacia Mucii Scaevolae* Rim bi spasen smjelošću Mucija Skevole. *Plantae irrigantur aqua* biline se polievaju vodom.

② *Undae agitabantur vento. 2. Mora atque otio animi sollicitantur. 3. Agri curabuntur ab agricolis. 4. Conciliat amicitias et conservat benevolentia. 5. Ennius sanctos appellavit poëtas. 6. Diana nigris Erymanthi silvis delectabatur. 7. Vestrorum beneficiorum memoriam semper conservabimus. 8. Graeci Romanos superabant doctrina. 9. Antiqui poëtae laudaverunt clarum Rhodum. 10. Venti agitabant excelsas ornos (populos). 11. Hortulanus sedulus irrigabit plantas. 12. Oculi mei fatigati erant vigilia.*

② Vježbe ovako naznačene neka se pretvore iz aktivne forme u passivnu, i obratno,

Digitized by Google

XI.

II.a konjugacija aktivna; P. §. 100.

habeo, es, ui, itum 2.	imati, držati	*lingua, ae*	jezik
debeo „ „	dugovati, morati	*memoria, ae*	uspomena; pamet
praebeo „ „	pružati, podati	*natura, ae*	narav
terreo „ „	plašiti, strašiti	*otium, i*	dokolica, pokoj
valeo „ „	zdrav biti, vrieditи	*negotium, i*	posao
		initium, i	početak
pareo „ „	pokazati se	*obsequium, i*	posluh
pareo (obtempĕro 1.)	pokoravati se	*officium, i*	dužnost

Neka se prispodobe I.a i II.a konjugacija, sprežući skupa: *labōro et pareo; curo et habeo; aegrōto, valeo.*

1. Život bez prijateljâ nije ugodan. 2. Gajo me pohvali (ukori) pred pukom. 3. Šetah [1]) se sa stoikom Diodorom. 4. Sveti [2]) Antune, moli za nas! 5. Izbavio [3]) si me, o liečniče, iz velike pogibelji. 6. Bijaše prisutan sluga sa darovi. 7. Ako si zdrav, dobro [4]) je; ja sam zdrav. 8. Rimski puk duguje veliku slavu pobjedam Marijevim [5]). 9. Jezik grčki imaše različita narječja. 10. Dobar čovjek pružit će pomoć jadnim. 11. Bijaše nas uplašio divlji vepar. 12. Odgovori, ako si pitan [6]). 13. Zaludu ćete opominjati liene učenike. 14. Popravite se, ako ste sagriešili. 15. Rimljani bijahu gospodari zemalja. 16. Čednost kiti djevojku i ženu [7]), dječaka i muža. 17. Narav je malim zadovoljna. 18 Vaše njive ne mogu plodonosne biti. 19. Klodijo zasiedaše mojemu životu. 20. Meni, učiteljici vašoj, vi se morate pokoravati.

1) šetam se ambŭlo, are. 2) sanctus, a, um. 3) liběro, are. 4) bene. 5) Marius. 6) interrŏgo, as. 7) femina.

* * *

II.a konjugacija passivna; P. §. 100.

exerceo, ui, itum 2.	vježbati	*ira, ae*	gnjev, srčba
coërceo } „ „	ograditi; obuzdati	*invidia, ae*	zavist
cohĭbeo }		*avaritia, ae*	lakomost
noceo „ „	škoditi, štetiti	*pigritia, ae*	lienost

Digitized by Google

jaceo,	*ui, itum 2.*	ležati	*benevolentia*		dobrohotnost
plăceo	„ „	goditi, dopadati se	*coscientia*		savjest (zla)
displĭceo	„ „	ne dopadati se	*hortus, i*		vrt
taceo	„ „	mučati	*hortulanus, i*		vrtlar
sileo	„ „	šutjeti	*sedŭlus, a, um*		revan
doleo	„ „	boljeti; tugovati	*industrius, a, am*		marljiv

Neka se sprežu skupa u prostih vremenih i načinih:
turbor et terreor; placor, cohibeor.

② Pjesnik zazivlje [1] muzu. 2. Gospodar ukori slugu. 3. Težaci će skoro orati njive. 4. Mi smo te vazda ljubili. 5. Bezbožnici su uviek mučeni [2] savješću. 6. Narodi italski biše svladani [3] od Rimljana. 7. Učenik nadaren umom i marljiv bit će hvaljen od učitelja. 8. Bogovi i božice obitavahu Olimp. 9. Bijahu nas popravili primjeri glasovitih ljudi. 10. Liečnici liečе [4] bolesti. 11. Od vrtlara bile su polivene biline. 12. Oporavih se jelom i snom. 13. Mummij je razorio [5] bogati Korint. 14. Dobrohotnošću se množi [6] broj prijateljâ. 15. Plašijahu nas česte [7] viesti [8] o ratu. 16. Bila mi je pružena pomoć od Aleksandra. 17. Rimski je puk mnoge hramove zavjetovao [9] bogovom i božicam. 18. Pobjedami se množaše slava domovine.

1) invŏcare. 2) cruciare. 3) supĕrare. 4) curare. 5) deleo, evi, etum, ere. 6) augeo, auxi, auctum, ere. 7) creber, bra, brum. 8) nuntius, i. 9) voveo, vovi, votum, ere.

* * *

Odložni glagoli druge konjugacije; P. §. 101.

fateor, fassus sum, eri / *confiteor, confessus sum 2.*	izpoviedati, priznati
profiteor, professus sum 2.	izjaviti se, očitovati
tueor, tuĭtus (obično *tutatus*) *sum, tueri*	gledati, čuvati, štititi
intueor, intuĭtus sum 2.	pogledati
revereor, ĭtus sum 2.	poćitovati

tutus, a, um	siguran
mirus, a, um	čudnovat, divan
varius, a, um	različit
pius 3. — impius 3.	pobožan — bezbožan

Digitized by Google

aurĕus 3. — aurum	zlatan — zlato
argentĕus 3. — argentum	srebrn — srebro
ferrĕus 3. — ferrum	gvozden — gvoždje
ligněus 3. — lignum	drven — drvo

⑫ *Ventis agitabatur spumosum pelagus. 2. Remo moventur veloque carinae. 3. Iram Ennius initium vocavit insaniae. 4. Terra noctu illustratur luna ac stellis. 5. Si vos obsequium non coërcet, mox terrebit vos poena. 6. Agriculturam exercent (exercebant, exercebunt, exercuerunt) agricolae. 7. Romani auxerant tribunorum numerum. 8. Lacrimae miseriam nostram non levabunt. 9. Verbis non moveor tuis. 10. Natura, non poena arcebuntur boni ab injuria.*

XII.

2. Predlozi koji zahtievaju akuzativ; P. §. 158.

ad	do, k, u	*ob*	radi, sbog
adversus / *adversum*	proti	*penes*	u vlasti
ante	pred, prije	*per*	kroz, po (s lok.)
apud	kod, pri	*pone* (zastarjelo)	iza
circa / *circum*	okolo	*post*	za (instr.), poslie
cis / *citra*	ovkraj	*praeter*	osim
contra	protiv, napram	*prope*	blizu
erga	prema	*propter*	pokraj, zaradi
extra	izvan	*secundum*	po, polag, uz
infra	pod, izpod	*supra*	vrh, poviše
inter	medju	*trans*	onkraj
intra	s nutra	*ultra*	preko
juxta	pokraj	*versus*	put, prama

usque ad vesperam	sve do večera
invītor ad coenam	pozivlju me na objed
coenavi apud socerum	objedovao sam u tasta
penes me; penes synodum	u mojoj vlasti; u vlasti sbora
oceano tenus, Tauro tenus	do oceana, do Taura

Digitized by Google

1. Učiteljem se duguje posluh. 2. Dječaci se vježbahu skupa. 3. Ako te opominju, šuti. 4. Bit ćete zdravi, ako se budete pokoravali naravi. 5. Medju Filippom i Aleksandrom vazda je sloga bila. 6. Budi haran, učeniče, prema učiteljem. 7. Onkraj Rajne stanovahu [1] onda Galci [2]. 8. S tobom, moj bože, bezbiedni bit ćemo. 9. Objedovali smo skupa u Gaja našega. 10. Njegda je vrhovno [3] zapovjedničtvo [4] bilo u vlasti puka. 11. Izpoviedi, ako si sgriešio. 12. Pravičan pomiritelj neće se dat umoliti suzami. 13. Ostani [5], ako možeš, danas kod mene. 14. Ako ste pitani [6], odgovorite. 15. Štiti nas, gospodine, proti pogibeljim, koje [7] nam priete. 16. Ja se ne dadoh smesti porugami [8] zlohotnih [9]. 17. Pamet ako bude vježbana, bit će zdrava.

1) habĭtare. 2) Gallus. 3) summus, a, um. 4) imperium. 5) maneo, ere. 6) interrŏgare. 7) quae. 8) vocŭla, ae. 9) malevŏlus.

XIII.

8. Predlozi koji zahtievaju sad akuzativ a sad ablativ; P. §. 160.

in	u, na, po
sub	pod
super	nad, na
subter (u prozi s akuz.)	pod

III.a konjugacija aktivna; P. §. 100.

rĕgo, rexi, rectum, ĕre	ravnati, vladati
tĕgo, texi, tectum, ĕre	kriti, pokriti
cingo, cinxi, cinctum 3.	(o)pasati, obkoliti
ungo (unguo), unxi, unctum 3.	mazati, pomazati
tingo (tinguo), tinxi, tinctum 3.	močiti, nakvasiti
distinguo, inxi, inctum 3.	razlikovati, resiti
dilĭgo, exi, ectum 3.	štovati, ljubiti
negligo, exi, ectum 3.	zanemarivati
trăho, traxi, tractum 3.	vući, vlačiti
vĕho, vexi, vectum 3.	vesti, voziti, nositi
vīvo, vixi, victum 3.	živjeti

modestus, a, um — modestia	čedan, skroman — čednost
justus, a, um — justitia	pravedan — pravičnost
laetus, a, um — laetitia	veseo — veselje

Digitized by Google

1. Pulcrum est probari a probato viro. 2. Tuorum beneficiorum erga me memoriam semper conservabo. 3. Mutrŏna et Sequăna Belgas a Celtis sepărant. 4. Ex proelio in patriam properavimus. 5. In malis sunt mala, in piris pira. 6. Delphica lauro cinge, Musa, comam poëtae. 7. Memoria nisi exercetur, hebetatur. 8. Graechus exquisitos habebat e Graecia magistros. 9. Praebete miseris auxilium, si potestis. 10. Lyra tua, Orpheu, silvas saxa ferasque movisti. 11. Lupus in fabula. 12. Periculum in mora. 13. Post nubila Phoebus. 14. Ab ovo usque ad mala. 15. Sic erat in fatis. 16. Oleum et operam perdidi. 17. Praeterita revocari non possunt. 18. Auget potentia invidiam.

② Ukorih slugu radi bezbrižnosti. 2. Dokolicom i oklievanjem uznemiruju se dusi. 3. Publijo bio je meni preporučen od zeta. 4. Vjetrom su valovi uzburkani. 5. Plodonosni Egipat biva zalievan od Nila. 6. Jelo i ljekovi[1] oporaviše bolestnika. 7. Tvojom smjelošću, Mucijo, bismo spaseni. 8. Čednost će uviek biti od nas hvaljena. 9. Bijaše nas uplašio rat medju Germanci[2] i Galci. 10. Pružiše nam pomoć prijatelji. 11. Vi ćete jedva moći obuzdati narav. 12. Sjena oporavlja umorena težaka.

---

1) medicamentum. 2) Germanus.

* * *

III.a konjugacija passivna; P. §. 100.

	carpo, carpsi, carptum, ĕre	čupati, trgati, brati
	sculpo, psi, ptum, ĕre	vajati, izrezati
	scrībo, psi, ptum, ĕre	pisati, spisati
	dēmo, demsi, demtum 3.	oduzeti, otimati
	sūmo, sumsi, sumtum 3.	uzeti, uzimati
	contemno, temsi, temtum 3.	prezirati
P. §. 104	*despicio, exi, ectum 3.*	prezirati
P. §. 104	*capio, cepi, captum 3.*	hvatati, uhvatiti, osvojiti
P. §. 104	*rapio, rapui, raptum 3.*	grabiti, ugrabiti, pograbiti

1. Parva scintilla magnum saepe excitat incendium. 2. Bonos, non multos pervolutate libros. 3. Numerabuntur sententiae, non ponderabuntur. 4. Non valebitis, nisi modum adhibueritis. 5. Scurra urbanus et

Digitized by Google

facetus placet. 6. Crebrae sunt inter vinolentos rixae. 7. Prosperum erat Numae Pompilii regnum. 8. Ut agri sine cultura non sunt frugiferi, sic sine doctrina animi.

② *9. Italiam Graeci etiam Hesperiam vocabant. 10. Barbari sagittas veneno imbuunt. 11. Invitatus sum ad coenam ab amico. 12. Albam Longam Ascanius, Aeneae filius, condidit, Tullus Hostilius diruit. 13. In silva territus eram a fera.*

* * *

Odložni glagoli treće konjugacije; P. §. 101.

	lŏquor, locutus sum, loqui	govoriti
	collŏquor „ „ „	razgovarati se
	sĕquor, secutus sum, 3.	slijediti
	consĕquor, secutus sum, 3.	postići
	nascor, natus sum, 3.	roditi se, radjati se
P. §. 104	*morior, mortuus sum, mori*	mrieti, umrieti
P. §. 104	*patior, passus sum, 3.*	trpjeti, dopustiti
P. §. 104	*aggrĕdior, aggressus sum, 3.*	napadati, napasti

aegrotus 3. (aeger 3.) — sanus 3.	bolestan — zdrav
mortuus 3. — vivus, a, um	mrtav — živ
durus, a, um — tener, era, erum	tvrd — mek, nježan
purus 3. — impurus 3.	čist — nečist
noxius 3. — innoxius 3.	škodljiv — neškodljiv

1. Budite pošteni pa[1] ćete provoditi[2] blažen život. 2. Kruške (jabuke) bijahu jur zrele; brahu se jur od djećakâ i djevojaka. 3. U Herodotu se čitaju bezbrojne basne. 4. Pamet će zdrava biti, ako se bude vježbati. 5. Moramo se pokoravati naravi. 6. Prijatelj prijatelju bit će u pomoći u pogibeljih. 7. Dokolicom i lienošću kvari[3] se duh. 8. Ako budeš štovati[4] poštenjake, bit ćeš štovan od poštenjakâ. 9. Šetah se tada s tastom po vrtu. 10. Britannija položena[5] je u oceanu atlantičkom napram primorju galskomu[6]. 11. Zaustavljah se na obali rajnskoj i očima motrijah gradove Germanaca. 12. Blaženi ćemo biti, ako pošteno[7] budemo živjeli. 13. Konj nosi gospodara. 14. Sada umri, Priamo! 15. Osao bijaše mnogimi prtljagami natovaren. 16. Lieni učenici bit će zaludu opominjani i kudjeni. 17. Bog je s nami.

1) et. 2) ago, ĕre. 3) corrumpo, ĕre. 4) colo, ĕre. 5) situs, a, um. 6) Gallia. 7) honeste.

Digitized by Google

XIV.

IV.a konjugacija aktivna; P. §. 100.

nutrio,	*ivi*, *itum*, *ire*	hraniti, odhraniti, uzgojiti
lenio	„ *(mitĭgo 1.)*	blažiti, ublažiti
mollio	„ „	omekšati, umiriti
servio	„ „	robovati, služiti
vestio	„ „	obući, odievati
munio	„ „	osigurati, utvrditi, učvrstiti
punio	„ „	kazniti
condio	„ „	začinjati, melemovati
custōdio	„ „	čuvati, stražiti
ērŭdio	„ „	obrazovati, obučavati

statua, *ae*	kip
poena, *ae*	kazan, kazna
fossa, *ae*	jarak, jama
vallum, *i*	obkop, bedem

Neka se sprežu skupa: *ungo et condio*; *sumo*, *custodio*; *ambulo — taceo — vivo — dormio.*

1. Veni, vidi, vici. 2. Contumeliam si dices, audies. 3. Romani castra vallo fossaque muniebant. 4. Satis tuti erimus, si deus nos custodiet. 5. Gloriae servivi, non pecuniae. 6. Officia etiam ferae sentiunt. 7. Bestiae aut ambulant aut currunt, aut saliunt aut repunt, aut volant aut natant. 8. Gloriam tuam jam diu audiveramus. 9. Verba movent exempla trahunt. 10. Multi rixantur de lana saepe caprina. 11. Certa saepe amittimus, dum petimus incerta. 12. Non praemia, sed sua conscientia boni ad honestum stimulantur.

* * *

IV.a konjugacija passivna; P. §. 100.

scio, *scivi*, *scitum*, *scire*		znati
nescĭo, *īvi*, *ītum*, *īre*		ne znati
finio	„ „	ograničiti; svršiti
dormio	„ „	spavati

Digitized by Google

obēdio, īvi, ītum (s dativ.)	slušati, poslušati (koga)
saevio „ „	bjesnjeti, okrutno postupati
superbio — —	oholiti se

saevus, a, um — saevitia	okrutan, nemio — okrutnost
stultus, a, um — stultitia	lud — ludost
superbus, a, um — superbia	ohol, obiestan — oholost, obiest

1. Vi ste me hranili, odievali, obrazovali. 2. Ja spavah tada u vrtu pod sjenastom bukvom. 3. Grad bijaše opasan čvrstimi zidovi. 4. Bit ćete kažnjeni, ako ne 1) budete slušali. 5. Odveć 2) si oklievao; imao 3) si pohititi 4) i već prisustvovati. 6. Bog genij čuvaše svoga 5) pitomca. 7. Mi se radjamo, živemo, umiremo. 8. Točkovi se mažu; vune se nakvasuju. 9. Učiti 6) ćeš dobro, ako budeš dobro razlikovati. 10. Imadu svoju sudbinu 7) knjižice. 11. Sliedi primjere pravednih ljudi. 12. Mucijo Skevola bijaše obdaren velikom smjelošću. 13. Bogovom i božicam dizahu 8) se hramovi. 14. Mnogo trpimo u životu, prije 9) nego umremo.

---

1) ako ne nisi. 2) nimis ili nimium. 3) debere. 4) propĕrare. 5) suus, a, um. 6) docēre. 7) fatum, plur. 8) exstrŭĕre. 9) prije nego ante quam.

* * *

Odložni glagoli četvrte konjugacije; P. §. 101.

largior, itus	*sum, iri*		podieljivati, darivati
molior „	„	(s akuz.)	poduzimati, mućiti se čim
mentior „	„		lagati, slagati
sortior „	„		ždrebati, dobiti (u dio)

cura, ae — curo 1.	briga, skrb — obavljati, dvoriti
forma, ae — formo 1.	oblik; ljepota — uličiti, napraviti
pugna, ae — pugno 1.	boj, bitka — boriti se
numerus, i — numero 1.	broj — brojiti
stimulus, i — stimulo 1.	žalac, ostanj — bosti, podbadati
signum, i — signo 1.	znak, barjak, kip — označiti
ornamentum, i — orno 1.	ures, nakit — resiti, kititi

Neka se sprežu skupa: *trahor, mollior; diligor, punior.*

② Vučica bijaše odhranila Romula i Rema. 2. Daždi 1) omekšava njive. 3. Egipćani melemovahu mrtvace. 4. Svieť je ravnan božjom pro-

Digitized by Google

vidnošću. 5. Antipatru[2] bi Grčka i Macedonia povjerena[3] od Aleksandra. 6. Pjesnike čitamo i učimo[4] na pamet. 7. Obrazovani smo (obrazovani bijasmo, bili smo naobrazovani) od učiteljâ. 8. Fidija[5] izreza mnoge i liepe kipove. 9. Od Tacita biše opisani[6] narodi Germanije. 10. Rajnom i Dunajem bijaše ograničeno carstvo puka rimskoga. 11. Romulo utemelji[7] i učvrsti Rim. 12. Helena bi ugrabljena od Priamova sina.

---

1) pluvia. 2) Antipater, tri. 3) trado, didi, ditum, ĕre. 4) učim na pamet, edisco, ere. 5) Phidias, ae pol dekl; 6) describo. 7) condo, didi, ditum, ĕre.

XV.

Treća sklanja samostavnikâ; P. §. 25-27.

1. Imena (nejednakoslovčana u nomin. i genet.) na *r*, *l*, *(n)*, kojim je nominativ jednak osnovi:

dolŏr, *ōris*	m.	bol, jad	*augur*, *ŭris*	m.	gatalac
labor „	m.	trud, napor	*vultur* „	m.	jastrieb
viator „	m.	putnik	*guttur* „	sr.	grkljan, grlo
orator „	m.	govornik	*fulgur* „	sr.	munja, grom
sorŏr „	ž.	sestra	*murmur* „	sr.	žamor, šapat
uxor „	ž.	supruga	*nectar*, *ăris*	sr.	nektar
aequor, *ŏris*	sr.	ravan, more	*Caesar* „	m.	Cezar
marmor „	sr.	mramor	*Hamilcar* „	m.	Hamilkar
agger, *ĕris*	m.	nasip	*Hannibal*, *ălis*	m.	Hannibal
anser „	m.	guska	*vigil*, *ĭlis*	m.	stražar
mulier „	ž.	žena (uobće)	*pugil*, *ĭlis*	m.	borac
verber „	sr.	udarac	*consul*, *ŭlis*	m.	konsuo
cadāver „	sr.	lješina	*exul*, *ŭlis*	m.	prognanik
crater, *ēris*	m.	vrč	*ren*, *rēnis*	m.	bubreg

fur, *fūris*	m.	lupež
ver, *vēris*	m.	proljeće
sol, *sōlis*	m.	sunce
far, *farris*	sr.	pir, žito
fel, *fellis*	sr.	žuč
mel, *mellis*	sr.	med

Digitized by Google

O p. O nekih drugih riečih na *al*, *ar*, *er*, *ur* govorit će se kašnje. Neka se deklinuju: *dolor acerbus, passer parvus, mulier sedula, rapidum fulgur, Gajus Julius Caesar, Jugurtha et Hiempsăl, cadaver foedum, consul romanus, aequor placidum.*

② *Stellas interdiu radii solis obscurant. 2. Luna soror aemula Phoebi a poëtis appellata est. 3. Marcellus apud Nolam superavit Hannibalem. 4. Si te pudor non coërcet, mox coërcebit te poena. 5. Vigilantia consulum tunc servati eramus. 6. Probi contemnent murmura famae. 7. Teneros laedunt juga prima juvencos. 8. Excitant auditores studium in oratore. 9. Tristitia animi solatiis lenitur. 10. Ego a patre deductus eram ad Scaevolam. 11. Sicilia insula freto siculo ab Italia disjungitur.*

XVI.

Treća sklanja (nastavak).

2. Imena (nejednakoslovčana na *as*, *es*, *is*, *os*, *us* i na *ax*, *ex*, *ix*, *ox*, *ux*), čijoj se osnovi u nominativu dodava *s*:

aetas (mj. *aetat-s*), *ātis*	ž.	viek, doba	*pax* (mj. *pac-s*, *cis*	ž.	mir
voluptas, ātis	ž.	naslada	*faex, faecis*	ž.	talog
cupidĭtas, ātis	ž.	pohota	*rex* (mj. *reg-s*), *rēgis*	m.	kralj
anas, ătis	ž.	patka	*lex, lēgis*	ž.	zakon
seges, ĕtis	ž.	usjev	*grex, grĕgis*	m.	stado
interpres, ĕtis	m.	tumač	*radix, īcis*	ž.	korien
quies, ētis	ž.	počinak	*perdix, īcis*	ž.	jarebica
heres, ēdis	m.	baštinik	*calix, ĭcis*	m.	kalež, čaša
lapis, ĭdis	m.	kamen, stiena	*salix, ĭcis*	ž.	vrba
nepos, ōtis	m.	unuk	*vox, vōcis*	ž.	glas
sacerdos, ōtis	m. i ž.	svećenik, — ica	*Allŏbrox, ŏgis*	m.	Allobrog
custos, ōdis	m.	čuvar	*lux, lūcis*	ž.	svietlo
virtus, ūtis	ž.	hrabrost, krepost	*dux, dŭcis*	m.(ž.)	vodja
salus, ūtis	ž.	spas, spasenje	*nux, nŭcis*	ž.	orah
palus, ūdis	ž.	močvara	*frux, frūgis* *)	ž.	urod, ljetina
grus, gruis	ž.	ždral	*conjux, jŭgis*	ž.	supruga

*) rabi ponajviše samo u pluralu.

Digitized by Google

1. Mi smo putnici na zemlji. 2. Moramo se pokoravati zakonom naravi. 3. Objedovao sam jučer kod unuka. 4. Pastiri su čuvari stadâ. 5. Pravičan pomiritelj neće se dat umoliti molbami [1]). 6. Svećenici bijahu tumači bogova. 7. Pohote škode, ako [2]) se ne obuzdaju. 8. Šetasmo se tada po vrtih. 9. Rode su naviestnice [3]) proljeća. 10. Bogovi se nasladjivahu ambrosijom i nektarom. 11. Pamet ako se ne vježba, umanjuje se. 12. Čist med dječakom ugodna je hrana.
② 13. Supruga štuje i ljubi (štovaše i ljubljaše, štovat će i ljubiti, štovala je i ljubila) muža [4]). 14. Vika gusaka spasi jednoč rimski kapitolij. 15. Gromovi ne straše poštenjake. 16. Oporavljasmo se pokrepnim [5]) mirom. 17. Pitagora nam preporučuje roditeljicu krepostî, trieznost. 18. Prije bitke kod Nole Hannibal bijaše vazda nadvladao Rimljane. 19. Tamnica i okovi obuzdavaju lupeže. 20. Skićani ne obradjivahu njive. 21. August pridoda [6]) cieli [7]) Egipat carstvu rimskomu. 22. Novcem se neće umanjiti brige. 23. Parami zemlje hrani se zrak.

---

1) preces, um (plur.), 2) ako ne nisi. 3) nuntia, ae. 4) marītus, i. 5) almus, a, um. 6) adjungo, xi, ctum, ere. 7) cunctus, a, um.

XVII.

Treća sklanja (nastavak).

3. Imena (nejednakoslovčana), kojim se osnovno slovo *s* izpred padežnih svršetaka pretvara u *r*:

aes, aeris sr.	mjed
ōs, ōris sr.	usta, lice
mōs, mōris m.	običaj
mores, um	značaj
flōs, flōris (flores, um) m.	cviet (cvieće)
rōs, rōris m.	rosa
honos (honor), ōris m.	čast
lepos (lepor), ōris m.	milina, dosjetljivost
(arbos) arbor, ŏris ž.	stablo
jus, jūris sr.	pravo, sud
crus, crūris sr.	stegno
tellus, ūris ž.	zemlja (poetički)
Ligus, ŭris m.	Ligurac
Ceres, Cerĕris ž.	Cerera

Digitized by Google

1. Animus rector dominusque nostri est. 2. Imperium tunc penes dictatorem erat. 3. Alexandria cunctăque Aegyptus populo romano tradita est. 4. Flos nisi carptus erit, decidet. 5. Gajus Pontinius duces Allobrogum coërcuit. 6. Severitatem in senectute probamus, sed modicam. 7. Arbores procērae altas habent radices. 8. Ros nocturnus herbis et floribus necessarius est. 9. Magna virtus est frugalitas. 10. Ver jam adest; mox silvae et prata virebunt. 11. Lycurgi leges laboribus erudiebant juventutem.

12. Acti labores sunt jucundi. 13. Inquĭnat egregios adjuncta superbia mores. 14. Gaudia principium nostri sunt sacpe dŏloris. 15. Sperne voluptates; nocet emta dolore voluptas. 16. Quam cito purpureos deperdit terra colores, quam cito populus alba comas!

XVIII.

Treća sklanja (nastavak).

4. Imena (nejednakoslovčana), kojim se samoglas zadnje slovke od nominativa preinačuje u genetivu i sliedećih padežih:

ōmă ĕ n, ĭnis	sr.	znamenje, kob	*lit u s, ŏris*	sr.	obala, žal
nomen „	„	ime	*pectus* „	„	prsi, grudi
carmen „	„	spjev, pjesma	*tempus* „	„	vrieme
agmen „	„	vojska (na putu)	*corpus* „	„	tielo
lūmen „	„	svietlo, (dika)	*genus, ĕris* „		rod; vrst(a)
flūmen „	„	rieka	*onus* „	„	teret, breme
rōb u r, ŏris	„	hrast; jakost	*vulnus* „	„	rana
ĕbur „	„	bielokost	*pondus* „	„	teža
jecur, oris i *jecinoris (jocinoris)*	„	jetra	*scelus* „	„	zločinstvo
			cin i s „	m.	pepeo
caput, capĭtis	„	glava	*pulvis* „	m.	prah

mil e s, ĭtis	m.	vojnik
pedes „	m.	pješak
eques „	m.	konjanik
comes „	m. ž.	pratilac, drugar
satelles „	m. ž.	pratilac, trabant
obses, ĭdis	m. ž.	talac
praeses, ĭdis	m.	predsjednik

Digitized by Google

princeps, ĭpis	m.	prvak
judex, ĭcis	m.	sudac
artifex, ĭcis	m.	umjetnik

② *Ignavia corpus nostrum hebetatur. 2. Luna solis lumine collustratur. 3. Pectus quoque durum lacrimis vincitur. 4. Labori voluptas a deo adjuncta est. 5. Probus contemnet murmura famae. 6. Paris regnum Priami evertit. 7. Romani magnam laudem tribuebant eloquentiae. 8. Imperator obsides miseros dimiserat. 9. Campos laetae segetes ornabant. 10. Verba virtutem timidis non addunt. 11. Olim et a regibus et a filiis regum agricultura exercebatur. 12. Nimia amoenitas effeminat, modica laxat animos.*

1. Izhljapljivanja zemlje uzrok su rose. 2. Sačuvajte [1] dobre običaje. 3. Skupa igrasmo u vrtu pod visokom topolom (kruškom). 4. Njekada vienci bijahu čast bogova. 5. Naše će tielo umrieti, ne duša. 6. U sjemenu je uzrok travâ, bilinâ, stabala. 7. Rimljani s početka [2] pokoravahu se kraljem. 8. Vojnici plašljivi bivaju ukoreni i kažnjeni. 9. Pjesmami se umanjuju crne [3] brige. 10. Udarci bijahu nemili, ali potrebiti. 11. Hippija, Pisistratov sin, bijaše se utekao [4] u kralja persijanskoga. 12. Prezirajte naslade; škode naslade kupljene bolju. 13. Obavljena [5] radnja jest ugodna. 14. Na glave rimskih vojnika svaljivahu [6] se velike stiene. 15. Lupeži biše uhvaćeni od stražarâ i baćeni [7] u tamnicu. 16. Lovci zasiedaju vukovom, medvjedom, veprom, jastrebom, sovam. 17. U proljeće [8] je zemlja odjevena cviećem i travami. 18. Ligurci grabljahu, ne uzimahu; žderahu, ne jedjahu. 19. Kada [9] bivamo podučavani, šutimo. 20. Mili [10] bože, usliši molbe naše i štiti nas. 21. Saviest je glas božji u nami.

---

1) s e r v a r e, 2) s početka (ablat), 3) a t e r, a t r a, a t r u m, 4) uteći se u c o n f u g i o, f ū g i, f u g i t u m 3 a d, 5) a g o, e g i, a c t u m, e r e, 6) d e j i c i o, e r e, 7) c o n j i c i o, j e c i, j e c t u m, e r e, 8) abl; 9) Q u u m, 10) = dobri.

XIX.

Treća sklanja (nastavak).

5. Imena nejednakoslovčana,

a) kojim u nominat. odpada krajnji osnovni suglas (ponajviše *n*):

b) kojim u nominat. odpada *n*, a samoglas *i* pred njim mienja se u *o*:

Digitized by Google

leo, leōnis	m.	lav	*cardo, inis*	m.	stožer
pavo, — nis	m.	paun	*ordo* „	m.	red, stališ
latro, — nis	m.	razbojnik	*fortitudo* „	ž.	odvažnost
praedo, — nis	m.	gusar	*multitudo* „	ž.	množtvo
sermo, — nis	m.	razgovor, jezik	*consuetudo* „	ž.	navada, navika
Cato; Cicero	m.	Katon; Ciceron	*virgo* „	ž.	djevica
ratio, nis	ž.	um, razbor	*orīgo* „	ž.	postanak, izvor
oratio, nis	ž.	govor	*imāgo* „	ž.	podoba, slika
regio, nis	ž.	smjer, krajina	*Carthago* „	ž.	Kartaga
Seno, Senōnis	m.	Senonac	*homo* „	m.	čovjek (uobće)
Macēdo, ŏnis	m.	Macedonac	*turbo* „	m.	vihar
cŏr, cordis	sr.	srce	*Apollo* „	m.	Apollon
lac, lactis	sr.	mlieko	*caro, carnis*	ž.	meso

Neka se deklinuje: *flos pulcher, consuetudo prava, cor humanum, arbor procēra, seges matura, Marcus Tullius Cicero, Apollo et Diana, Alexander Macedo.*

1. Magna fuit apud Romanos capitis cani reverentia. 2. Nominibus magnorum virorum conceditur immortalitas. 3. O tempora! o mores! (exclamat Cicero in prima oratione contra Catilinam). 4. Virtus mercedem suam certam habet. 5. Opinionibus vulgi saepe in errorem trahimur. 6. Imperator superbus deleverat gloriam suam scelere et facinoribus. 7. Brachia et crura velamentis teguntur. 8. Auro et ebore varia opera distinguuntur. 9. Saepe parva suspicio causa est magnae offensionis. 10. Honores fuerunt quondam rari ideoque gloriosi.
11. Pulvis et umbra sumus. 12. Vivit post funera virtus. 13. Solamen est miseris socios habere malorum. 14. Cantabit vacuus coram latrone viator. 15. Interdum lacrimae pondera vocis habent.

② Sinovlje rane uznemirivahu konsula. 2. Častna[1] smrt često ure-suje[2] i nečastan život. 3. Cezar bijaše poslao poklisare k Pompeju. 4. Preziremo i vazda ćemo prezirati hvalu ludjakâ. 5. Kadkad suze nadvla-daju[3] i tvrde prsi. 6. Vrieme će ublažiti tvoju bol. 7. Ljudi su gibani mnogimi požudami. 8. Djevice nakitiše Cererin hram cviećem. 9. Zdra-vlje tiela povećava (povećavati će) zdravlje duha. 10. Putnik nošaše[4] (je nosio) velik teret. 11. Obzirni ljudi izbjegavat će pogibelji. 12. Vojnici čuvaju (čuvahu, čuvati će) domovinu. 13. Od naših učenikâ ćitaju se

Digitized by Google

pjesme Ovidijeve, Vergilijeve, Horacijeve, Homerove. 14. Zviezde su danju pomračivane sunčanim sjajem[5]). 15. Ganimeda je orao ugrabio i u Olimp ponio[6]). 16. Kovači upotrebljuju[7]) nakovnje.

---

1) honestus, 2) exornare, 3) vinco, ere, 4) portare, 5) fulgor, is, m; 6) asportare, 7) adhibeo, ere

XX.

Treća sklanja (nastavak)
O genetivu plurala; P. §. 29, 1)

nūbes, is ž.	oblak	*păter, tris* m.	otac
clades, is ž.	poraz	*māter, tris* ž.	mati
vulpes, is ž.	lisica	*frater, tris* m.	brat
fēles (felis), is ž.	mačka	*accipĭter, tris* m.	jastrieb
rătis, is ž.	splav	*vātes, is* m. ž.	prorok; pjevačica
vestis, is ž.	haljina	*ambāges, is* ž.	stranputica
ŏvis, is ž.	ovca	*cănis, is* m. ž.	pas; kuja
auris, is ž.	uho	*pānis, is* m.	kruh, hljeb
crinis, is m. *(coma, ae)*	vlas, kosa	*juvenis, is* m.	mladić; mlad
		senex, senis m.	starac; star
unguis, is m.	nokat, pandža	*sēdes, is* ž.	stolica, stan
hostis, is m.	dušmanin	*caedes, is* ž.	pokolj, ubojstvo
vermis, is m.	crv	*ăpis, is* ž. (bolje *ium*)	pčela
piscis, is m.	riba		
venter, tris m.	trbuh	*volucris, is* ž.	letušte, ptica
imber, bris m.	kiša (plaha)	*mensis, is* m.	mjesec

② *Pictas vestes jam Homerus commemorat. 2. Primam solis defectionem Thales, philosophus graecus, praedixit. 3. Hostes circa oppidum aggerem altum exstruxerant. 4. Quiete nocturna hominum fessa membra recreantur. 5. Leo ovem teneram ungue acuto dilaceravit. 6. Universus terrarum orbis sole collustratur. 7. Poëtae Apollini flavos crines tribuebant. 8. Magnos homines virtus nobilitat, non fortuna. 9. Vesuvius tunc cineres igneos evomebat. 10. Multorum vos oculi observabunt et custodient. 11. Apud Romanos a fetialibus bella indicebantur. 12. Munera leniunt multitudinem imperitam. 13. Mithridatem in fuga Tigranes, rex Armeniae, excepit.*

Digitized by Google

Pavec §. 29, 2) — 4).

urbs, urbis ž.	grad	*līs, lītis* ž.	parnica, parba
ars, artis ž.	umjetnost	*arx, arcis* ž.	tvrdja, kula
pars, tis ž.	dio, čest, strana	*merx, mercis* ž.	kupovina
gens, tis ž.	pleme, narod	*faux, faucis* ž.	ždrielo, klanac
dens, tis m.	zub	*strix, gis* ž.	sova
fons, tis m.	vrelo, vrutak	*nix, nivis* ž.	snieg
mons, tis m.	brdo, gora	*nox, noctis* ž.	noć
pons, tis m.	most	*fraus, dis* ž.	prievara
cohors, tis ž.	kohorta	*compes, ĕdis* ž.	negve
cliens, tis m.	štićenik	*Quiris, tis* m.	Kvirit
sapiens, tis m.	mudrac	*Samnis, tis* m.	Samnićanin
adolescens, tis m.	mladić	*Arpīnas, tis* m.	Arpinjanin
parens, tis m. ž.	roditelj, — ica	*nostras, tis* m.	našinac, zemljak
serpens, tis m.	zmija	*civitas, tis* ž. (*ium* i *um*)	gradjanstvo, država
as, assis m.	as (novac rimski)	*facultas, tis* ž.	mogućnost; sgoda
ŏs, ossis sr.	kost	*penates, ium* m.	kućni bogovi
mās, măris m.	mužkarac	*optimates, ium* m.	velikaši, boljari
mus, mūris m.	miš		

laus, dis ž. (hvala, slava), gen. pl. *um*
pes, dis m. (noga, stopa), gen. pl. *um*

1. Već ime Apollonovo jest grčko. 2. Fenićani su iznašaoci mnogih umjetnosti. 3. Katilina dodavaše zločinstva zločinstvom. 4. Ovčija vuna je biela ili crna. 5. Razkoš je uviek škodila ljudem, štedljivost uviek koristila. 6. Različiti su riblji rodovi. 7. Pera pokrivaju ptičja tjelesa. 8. Domovina paunova jest Indija. 9. Bog nakiti čovjeka svojom podobom. 10. Lavovi nasićeni jesu neškodljivi. 11. Mladići moraju stidljivi biti pred[1] starci. 12. Štitite, o konsuli, posvećena prava Kviritâ. 13. Velika je kod Rimljana bila čast penatâ. 14. Običaji našinaca ne odobravahu se nego kudjahu. 15. Još[2] je parnica pod sudcem. 16. Vi meni prijatelji, vi braća bijaste. 17. O Tulliji nam je supruga jako[3] malo pisala bila. 18. Proljeće će skoro doći i odjenuti zemlju travom i cvićem. 19. Hannibal, Hamilkarev sin, uze otrov i tako umrie. 20. Bezbiedni ćete biti, ako vas bog bude čuvati. 21. Usjevi se jur žanju; zreli su. 22. Bogati Korint bi osvojen od Mummija, rimskoga vodje. 23. Pjevat će prazni putnici pred razbojnici. 24. Gladiatori mazahu svoja tjelesa uljem.

1) coram, 2) Adhuc, 3) admodum

Digitized by Google

XXI.

Treća sklanja (nastavak)
O akuzativu i ablativu singulara; P. §. 32.

sitis, is ž.	žedja	ponajviše *im*	*febris, is* ž.	groznica
tussis, is ž.	kašalj		*pelvis, is* ž.	plitica
vis; plur. *vires,*	sila, snaga, moć		*puppis, is* ž.	krma
virium ž.			*turris, is* ž.	toranj, kula
(*ad amussim*)	tačno, pravilno		*secūris, is* ž. (abl. *i*)	sjekira
Tiberis, is m.	Tebra		*restis, is* ž. (abl. *e*)	sidrenjak
Albis, is m.	Laba	obič. *em*	*navis, is* ž.	brod
Neapŏlis, is ž.	Napulj		*clavis, is* ž.	ključ
Hispălis, is ž.	Sevilja		*messis, is* ž.	žetva

famem, sitim tolĕrare	podnositi glad, žedju
modum adhibēre, tenēre	upotrebiti mjeru, biti umjeren
vim adhibere	upotrebiti silu
conděre urbem	utemeljiti grad
vitam (aetatem) agĕre	provadjati život, voditi život.

1. Vi victa vis est. 2. Vitellius penetravit usque ad amnem Visurgim. 3. Gubernator sedet in puppi et clavum tenet. 4. Germani intra Albim et Rhenum virgas et secures et togam videbant. 5. Saepe homines dum aliena affectant, sua amittunt. 6. Mens humana divinam originem habet. 7. Mures parvi saepe validos muros perrodunt. 8. Timidos lepŏres venator quaerit in silvis, festivos lepōres lector in libris. 9. Justitia erga deum r e l i g i o dicitur, erga parentes p i e t a s.
10. Finis coronat opus. 11. Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas regumque turres. 12. Navita de ventis, de tauris narrat arator; enumerat miles vulnera, pastor oves. 13. Attenuant juvenum vigilatae corpora noctes.

Non opibus mentes hominum curaeque levantur;
Nam Fortuna sua tempora lege regit.

② Bijasmo mučeni dosadnim kašljem. 2. Lovci hrane[1] veliku silu pasa. 3. Okrutni čovjek zadavaše[2] konjem nemile[3] udarce. 4. Glad i žedja začinja jelo i piće[4]. 5. Hvala učiteljeva[5] potaknut[6] će dječake

Digitized by Google

i mladiće. 6. Hrabrost vojnikâ bijaše spasila grad. 7. Rim bi utemeljen od Romula i Rema braće. 8. Duljinom[7] vremena umanjuje se i ublažuje tuga. 9. Otci množahu dobrohotnošću broj štićenikâ. 10. Nepoštenjake će strašiti smrt, ne poštenjake. 11. Nasladjujemo se pjesmami prorokâ. 12. Roditelji su nas hranili i odievali. 13. Od starih[8] pisaca Afrika bijaše zvana Libija[9]. 14. Zavidnik i lakomac varati će i prijatelja. 15. Tvrdja bi osvojena i spaljena od dušmana. 16. Pastir tjera[10] stado (ovce i koze) na gore.

---

1) alo, ere, 2) inflīgo, ere, 3) durus, 4) potio, nis, 5) praeceptor, is, 6) incīto, are, 7) longinquitas, tis, 8) antiquus, 9) Libya, 10) ago, ere,

XXII.

Treća sklanja (nastavak)

P. §. 30, 1), 2); §. 31, 1), 2), 3)

animăl, ālis sr.	životinja	*măr ĕ, is* sr.	more
vectīgăl, ālis sr.	dohodak, danak	*rēte, is* sr.	mreža
tribūnăl, ālis sr.	sudište	*ŏvīle, is* sr.	ovčarnica
calc ă r, āris sr.	ostruga	*cŭbīle, is* sr.	ležište, postelja
exemplar, āris sr.	izgled, uzor	*conclāve, is* sr.	soba

Pridavnici treće sklanje od tri i dva svršetka

acer, acris, acre	oštar, žestok, ljut	*levis, leve*	lak, lagan, neznatan
cĕlĕber, bris, bre	napučen; slavan	*gravis, e*	težak, važan, znatan
ălăcer, cris, cre	bodar, živahan	*fortis, e*	jak, hrabar, srčan
volūcer, cris, cre	krilat	*turpis, e*	ružan, sramotan
(volucris, is v. XX)	ptica	*dulcis, e*	sladak
		suavis, e	ugodan, mio, blag
puter, tris, tre (i samo *is, e*)	gnjio, truo	*omnis, e*	vas (sav), čitav, svaki
		mortalis, e	smrtan, umrli
celer, celeris, celere (genet. pl. *um*)	brz, hitar	*tristis, e*	turoban, žalostan, mrk
salūber, bris, bre	zdrav, prudan	*annalis*	ljetopis
palustер, is, e	blatan, barovit	*aequalis*	vršnjak, suvremenik
campester, is, e	poljanski	*natalis*	rodni dan
silvester, is, e	šumovit	*familiaris*	(pouzdan) prijatelj
pedester, is, e	pješački	*consularis*	bivši konsuo
equester, is, e	konjanički	*aprilis*	travanj
		september	rujan

Digitized by Google

Neka se deklinuju: *pugna navalis, onus leve, equus acer, deus immortalis, egregium facinus, vox suavis et grata, singulare certamen, magna vis, alta turris.*

1. Fugit irreparabile tempus. 2. Fortes fortuna adjuvat. 3. Non amant hilarem tristes, nec tristem jocosi. 4. „Omnia mea mecum porto“ dicebat Bias. 5. Ingenii egregia facinora sicuti animus immortalia sunt. 6. Honor virtuti calcar subdit. 7. Acer sui numinis vindex erat Apollo. 8. Clarae sunt Scipionis pedestres navalesque pugnae. 9. Malus celeri saucius Africo antennaeque gemunt. 10. Lux et aër in conclavia immittuntur per fenestras. 11. Magna voce judex de tribunali judicium pronuntiavit. 12. Alta seges matura est messi. 13. Themistoclis consilio Athenienses urbem muris cinxerant. 14. Multa parentibus, omnia deo immortali debemus.

1. Bogu se pokoravaju zemlje i mora. 2. Ljudski običaji popravljaju se opomenom i primjerom, ne silom. 3. Druso, Tiberijev brat, prodre sve do Vezere. 4. Prisustvovali su svi osim tvoga zeta (tasta, unuka). 5. Pod mjesecom sve[1]) je umrlo. 6. Mir je ljudem spasonosan, rat poguban. 7. Velik dio naših brodova bi plien dušmana. 8. Konjanik potiče[2]) konja ostrugom. 9. Vazda je zrak čist u mojoj sobi. 10. U poviesti nahode se mnogi uzori svih kreposti. 11. Različita su pokrivala[3]) životinjâ. 12. Mačke zasiedaju malenim mišom. 13. Morske obale posute[4]) su pieskom. 14. Ne samo[5]) čovječje[6]), nego i božje pravo ti ćeš krivom[7]) prisegom ozlediti. 15. Ovca mesom i mliekom svojim hrani i vunom svojom odieva čovjeka. 16. Negve bile su otete sužnjevom. 17. Tjelesa mrtva[8]) zovu se lješine. 18. Ribe se hvataju udicami i mrežami. 19. Jelom i pićem izćerivamo[9]) glad i žedju. 20. Rajna i Laba su rieke u Germaniji. 21. Kosti mladićâ jesu meke, staraca krke. 22. Velika je moć navade. 23. Sve boli svršit će se smrću. 24. Mnoga su brda pokrivena cieloljetnim sniegom. 25. Vergilij hvali divnu poslenost pčelâ. 26. Velik bijaše ugled rimskih boljara. 27. Sramotno je hvaljen biti od zlih ljudi.

---

1) plur; 2) incĭtare, 3) tegimentum, 4) obsĭtus, 5) solum, 6) humanus, 7) kriva prisega perjurium, 8) exanimatus, 9) depello, ere

Digitized by Google

XXIII.

Treća sklanja (zaglavak)
P. §. 33; §. 31

amnis, is m.	rieka	*aedilis* (abl. *e*)	edil
ăvis, is ž.	ptica	*Celer - Felix* (abl. *e*)	Celer, Feliks
bilis, is ž.	žuč, jed	*sodalis* (abl. *i, e*)	drug
classis, ž.	brodovlje	*affinis* (abl. *i, e*)	šurjak
civis, is m.	gradjanin	*triremis* (abl. *i, e*)	troveslica
ignis, is m.	oganj	*Atheniensis* (abl. *e*)	Atenjanin
(ferro ignique)	ognjem i mačem	*atheniensis, e* (abl. *i*)	atenski
anguis, is m. ž.	guja, zmija	*Carthaginiensis*	Kartažanin

Pridavnici treće sklanje od jednoga svršetka; P. §. 31

abl. i; pl. ia, ium

audax, ācis	smjel, hrabren
felix, īcis	srećan
ferox, ōcis	divlji, drzovit
atrox, ōcis	grozovit, užasan
simplex, ĭcis	prost

abl. i, e; pl. ia, ium

ingens, tis	golem, ogroman
prudens, tis	razborit
praesens, tis	sadašnji, prisutan
clemens, tis	blag, umiljat
sapiens, tis	mudar
vehemens, tis	žestok, silan
ĕlĕgans, tis	ukusan, krasan

abl. i; pl. ia, ium

pār, păris (dispar, gen. pl. *um)*	jednak
anceps, ipitis	dvojben, opasan
praeceps, ipitis	strm, nagao
concors, dis	složan
discors, dis	nesložan
iners, tis	nespretan, lien

abl. e; gen. plur. um

caelebs, ĭbis	neoženjen
princeps, ĭpis	najugledniji
particeps, ĭpis	učestnik, dionik
deses, ĭdis	bezposlen, trom
sospes, ĭtis	neoštećen, zdrav
superstes, ĭtis	preostao
dives, itis	bogat
compŏs — impos, ŏtis	moćan — nemoćan
vetus, ĕris; pl. *vetera*	star
cĭcŭr, ŭris	pitom, krotak
pauper, ĕris	siromašan, ubog
pūber i *pubes, ĕris*	odrastao, doban
impūbes, eris ili *impūbis, e*	nejak

Digitized by Google

abl. i; gen. um

ūbĕr; pl. *ubera*	obilat
memor, ŏris	pamteć
immĕmor	nesjećajući se
supplex, ĭcis	proseć, prosilac
inops, ŏpis	potrebau

quădrŭpes (četveronog) ima *quadrupĕde, quadrupĕdes* i *quadrupedia, quadrupĕdum.*

locuplēs (blagovit, imućan; vjerodostojan) abl. *locuplēti*, zato *locupletia, locupletium*, ali i *locuplēte*, zato *locuplētum.*

Aspiciunt oculis superi mortalia justis. —
Difficile est, fateor, sed tendit ad ardua virtus. —
Mobile mutatur semper cum principe vulgus. —
Excitat auditor studium, laudataque virtus
crescit, et immensum gloria calcar habet. —
Dum vires annique sinunt, tolerate labores;
jam veniet tacito curva senecta pede.

② Mekoputan [1] odgoj slabi sve snage i tiela i duha. 2. Liepe slike kitijahu kraljeve sobe. 3. Dobri gradjani ljubit će domovinu, zajedničku roditeljicu svih nas [2]. 4. Sudac proglasuje [3] osude sa [4] sudišta. 5. Laka rana probudjuje često težku bol. 6. Vodili [5] smo sa Samnićani žestok i grozovit rat. 7. Zemlja medju riekami Eufratom i Tigrom bijaše od starih zvana Mesopotamia. 8. Duh nesretnih ljudi biva uznemiren od grizućih briga. 9. Mornar povjeri krku splav vjetrom i valovom. 10. Složnu hvalu dobrih zovemo slavu. 11. Čovjeka pravedna i srčana neće strašiti grozeće rieči mogućnih [7]. 12. Kaznili smo prievaru, ne nevinost. 13. Neumoran [8] će trud nadvladati sve zaprieke. 14. Tvrde stiene dube meka voda.

---

1) mollis, e, 2) nostrum, 3) pronuntiare, 4) de, 5) gero, gessi, gestum, ere, 6) committo, isi, issum, ere, 7) potens, tis, 8) indefessus, a, um

Digitized by Google

XXIV.

Spol samostavnikom t r e ć e sklanje ; P. §. 36.

caupo, ōnis	krčmar	*papilio, nis*	leptir
calor, ōris	vrućina	*vespertilio, nis*	šišmiš
passer, ĕris	vrabac	*ador, ōris*	pir (žito)
caespes, ĭtis	busen	*cos, tis*	brus, kremen
hirundo, ĭnis	lastavica	*dos, tis*	miraz
rubīgo ili *robigo*	hrdja, medljika	*tuber, ĕris*	grba, oteklina
actio, ōnis	činjenje, djelo; tužba	*acer, ĕris*	javor
		cicer, ĕris	čič, slanutak
harpago, ōnis	čaklja	*papāver, ĕris*	mak
margo, ĭnis	okrajak, rub	*linter, tris*	čamac
pugio (mucro), ōnis	bodež	*merces, ēdis*	plaća
		merges, ĭtis	snop
scipio, ōnis	štap	*quies, ētis*	pokoj

Neka se deklinuje: *cardo firmus, avis volans, nemus opācum, vectīgal grande, mons praeceps, mare ingens, seges matura.*

② *Brutus et Cassius, interfectores Caesaris, ingens bellum moverunt. 2. Suavi delectabamur pace. 3. Levia vulnera graves saepe excitant dolores. 4. Nobilis equus vel umbra virgae regitur, ignavus saepe calcaribus vix concitatur. 5. Tectis et frigorum vis pellitur et calorum molestiae sedantur. 6. Mors corpus nostrum dissolvet, sed animum non exstinguet. 7. Furius Camillus et urbem civibus et cives urbi reddidit. 8. Numa Pompilius instituerat Salios, Martis sacerdotes. 9. Vergilius Aeneam, romanae gentis auctorem, celebravit. 10. Incolae oppidum alto aggere lataque fossa cingebant. 11. Tiberis flavus multas alluit villas. 12. Fabri fabrilia tractant* (poslov.)

1. Ostrugom se potiču konji, ostnjem volovi. 2. Štednja je velik dohodak. 3. Divlje životinje nadarene su ogromnimi silami. 4. Bogati i siromašni ljudi jesu dionici božjih dobročinstva. 5. Smjelim vojnikom rat nije dosadan, već ugodan. 6. Dug je put [1] kroz pravila [2], kratak i uspješan kroz primjere. 7. Boj od Tulla [3] Hostilija navješten [4] Albancem bi svršen dvobojem [5] Horacijâ i Kuriacijâ. 8. Rimski puk ima uši

Digitized by Google

tupe[6]), oči oštre i bistre[7]). 9. Ribarske[8]) mreže pogubne su ribam. 10. U šumah su zvjerska ležišta. 11. Rimljani i Albanci bijahu se borili jednakom hrabrošću. 12. Danci su tegotni siromašnim gradjanom. 13. O živote, jadnomu dug, sretnomu kratak! 14. Čovječje je tielo umrlo, duh neumrli. 15. Životinje živu na zemlji, u moru i u zraku. 16. Na nebu skupljahu[9]) se oblaci, kiše i vjetrovi. 17. Ako budeš opomenut, šuti i pokoravaj se. 18. Nećete srećni biti, ako[10]) ne budete obuzdali pohote. 19. Hrabri vodja bi nagradjen[11]) konjaničkim kipom od puka. 20. Vam je domovina zajednička s nami. 21. Katilina bijaše sabrao ogroman broj propalih[12]) i drzovitih ljudi. 22. Prošle stvari mi ne možemo mienjati. 23. Temistokle, prognan[13]) od Atenjana, uteče[14]) se k[15]) persijskomu kralju.

---

1) iter sr; 2) praeceptum, i. 3) Tullus. 4) indīco, ixi, ictum, ere. 5) singulare certamen. 6) hebes, ĕtis. 7) acutus, a, um. 8) = ribarâ. 9) cogo, ere. 10) ako ne nisi. 11) dono, are, 12) perditus, a, um. 13) ejicio, eci, ectum, ere. 14) uteći se confŭgio, fūgi, fugitum, ere. 15) ad.

XXV.

Spol samostavnikom treće sklanje; P. §. 37 i 38.

frons, tis	čelo	*thorax, ācis*	oklop
frons, dis	lišće, hvojka	*vertex, ĭcis*	vrtlog, tjeme
vas, vadis	poruk, jamac	*cornix, īcis*	vrana
funis, is	konop, uže	*rudens, tis*	uže (ladjevno)
collis, is	brežuljak	*pecten, ĭnis*	češalj
orbis, is	krug, okrug	*turtur, ŭris*	grlica
postis, is	dovratak; pl. vrata	*servĭtus, utis (servitium)*	robstvo
ensis, is (gladius)	mač	*juventus, utis*	mladost, mladež
		senectus, utis	starost
cucŭmis, ĕris	krastavac	*pecus, ŭdis*	živinče, osobito ovca
sanguis, ĭnis	krv		
nex, cis	umorstvo	*pecus, ŏris*	marva, stoka
strix, gis	sova	*lepus, ŏris*	zec

Digitized by Google

De mundo.

Universus mundus in coelum et terram distribuitur. In coelo solem, lunam, stellas conspicimus. Terra montes habet cum silvis et herbis, saxis et metallis; valles cum pratis, floribus, graminibus; campos cum agris et frugibus, hortis et oleribus; maria et paludes, flumina et rivos, animalia et homines. Nubes pendent in aëre. Aves volant sub nubibus. Quadrupedes currunt aut ambulant. Pisces natant in aqua. Vermes repunt in terra. Homines possident universam terram.

1. Silu smo svladali[1] silom. 2. Hannibalovo ime bijaše kod Rimljana glasovito već prije razora Sagunta. 3. Okrutni jastrebi raztrgaše plašljive grlice pandžami. 4. Rimljanom bijahu[2] otvorena sva mora i zemlje. 5. Ne gode nam lažljivi i lieni dječaci. 6. Devam, ne volovom nameću se tereti. 7. Medju Jupitrom i ostalimi bogovi bijahu često ljute parbe. 8. Psi su dušmani plašljivih zecova. 9. Kalhant kod Homera iz broja vrabaca proricaše godine rata trojanskoga. 10. Vrieme blaži sve tuge; ublažit će i tvoje. 11. Prava hrabrost pokazat[3] će se, kad se pogibelj bude pokazala. 12. Ciceron kao[4] konsuo odkri pogubne Katilinine osnove. 13. Vrana vrani neće izkopati[5] oči. 14. Scipionove pobjede svršiše drugi[6] punski rat. 15. Ako budeš uporavio marljivost i brižnost u poslih, svladat ćeš sve težkoće. 16. Svi smo se jednoč pokoravali roditeljem. 17. Kroz zimu medvjedi spavaju u spilah[7]. 18. Senatori bijahu od Rimljana zvani otci. 19. Zaludu je nespretan učenik bio opomenut od učitelja. 20. Aristide, Temistoklov suvremenik, bijaše nadaren svimi krepostmi. 21. Konjanik nasladjuje se živahnim i brzim konjem.

---

1) vinco, vici, victum, ere, 2) otvoren sam pateo, ui-ēre, 3) pokazati se appareo, ui, itum, ēre, 4) ne prevodi „se", 5) effodio, ĕre, 6) secundus, 7) antrum.

XXVI.

Četvrta sklanja samostavnikâ; P. §. 40.

sensus, us	ćutilo, ćuvstvo	*casus, us*	pad, slučaj, sgoda
gradus, us	korak, stupanj	*cantus, us*	pjevanje
usus, us	poraba, vještina	*saltus, us*	skok; gora šumovita

Digitized by Google

victus, us	življenje, žitak	*motus, us*	kretanje; buna
exĭtus, us	izhod, svršetak	*luctus, us*	tuga, žalost
impĕtus, us	navala, žestina	*fluctus, us*	plima, val, talas
exercĭtus, us	vojska	*currus, us*	kola
peditatus, us	pješačtvo	*cursus, us*	trk, tiek, tečaj
equitatus, us	konjaničtyo	*cornu, us*	rog; krilo (vojske)
magistratus, us	poglavarstvo, poglavar	*gelu, us*	mraz, led
		genu, us	koljeno

1. Imperium populorum est penes reges et magistratus. 2. Cereris et Liberi fructus sunt necessarii ad victum. 3. Dente aper, cornu taurus petit. 4. Sidera omnia ab ortu ad occasum commeant. 5. Visus et auditus principatum habent reliquorum sensuum. 6. Parvo cul'u natura contenta est. 7. Aestus maris lunae motibus gubernantur. 8. Avidus grex luporum diram minitatur necem timidis ovibus. 9. Voluptas sensibus jucunda, animo saepe perniciosa est.

Parva necat morsu spatiosum vipera taurum:
A cane non magno saepe tenetur aper.

* * *

P. §. 40-42

acus, us	igla
lacus, us	jezero
arcus, us	lûk, zavoj
artus, us	udo, sgloba
partus, us	porod
quercus, us	hrast, dub
specus, us	špilja, pećina
tribus, us	tribua

P. §. 44.

acus, us	igla
manus, us	ruka, šaka
domus, us; P. § 42	kuća
idus, iduum	13. (15.) dan mjeseca
tribus, us	tribua
porticus, us	triem, svod
anus; *nurus*; *socrus*	starica; snaha; punica
quercus, us	

commeatum parare	dobavljati živež
exercitum, classem parare, comparare	sakupiti vojsku, brodovlje
fructum capere, percipere	vaditi korist, koristovati
detrimentum, damnum capere ex	imati štetu, štetovati

Digitized by Google

② Samnitska vojska bi poražena[1] od Fabija Maksima. 2. Cezar bijaše postavio[2] Labiena na čelo konjaničtvu. 3. Veseljem[3] začinjasmo turobnost[4] vremenâ. 4. Uši naše nasladjivahu se milim[5] ptičjim pjevanjem. 5. Dušmani bijahu opustošili našu domovinu ognjem i mačem. 6. Trepet koljenâ pokazuje[6] slaboću[7] tiela. 7. Silovita navala valova baci[8] mnoge trgovačke[9] brodove na obale. 8. Gromovi i grmljavine[10] straše plašljive[11] ljude. 9. Bogati seljaci hrane velika stada volova i ovaca. 10. Atenjani su utemeljili mnoge gradove u Aziji. 11. Od mudrih ljudi bit će prezirani sudi[12] svjetine. 12. Naše pješaćtvo bit će obkolilo Numidjane. 13. Smjeli mornari bogatog Tira ne davahu se plašiti morskimi pogibelji i olujami[13]. 14. U glasovitoj bitci na[14] rieci Ticinu Hannibal, kartažki vodja, ubi[15] mnoge vojnike rimske. 15. Preostali sin izkiti cviećem otčev kip.

---

1) devinco, ere, 2) staviti na čelo praeficio, ere, 3) hilarītas, 4) tristitia, 5) suavis, e, 6) prodo, ere, 7) infirmĭtas, 8) jactare, 9) mercator, is, 10) tonĭtru, us; 11) pavĭdus, 12) judicium, 13) tempestas, 14) ad, 15) occīdo, īdi, īsum, ere.

XXVII.

Peta sklanja samostavnikâ; P. §. 45 i 46.

res, rĕi	stvar	*res publica*	država
spes	nada	*res privata; res privatae*	osebna svo in
acies	oštrina; bojni red; vojska uredjena	*res familiaris*	imetak
		res militaris	vojničtvo
facies	lice, obraz	*res secundae (prosperae)*	sreća
effigies	slika, prilika	= *fortuna secunda (prospera)*	dobra sreća
species	podoba; izlika		
series	vrsta, povorka		
pernicies	poguba, propast	*res adversae (asperae)*	nesreća
progenies	porod, potomstvo	= *fortuna adversa*	zla sreća
dies, diēi	dan	= *adversitates*	protivštine
meridies	podne		

Digitized by Google

② *Hostium exercitus a nostris fusus atque fugatus est. 2. Dulcis lusciniarum cantus homines oblectat. 3. Ambitum punivimus, non innocentiam. 4. Fulmina ac tonitrua pavidorum hominum mentes conturbant. 5. Vectigalia atque tributa civium sustentant rem publicam. 6. Mors honesta vitam quoque inhonestam exornabit. 7. Tacitus, auctor romanus, situm, mores ac populos Germaniae descripsit. 8. Magnam vitae partem etiam nobiles Romani in agricultura consumebant. 9. Primus populi census a Servio Tullio rege habitus est. 10. Adventus Germanorum milites romanos magnopere terruerat. 11. Domus mea magnis praesidiis a me munita atque firmata erat.*

Noctes atque dies patet atri janua Ditis. —
Regia, crede mihi, res est succurrere lapsis.

* * *

Op. *Esse* s dativom osobe i nominativom stvari prevodi se u hrvatskom jeziku obično glagolom imati; n. p.

Homini cum deo similitudo est	Čovjek ima sličnosti s bogom
Est mihi tecum res ili *negotium*	Ja imam s tobom posla
Erat nobis cum avunculo tuo amicitia, controversia	Bili smo s tvojim stricem u prijateljstvu, u razmirici
Nurui meae nomen est Tullia ili *Tulliae* (dativ.)	Mojoj je snasi ime Tullija

1. Ruka ruku pere. 2. Vodje naše vojske su hrabri i razboriti. 3. Sjedište svih ćutila jest glava. 4. Rogovima napada [1]) bik, kopitima konj, zubima vepar. 5. Pokoravajte se zakonom i poglavarom. 6. Krepost prezire sgode ljudske. 7. Često smo varani taštom [2]) nadom. 8. Slugu mojega kiti slava riedke vjernosti. 9. Golub nadilazi oštrinom očiju čovjeka. 10. Država Špartanaca bijaše vladana strogimi ali dobrimi zakoni. 11. Duljina danâ i noćî različita je. 12. Nesreći protustavite hrabrost [3]). 13. Tribue gradske borahu se sa seoskim. 14. Enna bijaše opasana mnogimi jezeri i lugovi. 15. Šume stare Germanije obilovahu hrastima. 16. Još [4]) vidimo razvaline triemova grčkih i rimskih. 17. Nepošteni robovi drhtahu od [5]) straha svimi udovi. 18. Lovorika je stablo Apollonu posvećeno. 19. Desno krilo (vojske) predobiva, lievo biva predobiveno. 20. Poduzimlješ stvar naravi tvojoj protivnu i težku [6]). 21.

Digitized by Google

Slogom će se umnožiti i malene stvari. 22. Život čovječji je podvržen mnogim slučajem. 23. Primi[7] zahvalnom rukom božja dobročinstva. 24. Posao[8] je poglavarâ odolievati[9] vjetrogonstvu[10] svjetine. 25. Pelops imaše[11] veliko i glasovito potomstvo. 26. Ptice imadu bistre oči. 27. Priamo je imao mnoge snahe. 28. Tada smo bili u razmirici s Filippom liečnikom. 29. Bogovi i božice imadjahu liepih hramova[12] u Grčkoj. 30. Pomponij je imao divnu pamet.

---

1) peto, ere, 2) fallax, 3) fortitudo, 4) adhuc, 5) prae, 6) difficilis, e 7) sumere, 8) munus, eris, 9) obsisto, ere, 10) levitas, 11) esse, 12) Akuz. (Nomin.)

XXVIII.

O pridavniku napose; P. §. 57.

unus, a, um	jedan, jedini	*unquam*	ikada
ullus, a, um	ikoji, ikakav	*nunquam*	nikada
nullus, a, um	nijedan, nikakav	*usquam*	igdje
uter, utra, utrum	koji od dvojice	*nusquam*	nigdje
neuter, tra, trum	nijedan od dvojice	*nemo, inis* (ime)	nitko
alter, tera, terum	drugi (od dvojice)	*nihil (nīl)* sr.	ništa
solus, a, um	sam, a, o	*nondum*	ne — još
totus, a, um	sav, sva, sve; cio	*nec — nec, neque — neque*	niti — niti
alius, alia, aliud	drugi (koji)		
(aliter)	drugačije	*non solum — sed etiam*	ne samo — nego i
(alias)	inače; drugda		

---

una tantum chlamys	samo jedan plašt
totus fere orbis terrarum	skoro vas krug zemaljski
alterius ili *aliorum* ili *aliena vitia*	tudje mane, opačine
prodesse alteri ili *aliis*	koristiti drugiem
turpe est aliud sentire aliud loqui	sramotno je jedno misliti a drugo govoriti
aliae bestiae mares sunt, aliae feminae	neke životinje su mužke, a druge ženske

1. Unius viri prudentia Graeci liberati sunt a Persarum dominatione. 2. Victoria non solius ducis opus est, sed etiam exercitus. 3. Datum est Neptuno, alteri Jovis fratri, maritimum omne regnum. 4. Con-

Digitized by Google

sules apud Romanos toti rei publicae praeerant. 5. Aliud est actio bona, aliud oratio. 6. Assiduus usus uni rei deditus et ingenium et artem saepe vincit. 7. Hiems multos habet tristes et frigidos dies. 8. Saepe oratores exalbescunt et omnibus artubus contremiscunt. 9. Porticuum graecarum et romanarum ruinae adhuc exstant. 10. Est specus in Delmatiae ora; nomen loco est Senta.

Passibus ambiguis Fortuna volubiliš errat,
Et manet in nullo certa tenaxque loco,
Sed modo laeta manet, vultus modo sumit acerbos,
Et tantum constans in levitate sua est.

1. Ciklopi imadjahu [1]) samo jedno oko. 2. Ime drugoga konsula, Tarkvinija Kollatina, bijaše gradjanstvu mrzko. 3. Ako zanemaruješ druge, bit ćeš i ti zanemaren od drugih. 4. Prava hvala duguje se samoj kreposti. 5. Sva vojska bi spasena odvažnošću jedinog čovjeka. 6. Razbojnici prodrješe bez ikakva straha u luku pokraj [2]) tvrdje. 7. Bolestnik je svu noć spavao. 8. Njeke životinje su pitome, a druge divlje. 9. Učenom robu Ciceronovu bijaše ime Tiro(n). 10. Oblik [3]) i veličina rogova je različita. 11. Neizvjestni su svršetci ratova. 12. Pratioci štićahu (čuvahu) kralja na putovanju. 13. Ako budeš priznao grieške, nećeš kažnjen biti. 14. Kralj macedonski spremi brodovlje i spopade Grke. 15. Sliedite narav pa ćete biti zdravi. 16. Mnogo smo pretrpjeli, prije nego [4]) se povratismo [5]) u domovinu. 17. Poznata je lukavost lisicâ, budnost pasa, plašljivost zečeva, proždrljivost [6]) miševa i mnogih ptica. 18. Lakomost je uzrok mnogih prievara i velikih parba. 19. Bit ćeš sretan, ako budeš u svih stvarih mjeru uporavio. 20. Ruke naše sposobne [7]) su za [8]) mnoge umjetnosti.

---

1) esse, 2) juxta, 3) forma, 4) antequam, 5) povratiti se reverto, ti, sum, ere, 6) cibi aviditas, 7) aptus, 8) ad.

* * *

O niečnoj latinskoj izreci.

Op. 1. Latinski jezik ne podnosi dvije negacije za prosto niekanje kao što naš. S toga se izpušta negacija *non* kod glagola, ako je kraj nje još druga negacija.

Digitized by Google

Op. 2. U hrvatskoj izreci, osobito niečnoj, stoji često genetiv, gdje u latinskoj treba da stoji nominativ ili akuzativ zavisan od glagola; n. p. kupio sam vina (lat. *emi vinum)*; orao ne hita muhâ *aquila non captat muscas*; nije spasa u ratu *nulla est salus in bello.*

ne joco quidem mentiebatur ne lagaše ni u šali.

De virtute.

Virtus omnibus patet, omnes admittit, omnes invītat, ingenuos, libertinos, servos, reges, exules. Omnia alia incerta sunt, cadūca, mobilia; virtus sola neque naufragio neque incendio amittitur, nec tempestatum nec temporum permutatione mutatur. Virtute praediti soli sunt divites; soli enim possident opes certas et sempiternas; nihil appetunt, nunquam egent, nihil requirunt.

1. Bez mudrosti nitko neće srećan biti. 2. Nikada još [1] niesam odsustvovao. 3. Ništa nije sa [2] svake [3] strane blaženo. 4. Ni Jupitar ne može svim ugoditi. 5. Čovjek dobar nije nijednomu dosadan. 6. Psovkami ludjakâ neće mudraci nikad biti uvriedjeni. 7. Bez manâ nitko se nije rodio, nitko se ne radja, nitko se neće roditi. 8. Kiše niesu koristile ni škodile našim njivam. 9. Njeki [4] narodi provadjaju život u špiljah. 10. Psi su čuvari volova, ovaca, krmača. 11. Žestokim vjetrom podižu se [5] na moru veliki talasi. 12. Vojsku samnitsku uništi Fabij Maksimo. 13. Tvrdim kremenom oštrimo željeznu sjekīru. 14. Bogataši kite kuće svoje [6] triemovima i kipovima. 15. Naše šume obiluju bukvami, hrastovima, jasenima, jarovima. 16. Vaša je krivnja, ako ne imate prijateljâ. 17. Nećeš naći vjere, ako budeš lagati. 18. Svega [7] neće svim reći razboriti čovjek. 19. Pun trbuh ne ljubi mudrih [8] knjiga. 20. Prava krepost ne zahtieva [9] nikakove plaće. 21. Stari ne žrtvovahu [10] jednomu bogu već mnogim bogovom i božicam.

---

1) adhuc, 2) a, ab, 3) omnis, e, 4) nonnulli, ae, a, 5) excĭto, are, 6) suus, 7) plur; 8) doctus, 9) posco, ere, 10) sacrifĭco, are.

Digitized by Google

XXIX.

Stupnjevanje pridavnikâ; P. §. 59 -- 63.

amplus, a, um	prostran; ugledan	*facilis, e*	lasan; prijazan
longus, a, um	dug, dugačak	*difficilis, e*	mučan
brevis, e	kratak	*similis, e*	sličan
utilis, e	koristan	*dissimilis, e*	nenaličan, različan
vilis, e	jeftin, neznatan		
eloquens, tis	rječit	*gracilis, e*	vitak, mršav
creber, bra, brum	čest	*humilis, e*	nizak, neugledan
niger, gra, grum	crn	*maledĭcus*	lajav, jezičan
intĕger, gra, grum	čitav; neporočan	*magnifĭcus*	veličanstven
vetus (komp. *vetustior*)	star	*benevŏlus*	dobrohotan
		egenus	potreban
maturus	zrio; ran	*provĭdus*	brižan

Neka se deklinuju: *miles acer — acrior — acerrimus*; *animal ferox* itd; *gradus altus* itd; *res facilis* itd; *domus magnifica* itd; *nulla dies*; *solus sapiens.*

Op. 1. Stvar s kojom se što prispodablja, ili stoji sa češticom *quam* (naški „nego“) u padežu od glagola zahtievanomu, ili se meće, ako je komparativ u nominativu (kadšto i u akuzativu), u ablativ bez *quam* (naški „od“ s genet.)

Op. 2. Naš genetiv sa „od“ ili „izmedju“ poslie superlativa (i komparativa), naznačujući cjelinu kojoj je što dio, izrazuje se latinski ponajviše samim genetivom (partitivnim).

1. Aestas hominibus jucundior est quam hiems. 2. Nullum animal homini similior est quam simia. 3. Nonnunquam homines ex humillimo loco ad amplissimos honores producuntur. 4. Alexander Magnus pretiosissimum equum habebat; Bucephalum vocabant. 5. Vituperare facillimum est, emendare difficillimum. 6. Verba viliora sunt factis. 7. Ex Nestoris lingua melle dulcior fluebat oratio. 8. Cervus crura habet gracillima. 9. Abiĕtes omnium arborum sunt rectissimae et propter altitudinem et levitatem ad navium malos et antennas utilissimae. 10. Titus

Digitized by Google

imperator naturā fuit benevolentissimus. 11. Locus scribae multo honorificentior erat apud Graecos quam apud Romanos. 12. Nulla res est alteri plane similis. 13. Justitia nullum expetit praemium, nullum pretium.

Vilius argentum est auro, virtutibus aurum. —
Invidus alterius macrescit rebus opīmis. —
Nutritur vento, vento restinguitur ignis;
Lenis alit flammam, grandior aura necat.

P. §. 64 i 65.

idoneus (ad)	sposoban (za)	*bonus*	dobar
necessarius (ad)	potrebit (za)	*malus*	zao, loš
noxius	štetan, kriv	*magnus*	velik
egregius	izvrstan	*parvus*	malen
exiguus	malen, neznatan	*multus*	mnogi
assiduus	radišan	*(homo) nequam*	opak, nevaljao
strenuus	odvažan, hrabar	*(homo) frugi*	čestit
pius	pobožan	*dives, divitior, divitissimus* i *ditior, ditissimus*	bogat
aequus, ior, issimus	jednak; sdušan		
antiquus, ior, issimus	starinski		

1. Primjeri su koristniji nego nauke. 2. Tvoje su njive plodnije nego moje. 3. Osli imadu dulje uši nego konji. 4. Duh je plemenitiji od tiela. 5. Vrieme mladosti jest dragocjenije od srebra i zlata. 6. Siromasi su kadkad sretniji od bogataca. 7. Ništa ne mora gradjaninu svetije [1]) biti od države. 8. Nijedna opačina nije grdja od lakomosti. 9. Bolesti duševne pogubnije su nego tjelesne. 10. Nijedna riba nije brža od pliskavice. 11. Demostene bijaše najrječitiji od grčkih govornika. 12. Pošaljite k meni najvjernijega od vaših sluga. 13. Ciceron i Marij bili su najslavniji od svih Arpinjana. 14. Mnogim je siromaštvo najteži teret. 15. Smrt je najsličnija snu. 16. Najsiromašniji niesu vazda najbiedniji. 17. Ništa nije veličanstvenije od neba. 18. Nitko se neće moći svim dopadati. 19. Svetija [1]) su prava domovine nego prijateljstva. 20. Na otvorenom mjestu talasi su silovitiji nego u lukah.

Digitized by Google

21. Zeuksis bijaše slikar vrlo glasovit. 22. Stari Germanci vodjahu 2) vrlo česte ratove s Rimljani. 23. Pjesme Ovidijeve jesu jako liepe. 24. Mnoge su životinje nadarene prem oštrimi ćutili.

25. Ništa nije štetnije od sujevjerstva. 26. Nijedan učitelj nije izvrstniji od vježbanja 3). 27. Glas i pamet je govorniku najpotrebitija. 28. Sjaj sunca jest veći nego ikojega ognja. 29. Često više škodi nepozoran prijatelj nego najzlohotniji neprijatelj. 30. Orakuli delfički bijahu veoma slični tamnim zagonetkam 4). 31. Njegda bijaše veoma imućan, sada je siromašniji nego Iro. 32. Najoprezniji niesu vazda najsposobniji za posle. 33. Robstvo je od svih zala najgore. 34. U premnogih stvarih razboritost je bolja nego jakost.

1) sanctus, 2) gero, ere, 3) usus, 4) aenigma, atis sr;

XXX.

Tvorenje i stupnjevanje prislovâ; P. §. 153.

recte (rectius, rectissime)	pravo, pravom	*crebro*	često
		sero	kasno
aperte	otvoreno, iskreno	*cito*	hitro,brzo
aspere (- erius, - errime)	hrapavo, strogo	*graviter*	težko
		fortiter	hrabreno
libere	slobodno, (otvoreno)	*acriter*	živahno, žestoko
pulchre (pulcre), belle	liepo	*celeriter*	brzo
aegre (- vix)	mučno, jedva	*feliciter*	sretno
mature	rano, na vrieme	*similiter*	slično
magnifice (- centius itd.)	krasno	*pariter, aeque*	jednako
		patienter	ustrpljivo
bene (melius, optime)	dobro	*vehementer*	veoma
male (pejus, pessime)	zlo	*arroganter*	preuzetno
saepe (saepius, - issime)	često	*audacter*	smiono

② *Optima disciplina exemplorum est: exemplis pessimi emendantur. 2. Nominibus magnorum virorum posteri concedunt immortalitatem. 3. Parva scintilla interdum maximas flammas excitat. 4. Lacedaemonios, fortissimos mortalium, non ferrum, sed aurum vicit. 5. Vehemen-*

Digitized by Google

tissimum quoque dolorem tempus molliet ac minuet. 6. Luxuria et ignavia, pessimae artes, corpus animumque effeminant. 7. Interdum major pars meliorem vincit. 8. Librum tuum et legi et lego diligenter. 9. Commotum aërem ventum dicimus, leniter commotum auram appellamus. 10. De immortalitate animorum docte disputatum est a Seneca, doctius a Cicerone, doctissime a Platone. 11. Nulla re ab officio deterrebimur. 12. Majorem honorem veteres Germani tribuebant uxoribus quam Graeci et Romani.

1. Jezik kadkad teže rani nego mač. 2. Drugačije se žive s prijateljem, drugačije s nepoznatim. 3. Ciceron, najslavniji od Arpinjana, branjaše žestoko zajedničku slobodu. 4. Alcibiad pobjeditelj bi veoma častno[1] primljen[2] od Atenjana. 5. Ništa nije za život potrebitije od kruha i vode. 6. Pravom bivaju hvaljeni ljudi čestiti, kudjeni opaki. 7. Najgore rade[3] ljudi, kada[4] u[5] gnjevu rade. 8. Najviše[6] životinjâ[6] i najveće živu u moru. 9. Ništa nije manje stalno nego vjetar i val. 10. Romulo opasa novi grad nizkim jarkom. 11. Mnogi ljudi su željniji prepiranja[7] nego istine. 12. Hrast bijaše Jupitru posvećen, lovorika Apollonu. 13. Medvjedi (vuci, lisice) stanuju u špiljah. 14. Katilina je bio najopačiji od svojih suvremenika. 15. Robovati pohotam najgore je robstvo[8]. 16. I u najmanjih stvarih varati prijatelja sramotno je. 17. Suze prosilaca težko ganuše[9] srdca[10] sudaca. 18. Aleksandar Veliki bijaše obučavan od Aristotela, muža prem mudroga. 19. Najumjetnija gniezda grade[11] se od malenih ptica. 20. Dobar čovjek ne želi[12] niti zlata niti srebra, nego mudrosti. 21. Siromahu manjka mnogo, lakomcu sve. 22. Vi ste meni pratioci bili u putovanju. 23. Furije imadjahu na glavi zmije mješte[13] vlasî. 24. Mrtvaci kod Rimljana paljahu se prem često ognjem. 25. Sloga gradjana pogled[14] je najizvrstniji. 26. Ako budete raditi[15], umnožit ćete imetak. 27. Premnoge su kuće čuvane od pasa.

---

1) častan honorificus, 2) excipio, cepi, ceptum, ere 3) ago, ere, 4) quum, 5) per, 6) nominat. plur. 7) altercatio, 8) servitium 9) commoveo, ovi, otum, ere, 10) animus, 11) construo, ere, 12) cupio, ere, 13) loco, 14) spectaculum, 15) labōrare.

Digitized by Google

XXXI.

O brojnicih.

1. Brojnici glavni *(cardinalia)* na pitanje *quot?*; P. §. 72.

P. §. 75 i 76

duo, tres, quatuor milites } *vulnerati sunt*	dva, tri, četiri vojnika su ranjena
quinque, sex, octo milites } *vulnerati sunt*	pet, šest, osam vojnika je ranjeno
fuimus decem, viginti, triginta	bilo nas je 10, 20, 30
ducenti fere equites transfugerunt	skoro dviesta konjanika prebježe
Ab uno interlunio usque ad alterum sunt undetriginta dies et dimidius	Od jednoga mladjaka do drugoga ima dvadeset i devet danâ i pol
quot capita, tot sensus	koliko ljudî, toliko ćudî
aliquot legiones	nekoliko legijâ
plerīque homines vivunt	ponajviše ljudî, većina ljudî živi
pauci (pauciores, paucissimi) homines inveniuntur	malo (manje, premalo) ljudî se nahodi
mille equites	tisuć konjanikâ
ad duo, tria, quatuor milia equitum	do dvie, 3, 4 hiljade konjanikâ
tria milia et sexcenti pedites	tri tisuće i šest stotinâ pješaka
decem paria pullorum, catulorum	deset para (takâ) piladi, štenadi

1. Annus quatuor partes habet: ver, aestatem, auctumnum, hiemem. 2. Roma vetus in septem collibus sita erat. 3. Muri Babylonis CC pedes alti, L pedes lati erant. 4. Milites aggerem latum pedes CCC, altum pedes LXXX exstruunt. 5. Stadium Graecorum CXX passus romanos habet, hoc est pedes DCXXV. 6. *Helvetii ad XII oppida, vicos ad CCCC incendunt frumentumque omne comburunt. 7. Vix unius hominis vita ex omni parte beata est. 8. Homines duabus praecipue rebus a ceteris animantibus discernuntur, ratione et oratione. 9. Quot digitos in manibus, totidem etiam in pedibus habemus. 10. Mons Sacer trans Anienem amnem est, tria ab Urbe milia passuum. 11. Hannibal tredecim milia octingentos quinquaginta pedites misit in Africam, et funditores baleares nongentos septuaginta.*

1. Mjesec ima trideset ili trideset i jedan dan; veljača ima ponajviše [1]) dvadeset i osam dana. 2. Puk je rimski bio pod kraljih dviesta

Digitized by Google

četrdeset i tri godine. 3. Mnogi su posli jednomu težki, dvjema laki. 4. Augusto ne spavaše preko[2] sedam urâ. 5. Antonij bijaše zaštitnik od[3] 35 tribua. 6. U bojnom[4] redu bijaše hiljada konjanika i tri hiljade pješaka. 7. Atenjani bijahu proti Sirakuzancem spremili brodovlje od[3] skoro trista brodova. 8. Ljudski život broji po prilici[5] 70 godina ili 25568 dana. 9. Deve mogu dugo[6] podnositi žeđju. 10. Dvama gospodarima neće nitko moći nikada dobro služiti. 11. Laskavci su najgora vrst ljudi. 12. Pravih prijatelja nahodi se malo. 13. Ribari su skoro cielu noć zasiedali bili ribam, ali ništa ne ulovili. 14. Na čovječjoj glavi ima 63 kosti. 15. Godina ima 365 dana i nekoliko ura. 16. Stadij iznosi[7] 125 naših koraka. 17. Koliko je bilo rimskih kraljeva? 18. Koliko je dana od jednog mladjaka do drugoga? 19. Vergilij i Horacij su veliki pjesnici; koji (od obojice) ti se više[8] mili? 20. Njeke[9] živinice žive samo jedan dan. 21. Vi imate manje volova, ali više ovaca nego mi. 22. Gorih ljudi ja niesam nikada još[10] vidio. 23. Nijedan od rimskih ćesara ne bje dobrostiviji od Tita. 24. Dobavili smo samo najpotrebitiji živež.

---

1) plerumque, 2) ultra, 3) ne prevodi se, 4) bojni red acies, 5) fere, 6) diu, 7) effĭcio, ere, 8) magis ili plus, 9) nonnulli, ae, a, 10) adhuc.

XXXII.

2. Brojnici redni *(ordinalia)* na pitanje *quotus?*; P. §. 72.

Quotus es in classe?	Koji si u razredu?
Quota hora est? ili *Hora quota est?* ili samo *quota est?* — *Decima*	Koja je ura? — Deseta.
Quota est pars legionis romanae cohors?	Koji je dio rimske legije kohorta?

1. Nonae sunt quintus aut septimus dies mensis, idus XIII. aut XV. 2. Romulus, Martis et Rheae Silviae filius, rex erat ab anno DCCLIII usque ad annum DCCXVII. 3. Secundum Varronem quinque sunt gradus aetatis humanae. A primo anno usque ad XV. homines sunt pueri, a XV. usque ad XXX. sunt adolescentes, a XXX. usque ad XLV. sunt juvenes, a XLV. usque ad LX. sunt seniores et inde ad vitae finem sunt senes. 4. Anno LXX. post Christum natum Hierosolyma a Tito, Vespasiani imperatoris filio, expugnantur. 5. Roma

Digitized by Google

condita est Olympiadis sextae anno tertio, post Trojae excidium quadringentesimo tricesimo secundo. 6. Tertium bellum contra Carthaginem susceptum est sexcentesimo et altero anno ab Urbe condita, anno quinquagesimo primo post secundum punicum bellum.

1. Ljubiti roditelje prvi je zakon naravi. 2. Ura je dvadeset i četvrti dio dana, dan je sedmi dio tjedna. 3. Tri su bila punska rata; treći bijaše najkraći. 4. Učenici četvrtoga razreda zovu se *quartani*, petoga razreda *quintani*, šestoga *sextani*. 5. Knez naš kraljuje već dvadeset i osmu godinu. 6. Novembar bijaše njegda deveti mjesec, sad je jedanaesti. 7. As rimski imao je dvanaest unača. 8. Makedonci bijahu načinili[1] nasip od[2] devetnaest stopa. 9. Pod Servijem Tullijem bijaše osamdeset tri hiljade gradjana rimskih. 10. Kralj Erotimo sa sedam sto i trideset i tri pratioca pohara vas Egipat. 11. Hannibal je Italiju kroz šestnaest godina raznimi porazi izmučio. 12. Konsuo Lutacij Katulo odveze[3] u Siciliju trista brodova. 13. Ti si pročitao dvie tragedije Sofoklove; koja (od dvie) ti je bila milija?[4] 14. Koliko je onda bilo gosta u tasta? 15. Koliko je dielova kruga zemaljskoga? 16. Koji je u razredu unuk tvoj? 17. Um[5] vidi najoštrije, oštrije nego orlovi i risovi. 18. Nikada mi nije bolje bilo nego sada. 19. U dubokih jezerih i ogromnih morih živu najveće i najmanje ribe. 20. Imamo jedna usta i dva uha.

---

1) exstruo, xi, ctum, ere, 2) ne prevodi se, 3) devĕho, xi, ctum, ere, 4) placeo, 5) mens.

XXXIII.

3. Brojnici dielni i umnožni *(distributiva* i *multiplicativa)* na pitanje *quotēni?* i *quotŭplex?* — P. §. 72 i 73.

Quotenos articulos habent hominis digiti? —	Po koliko članaka imadu čovječiji prsti?
Quotŭplex est (intercedit) similitudo inter murem et furem?	Kolikostruka je sličnost izmedju miša i lupeža?

De Italia.

Italia est paeninsula inter duo maria, superum et inferum, sita. Magna est Italiae longitudo, latitudo in singulis partibus varia. Fluvii

Digitized by Google

praecipui ibi sunt Padus et Tiberis, mons praecipuus Apenninus. Mira est italici coeli salubritas. Fertiles ibi sunt campi, aprici colles, opaca nemora, magna frugum et vitium olearumque fertilitas, amnium fontiumque ubertas; tot praeterea lacus, tot opportuni et celebres portus, tantaque denique nobilitas omnium locorum, tanta rerum singularum populorumque claritas. Ex singulis Italiae plagis amoena praecipue est Campania, ex urbibus nobilis inprimis Roma, olim caput terrarum.

1. Ptice imadu po dva krila. 2. Vučica koti[1] ponajviše po pet mladih[2]. 3. Premnogi rezavci imadu po šest noga, drugi po osam, drugi po sto i više. 4. Denar imadjaše najprvo[3] po deset, kašnje[4] po šestnaest asa. 5. U pojedinih rimskih legijah bijaše po pet tisuć pješaka i po trista konjanika. 6. Grlice nose[5] ponajviše po tri jaja. 7. Od strica smo primili (svaki) četiri knjige. 8. Mitridate sa četri stotine četrdeset konjanika pobiedi petdeset tisuć i dviesta neprijatelja neprestanimi[6] provalami[7]. 9. Dan je trista šestdeset peti dio godine. 10. Nakon smrti Kodra, sedamnaestoga kralja, Atenjani ukinuše[8] kraljevsku čast. 11. Ludovik IX, kralj franceski, bio je nesrećan u ratu proti Egiptu. 12. Odrasli ljudi imaju po trideset i dva zuba. 13. Koji si u razredu, Antune? — Četvrti medju tridesetoricom učenikâ. 14. Po koliko je sestercija[9] platio[10] vodja vojnicim? — Po petnaest. 15. Koliko je unaća imao as rimski? — Dvanaest. 16. Koja je ura bila, kada[11] ste došli? — Bila je onda šesta.

1) pario, ere, 2) catulus, 3) initio, 4) postea, 5) pono, pario, 6) assiduus, 7) eruptio, nis, 8) aboleo, evi, etum, ere, 9) sestertius, 10) solvo, vi, utum, ere, 11) quum.

XXXIV.

4. Brojnički prislovi *(adverbia numeralia)*; P. §. 72, 4.

quoties (quotiens) — toties	koliko puta — toliko puta
aliquoties	nekoliko puta
Quot sunt bis bina? — Bis bina sunt quatuor.	Koliko je dva puta dva? — Dva puta dva je četiri.

Razgovorna vježba*)

1. Quatuor sunt plagae mundi: septentrio, meridies, oriens, occidens. 2. Homines quinque sensus habent: visum, auditum, gustum, odo-

Digitized by Google

ratum, tactum. 3. Duo sunt Bospori: alter est Thracius, alter Cimmerius Bosporus. 4. Aër octingenties levior est quam aqua. 5. Nos plerumque ter in die manducamus. 6. Hominis digiti articulos habent ternos, pollex binos. 7. Versus senarii senos pedes habent. 8. Cohors decima pars, manipulus tricesima pars legionis ramanae erat. 9. Ter terna sunt novem; quater quaterna sunt sedecim; quinquies quina sunt viginti quinque. 10. Asia Scythis per MD annos vectigalis fuit.

---

*) Vježbe pod ovim naslovom takove su, da se učitelj, iza kako ih protumači, lasno može latinski razgovarati s učenikom, izpitivajući o sadržini pojedinih primjera, dakako načinom učeniku već poznatim.

1. Njive naše oru se dva ili tri puta, kadkad i četiri puta. 2. Jedva pet puta u godini čujemo viest. 3. Marij, pobjeditelj Jugurtin, bio je sedam puta konsuo. 4. Zvuk je dvie tisuće puta brži od trka najbržih konja. 5. Znam sve; čuo sam već šest sto puta. 6. Koliko je tri puta šest? — Tri puta šest je osamnaest. 7. Koliko je puta mjesec manji od zemlje? — Petdeset puta. 8. Po koliko noga imadu raci? — Po osam. 9. Koja je ura bila, kada je umro stric tvoj? — Bila je onda po prilici [1] četvrta, deveta, deseta. 10 Koliko milja obuzima [2] obseg zemlje? - Pet tisuć i četiri sto milja. 11. Poslie Romulove smrti kraljevahu senatori (svaki) po [3] pet dana. 12. Trojica (= tri) čine družtvo [4]. 13. Koliko ljudi, toliko mnienjâ [5]. 14. L. Sikcij Dentato bio je sto dvadeset puta u boju (= bitci). 15. Malo ljudi žive polag [6] naravi. 16. Turobnost duše blaži se dobrom nadom. 17. Moć rimske države umanjila [7] se je dvama zlima, lakomošću i razkošom. 18. Bila su dva Lacija, stari i novi. 19. Persijanaca je bilo sto hiljada, Grkâ samo deset hiljada. 20. Njeke biline ljube vlažnu zemlju, druge suhu.

---

1) fere, 2) complector, exus, sum, i, 3) per, 4) collegium, 5) sententia, 6) secundum, 7) imminuo, ui, utum, ere.

Digitized by Google

XXXV.

O zaimenih.

Osobna i pokazna zaimena; P. §. 81-85.

Ego mihi ipsi proximus sum (kako u pluralu?)	Ja sam samomu sebi najbliži
Medice, cura te ipsum (kako u plur?)	Ljekaru, lieči samoga sebe
Avaritia sibi ipsa obest	Lakomost škodi sama sebi
Sic vos non vobis mella paratis, apes	Tako vi, pčele, sebi ne spremate meda
Omnia mea mecum porto (kako u plur?)	Sve svoje sobom nosim
Surge et tuum defende nomen (kako u plur?)	Ustani i brani svoje ime

Opazka. „njegov“ i „njezin“ znači *ejus*, „njihov“ *eorum earum*.

1. Imperare sibi maximum est imperium. 2. Pars nostri melior immortalis est. 3. Nequitia ipsa sui poena est. 4. Patria communis est omnium nostrum parens. 5. Aliter de aliis, aliter de nobis judicamus. 6. Sic se res habet: te tua, me delectant mea. 7. Aliena nobis, nostra plus aliis placent. 8. Clarus erat apud Graecos Socrates, apud Romanos Cato; hujus facta, illius dicta laudantur. 9. Diligentia in omnibus rebus plurimum valet; hanc praecipue colite, hanc semper adhibete. 10. Vestae nomen graecum est; ea enim a Graecis Hestia dicitur; vis autem ejus ad aras et focos pertinet. 11. Omnes una eademque lege naturae continemur. 12. In veris amicis eadem studia sunt, eaedem voluntates. 13. Specimen istud virtutis tuae valde me movet. 14. Loquaces sexcenties eandem rem decantant.

Est deus in nobis; sunt et commercia coeli,
Sedibus aethereis spiritus ille venit.—
Non tellus eadem parit omnia: vitibus illa
Convenit, haec oleis; hac bene farra virent.—

Digitized by Google

Percontatorem fugito; nam garrulus idem est,
Nec retinent patulae commissa fideliter aures,
Et semel emissum volat, irrevocabile verbum.

1. Ovo je vino oštro [1]), ono blaže [2]). 2. Svako [3]) zlo ima svoj korien: ovaj moraš izčupati. 3. Radnja je mnogo [4]) koristnija od tromosti [5]): onom se jači [6]) tielo, ovom se slabi. 4. Dvojica ako čine isto, nije isto. 5. Čovjek učen ima u sebi sva svoja dobra. 6. Vidiš tudje mane, svoje ne vidiš. 7. Okaljali ste ime svoje prievarom (ubojstvima, lažmi). 8. Nitko skoro nije zadovoljan svojim udesom. 9. Meni je moje, tebi tvoje milo. 10. U ovom životu nitko od [7]) nas nije uviek srećan. 11. Njeki [8]) od vas ne ljube [9]) istinu. 12. Odvažne pomaga sam bog. 13. Lakomac je samomu sebi najveći teret. 14. Razboriti ne hvale se sami. 15. Velika je sila u kreposti; probudi [10]) ju, ako slučajno [11]) spi. 16. Dugo sam tražio mač, ali ga niesam nigdje mogao naći. 17. Vodja sagradi [12]) kule i učvrsti [6]) ih posadami. 18. Njihove rieči neće me nikada ganuti. 19. Boga ne vidimo, samo djela njegova vidimo. 20. Isti ljudi ne imaju vazda iste običaje. 21. Skićani štovahu [13]) veoma [14]) pravičnost. Nijedno zločinstvo ne bijaše kod njih teže od kradnje. 22. Hamilkar povede sina od [7]) devet godina sa sobom u Hispaniju. 23. Ako budeš jedan put slagao, nitko ti neće zatim [15]) imati vjere. 24. Dan je vrieme od [7]) dvadeset i četiri ure.

---

1) austērus, 2) mitis, e, 3) omnis, e, 4) multo, 5) desidia, 6) firmare, 7) samo genet; 8) nonnulli, 9) diligere, 10) excitare, 11) forte, 12) exstruo, xi, ctum, 13) colo, ere, 14) magnopere, 15) postea.

XXXVI.

Odnosna i upitna zaimena; P. §. 86-88.

quisquis — quidquid (quicquid)	tko god — što god
quicunque, quaecunque, quodc.	koji god, koja god, koje god.

Razgovorna vježba.

1. Omne id, quo offendimur, dolor est. 2. Qui benevolus est et beneficus, is deum imitatur.) 3. Mors terribilis est ei, cujus cum vita omnia exstinguuntur.*) 4. Qui sibi id detrahit, quod alteri donat, eum liberalem dicimus.*) 5. Lacedaemoniorum condimenta erant: labor in*

Digitized by Google

venatu, cursus ad Eurotam, sudor, fames, sitis. 6. Quid est optabilius sapientia? quid praestantius? quid homini melius? Sapientia autem est rerum divinarum et humanarum scientia. 7. Animantium motus diversus est: vel ambulant et currunt, vel volant, vel serpunt, vel natant. 8. Animus est, quo sapimus; anima, qua vivimus. 9. Vas appellatur, qui pro altero vadimonium promittit. 10. Agmen est exercitus eo ordine compositus quo iter facit, acies, quum ad pugnam instructus ac dispositus est.

Consortes fortuna eadem, socios labor idem,
Collegas unum efficit officium.
Sed faciunt caros schola, ludus, mensa sodales.

*) neka se čini i s pluralom.

1. Tko je bolji i dobrostiviji od boga? 2. Što je govorniku potrebitije od glasa i pameti? 3. Komu škodi lažac više nego sebi samomu? 4. Što je ljubeznije od čovjeka mudra i poštena? 5. Koga zoveš ti slobodna? 6. Koji je uzrok tvoje tuge? 7. Koje je zlo teže i pogubnije od rata? 8. Koliko ćutila imamo? 9. Tko ne ima ništa, nije ništa. 10. Ono samo je dobro, što je pravedno. 11. Sam je bogat onaj, koji je krepošću obdaren. 12. Isti dan, koji je zadnji ovoga života, bit će prvi vječnoga. 13. Oni prijatelji, koje ti novac[1]) tvoj dobavlja, ne ljube tebe, već[2]) tvoj novac. 14. Ni[3]) sada ne razlikujem one stvari, koje vidim. 15. Starost sama je bolest. 16. Ovidij i Tibull su veliki pjesnici; koji (od obojice) ti je miliji? 17. Što je sramotnije od čovjeka mekoputna[4])? 18. Kojom opreznošću[5]), kojim razborom[6]) Kvinto Maksimo osvoji opet[7]) Tarenat! 19. Koji je u razredu brat njegov (njezin)? 20. Koliko vas je danas bilo u školi? 21. Oni bregovi (brežuljci) su vrlo nizki. — Ove su obale veoma strme[8]). 22. Sami ne poznavamo[9]) svoje mane. 23. Stari i mladi jednako ga štovahu. 24. Nikada nećeš bez kazne zanemariti svoje dužnosti. 25. Radite te ćete umnožiti svoj imetak. 26. Oni učenici bivaju odaleženi[10]) iz škole, kojih je zlo vladanje[11]) škodilo ostalim[12]).

---

1) pecunia, 2) sed, 3) ne-quidem, 4) effeminatus, 5) vigilantia, 6) consilium, 7) opet osvojiti recipio, ere, 8) arduus, 9) cognosco, ere, 10) removeo, 11) mores, um, 12) ceteri ae, a.

Digitized by Google

XXXVII.

Neodredjena zaimena; P. §. 89.

aliquis, aliquid (kao samostav.)	njetko, nešto
(aliqui), aliqua, aliquod (kao pridavnik)	kakav, njekakav
quidam, quaedam, quiddam (quoddam), u plur. i *nonnulli, ae, a*	njeki, a, o
quisque, quaeque, quidque (quodque)	svaki, a, o
unusquisque, unaquaeque itd.	svaki, svatko, svašta
quivis, quaevis, quidvis (quodvis)	koji mu drago
quilibet, quaelibet, quidlibet (quodlibet)	koji mu drago

1. Quidquid enuntiatur, aut verum est aut falsum. 2. Omnia quaecunque agimus, multis casibus obnoxia sunt. 3. Graecia parvum quendam locum Europae tenet. 4. Nemo vir magnus sine aliquo afflatu divino unquam fuit. 5. Animantia quaedam animum habent, quaedam tantum animam. 6. Vitiosum est studium quodpiam vituperare propter vitia eorum, qui in eo studio sunt. 7. Praesentem monstrat quaelibet herba deum. 8. Quemlibet pro patria, parentibus et amicis suscepi laborem. 9. Tu, quamcunque deus tibi fortunaverit horam, grata sume manu. 10. Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.

De Diaulo medico.

Nuper erat medicus, nunc est vespillo Diaulus:
Quod vespillo facit, fecerat et medicus.

De Thaide et Leucania.

Thais habet nigros, niveos Leucania dentes.
Quae ratio est? emtos haec habet, illa suos.

Ad Fidentinum.

Quem recitas, meus est, o Fidentine, libellus;
Sed male quum recitas, incipit esse tuus.

Digitized by Google

1. Zlo žive, tko god ne žive pošteno. 2. Što je god ono što ćuti, što umije[1]), što žive, nebesko je i božanstveno. 3. Koje se god mnienje[2]) protivi[3]) istini, krivo je. 4. Tielo je kao[4]) njeka posuda ili shrana[5]) duše. 5. Pogled[6]) je njeki tihi[7]) govor[8]) duše. 6. Strpljivost je liek[9]) kojoj mu drago boli. 7. U svih ljudskih stvarih ima (jest) nešto zla. 8. Što god radiš[10]), razborito radi i pazi[11]) svrhu. 9. Sokrate ne govoraše sad[12]) ovo sad ono, već uviek isto. 10. U pravih prijateljah iste su težnje, iste hotnje. 11. Tko se sam hvali, brzo nalazi rugaoca. 12. Koji imadu dobru savjest, te zovemo slobodne. 13. Činite danas što možete; sjutra možda nećete moći. 14. Šta je prijatelj? — Jedan duh u dva tiela. 15. Koliko je četiri puta deset? — četrdeset. 16. Koje ti je ime? — Meni je ime Filip. 17. Koji grad bijaše učvršćen ne zidovima, već hrabrošću stanovnikâ? — Lakedemon. 18. Koja je ura? — deveta. 19. Bijah dugo mučen od prem dosadna kašlja. 20. Dobri ljudi govore otvoreno, ali se riedko slušaju[13]). 21. Muževi hrabri i veledušni strpljivo podnose nesreće. 22. Nam se više mile tudje stvari[14]), drugiem naše.

---

1) sapio, ere, 2) opinio, nis, 3) protiviti se repugnare, 4) quasi, 5) receptaculum, 6) vultus, us, 7) tacitus, 8) sermo, 9) remedium, 10) agere, 11) respicio, ere, 12) modo-modo, 13) audio, 14) ne prevodi se.

XXXVIII.

Uzajamna zaimena; P. §. 91.

qualis, e (upitno i odnos.)	kakav	*quot* (nesklonivo)	koliko?
		tot	toliko
talis	takav	*totĭdem*	isto toliko
qualiscunque	kakav god	*aliquot*	nekoliko
quantus, a, um	kolik	*quotquot*	koliko god
tantus	tolik	*quotcunque*	
aliquantus	nekolik		
quantuscunque	kolik god		

Uzajamni prislovi; P. §. 92.

ubi (upit. i odnos.)	gdje	*ubīque*	svagdje
		undĭque — quavis	odasvud, sa
ibi — ibīdem	tu — baš tu	*ex parte*	svih strana
alĭbi	drugdje	*ubicunque(ubivis)*	gdje god

Digitized by Google

hīc	ovdje	*ubicunque (ubivis)*	gdje god
illīc	ondje, tamo	*undecunque*	odkud god
istīc	ondje, tu	*quocunque (quovis)*	kamo god
unde	odkle	*quam (quantopere)*	kako (kako jako)
inde	odatle; zatim	*tam (tantopere), adeo*	tako (tako jako)
aliunde	od drugud	*quamdiu*	dokle, koliko (vremena)
hinc	odovud; zatim		
illinc	odonud	*tamdiu*	dotle
istinc	odtuda	*aliquamdiu*	donekle
quo	kamo	*quomodo (qua ratione)*	kako (upitno)
eo — eōdem	tamo — baš tamo		
alio	drugamo	*ut — ita, sic*	kako (neup.) - tako
huc	ovamo	*cur = quare, qua de causa, quamobrem*	zašto, s kojega uzroka
illuc	onamo		
istuc	onamo, tamo	*quia, quod*	zato, zato što, jer

Razgovorna vježba.

1. Aquilae super arboribus altis aut rupibus nidulantur. 2. Metalla e montibus effodiuntur. Ea sunt vel nobilia vel ignobilia. Nobilia sunt: aurum et argentum; ignobilia: ferrum, aes sive cuprum, stannum, plumbum, argentum vivum. 3. Quatuor sunt venti primarii, flantes e quatuor plagis mundi: boreas (aquilo) a septentrione, eurus (subsolanus) ab oriente, auster (notus) a meridie, favonius (zephyrus) ab occidente. Aquilo est frigidus, auster plerumque tepidus, favonius humidus, siccus subsolanus. 4. Gloria est frequens de aliquo fama cum laude. 5. Ea animi affectio, quae suum cuique tribuit, dicitur justitia. 6. Pietas est, per quam sanguine conjunctis patriaeque benevolum officium et diligens tribuitur cultus. 7. Hereditas est pecunia, quae morte alicujus ad quempiam pervenit. 8. Orestem et Pyladem ob amicitiam firmissimam praedicant poetae. 9. Qui erant cum Aristotele, Peripatetici dicti sunt, quia disputabant ambulantes in Lyceo. 10. Fretum Siculum Scylla et Charybdi infame est: Scylla autem rupes, Charybdis vortex est, utrumque nautis periculosum. 11. Quo se fortuna, eo favor hominum inclinat. 12. Bis dat, qui cito dat.

Digitized by Google

1. Ondje je vazda pobjeda, gdje je sloga. 2. Vuče nas sudbina[1] sad[2] amo sad tamo. 3. Umrieti je vratiti se[3] onamo, odkud smo došli. 4. Čim je prostija hrana, tim je čovjeku zdravija[4]. 5. Bog ne ima tiela; zato[5] ga, akoprem[6] je svagdje, ne vidimo nigdje očima. 6. Sebi se svaki najviše[7] dopada. 7. Koja se god mnienja protive istini, kriva su. 8. Što god progovoriš[8], ili je pravo ili krivo. 9. Odkle se vade kovine? 10. Zašto su Oreste i Pilade slavljeni od pjesnikâ? 11. Kako se najlakše može steći[9] dobar glas[10]? 12. Gdje ste našli ove bodeže, one kremene? 13. Kolik je trud, tolika će i plata biti. 14. Janov[11] hram bio je dva puta poslie Numina[12] kraljevanja zatvoren. 15. Što sam nedavno učinio, mogu opet učiniti. 16. Koji najslobodnije živu, obično[13] su najopačiji. 17. Kakav ti budeš bio prema drugim, takovi će drugi biti prema tebi. 18. Koliko sam puta prorekao, što sada biva[14]! 19. Tko će svršiti ovaj gradjanski rat? 20. Tko bude svršiti ovaj žalostni[15] rat, spasit će državu. 21. Što ste tamo čuli o tom poslu? 22. Što ste tamo o njemu čuli, neizvjestno je. 23. Vremena se mienjaju i mi se mienjamo u njima[16]. 24. Drugim praštaj često, sebi nikada. 25. Djelo[17] je njekakva obava[18] uma ili tiela. 26. Tko je god onaj jadnik, ja ću ga pomoći.

---

1) fatum, 2) modo, 3) revertor, reversus sum, reverti, 4) saluber, 5) ideo, 6) etiamsi, 7) potissimum, 8) enuntiare, 9) parare, 10) fama, 11) Janus, i, 12) Numa, ae, 13) plerumque, 14) evěnio, ire, 15) lugubris, e, 16) ille, itd; 17) opus, 18) occupatio.

XXXIX.

O porabi veznika *cum (quum)*; P. §. 357, 1), 4), II, 1).

cum (causale — historicum)	kada (neupit.), buduć da, dočim
cum (temporale) — tum	kada — tada
quando	kada (upitno)
aliquando	njekada, jednoć
quandocunque	kad god

1. Facile omnes, cum) valemus, recta consilia aegrotis damus. 2. Tum inprimis apparebit vera virtus, cum periculum appropinquabit. 3. Cum*) Caesar in Galliam venit, alterius factionis principes erant Aedui, alterius Sequăni. 4. Romani, cum in luctu erant, albam togam exuebant et pullam induebant. 5. Aliis cum beneficia tribuerit, sile. 6. Chabrias multa in Europa bella administravit, cum*) dux Athenien-*

Digitized by Google

sium esset. 7. Cum) solitudo et vita sine amicis insidiarum et metus plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparare. 8. Alexander, cum interemisset Clitum, vix a se manus abstinuit. 9. Sapienter fecit Solon, cum de eo nihil sanxerit, quod antea commissum non erat.*

Cum feriunt unum, non unum fulmina terrent. —
Heu quam difficile est crimen non prodere vultu! —
Felix, quem faciunt aliena pericula cautum. —
Omne solum forti patria est, ut piscibus aequor,
Ut volucri, vacuo quicquid in orbe patet.

Musca.

In stadio cucurrit equus, in quo musca sedebat. Cum maxima pulveris vis ab equo excitata esset, musca dixit: quantam vim pulveris excitavi!

Haec fabula eos notat, qui, cum ignavi sint, alienam tamen gloriam sibi vindicant.

---

*) kakovo je to *cum?*

1. Lasno svi, kad su zdravi, davaju dobre savjete bolestnim. 2. Radovao [1] sam se veoma, kad sam to o tebi čuo. 3. Doći ću u [2] vas, kad budem mogao. 4. Atenjani kad ne mogahu uzdržati navalu Persijanaca, ostaviše grad i pobjegoše na [3] brodove. 5. Tarkvinij Oholi obsjedajući (= kad obsjedaše) Ardeu, izgubi kraljevstvo. 6. Ciceron obnašajući [4] konsulat, uguši [5] urotu katilinarsku. 7. Oktavijan August, pomirivši (= kad je bio pomirio) napokon [6] krug zemaljski mnogim i ogromnim ratovima raztrgan [7], bi nazvan vladar [8] svedjerni [9] i otac domovine. 8. Hannibal prešavši [10] Alpe, sadje [11] u Italiju. 9. Kada se dušmani približivahu, gradjani spališe grad i odoše [12] iz domovine. 10. Kad smo onamo bili došli, nijesmo nikoga našli osim Julija. 11. Što god rade ljudi, mnogim je slučajem podvrženo. 12. Tko je god ovo rekao, bezočno je slagao. 13. Kad ćeš svršiti radnju, koju si poduzeo? 14. Kad budeš svršio tu radnju, dodji u mene. 15. Kako si ovo sam mogao učiniti? 16. Kako smo amo došli, tako ćemo i odovud poći [13]. 17. Gdje ćeš biti ti, ondje ćemo biti i mi. 18. Hajde [14], kamo te sudbine [15] zovu. 19. Sada mnogo možemo, što njegda ne mogosmo. 20. Ako ima bogova (= su bogovi), providnošcu njihovom vladan je vas sviet. 21. Sto je opačije od mekoputna muža? 22. S kojega si uzroka kažnjen

Digitized by Google

bio od poglavara? 23. Zašto nijesi ostao, gdje si onda bio? 24. Koje godišnje[16]) doba jest ugodnije od proljeća? 25. Kolika je tvoja tuga, ženo, koja oplakuješ smrt sina?

1) radovati se laetari, 2) ad, 3) in, 4) gerere, 5) opprīmo, essi, essum, 6) tandem, 7) lacĕrare, 8) imperator, 9) perpetuus, 10) supĕrare, 11) descendo, di, sum, 12) migrare, 13) discedo, ere, 14) I, 15) fatum, 16) annus, i.

XL.

Poglavite stvari o upitnoj izreci, P. §. 361 — 365

a) Prosta pitanja (upravna)

Odgovor na upravna pitanja; P. §. 368.

1. Vidistine unquam crocodilum? 2. Illudne ebur est, de quo narrabas? 3. Num imperatorum scientia nihil est, quia summus imperator interdum fugit? 4. Canis lupo nonne similis est? 5. Num te illa terrent, triceps apud inferos Cerberus, Cocyti fremitus, transvectio Acherontis? 6. Infelix est Fabricius, quod rus suum fodit? 7. Si te rogavero aliquid, non respondebis? 8. Dixistine haec omnia judici? — Dixi. 9. Tune hoc scripsisti? — Ego vero. 10. Veneruntne hospites vestri? — Minime. 11. Egebatne nepos tuus? — Immo locŭplēs erat.

1. Jesi li našla knjige, koje si bila izgubila? — Jesam. 2. Jeste li čitali knjige, koje vam onomadne poslah? — Nijesmo. 3. Hoćeš li sutra doći u mene? — Hoću. 4. Može li životinja, koja ima krvi[1]), biti bez srdca? — Ne može (nikako). 5. Nijesu li psi prem slični vucim? — Dakako. 6. Jesu li vaše ove patke (guske)? — Jesu. 7. Ako budemo u vas pobjegli[2]), nećete li nas primiti[3])? — Hoćemo 8. Neumjereni ne škode li najviše[4]) sebi samim? — Dakako. 9. Ti ovo ne vjeruješ? — Nikako.

10. Onaj koji ne preprieči[5]) nepravdu, kad može, nepravedno čini. 11. Kuća Scipionova, kad cvatijaše poštenjem[6]) i krepošću, ne bijaše izkićena slikami i kipovi. 12. Svi njemu čestitahu, kad je bio ozdravio[7]) od[8]) težke bolesti.

1) akuz; 2) confugio, fugi, fugitum, 3) recipio, 4) superl. od multum, 5) defendĕre, 6) honestas, 7) convalesco, valui, 8) e, ex.

Digitized by Google

b) Prosta pitanja (neupravna)

Pazi. U neupravnih upitnih izrekah stoji uviek konjunktiv.

Roga, interroga eum = quaere ex (ab) eo, quid faciat (agat) — quid fecerit — quid facturus sit	Pitaj ga, što čini (radi) — što je učinio — što će učiniti
Rogabam, rogavi, rogaveram eum, quid faceret — quid fecisset — quid facturus esset	Pitah, upitah ga, bio sam ga upitao, što čini — što je učinio — što će učiniti
Quo me vertam, nescio (ignōro)	Kamo da se obrnem, ne znam
Nesciebam (nescivi, nesciveram), quo me verterem	Ne znadijah, (nijesam znao, ne bijah znao), kamo da se obrnem
Nesciebat, quid faceret	Ne znadijaše, što čini
Nesciebat, quid faceret	Ne znadijaše, što da čini
Quam carus P. Scipio civitati romanae fuerit, maerore funeris indicatum est	Koli je P. Scipion drag bio gradjanstvu rimskomu, pokazalo je tugovanje na sprovodu
Dic quid sentias } P. §. 361,	Reci, šta misliš
Dic quod sentis } primj.	Reci (ono) što misliš.

1. Quaeritur[1], *ex duobus uter dignior sit. 2. Non recordor*[1], *unde ceciderim, sed unde surrexerim. 3. Intellixistine*[2], *quid iste narraret? 4. Scire aveo*[3], *cur tamdiu abfueris. 5. Quaesitum est*[2], *idemne esset pertinacia et perseverantia. 6. Dubito*[1], *num idem tibi quod mihi suadere debeam. 7. Incertum est*[3], *quo nos loco hostes exspectaturi sint. 8. Britanniam qui mortales initio colucrint, parum compertum est 9. Num ad vesperam victuri simus, Deus solus scit. 10. Non quaero*[1], *quam multos libros, sed quam bonos habeas. 11. Nescis, insane, quantas vires virtus habeat; nomen tantum virtutis usurpas; quid ipsa valeat, ignoras.*

12. Miser poeta praelegerat Theocrito versus suos. Tum interrogabat, quosnam maxime approbaret. Quos omisisti, respondit Theocritus.

In Linum.

Quid mihi reddat ager, quaeris, Line, Nomentanus.
Hoc mihi reddit ager: te, Line, non video.

---

1) kako s imperfektom, s perfektom, s pluskvamperfektom? 2) kako s prezentom? 3) kako s imperfektom?

Digitized by Google

1. Ti znadeš, što ja ufam. 2. Piši mi, koji je razgovor [1] s tobom imao moj stric o tom poslu. 3. Ne znadijah (nijesam znao), zašto je onaj dan znamenit [2]. 4. Kaži mi, s kojega uzroka toliko [3] tuguješ. 5. Ne znam, odklen je ona to čula. 6. Pitaj, prijane, otca, je li nas zazvao [4]. 7. Sumnjamo, moramo li vas isto svjetovati što nas. 8. Ne mogoh vidjeti, je li stvar tako, kako kažete. 9. Promislite [5] sami, kako ste neharni bili prama meni. 10. Od [6] veselja gdje smo, ne znamo. 11. Tko nije dragovoljno [7] izpovjedio, kolika dobročinstva duguje domovini? 12. Razumievaš li, što [8] taj pripovieda? 13. Možeš li nam kazati, koji je sat? 14. Nevjerojatno je, kolika je snaga u ćutilih. 15. Ti dobro [9] znadijaše, kakovo bijaše moje mišljenje [10] prama njemu. 16. Sviem ću pripoviedati, kako [11] si jako uviek mir i slogu ljubio.

17. Nepošteno si radio, primivši (pošto, buduć si primio) što ne bijaše dopušteno [12]. 18. Dioniz samosilnik, ne usudjujući [13] se stati [14] na zajedničkoj govornici [15], običavaše besjediti [16] s visokog tornja. 19. Tullij Hostilij kraljevavši 33 godine [17], bi pogodjen [18] od groma [19].

---

1) oratio, 2) insignis, e, 3) tantopere, 4) vocare, 5) existimare, 6) prae, 7) libens, 8) sa quid i quod, 9) prislov od probus, 10) voluntas, 11) kako jako quantopere, 12) jest dopušteno licet, 13) usudjivati se audeo, 14) consisto, ere, 15) suggestus, us, 16) concionor, ari, 17) akuz; 18) ico, ici, ictum, ere, 19) fulmen.

c) Razstavna pitanja (upravna i neupravna); P. §. 366.

1. Utrum tu pro ancilla me habes an pro uxore? 2. Sol mobilis est an immobilis? 3. Virtus suamne propter dignitatem an propter fructus aliquos expetitur? 4. Unum illud nescio [1], *gratulerne tibi an timeam. 5. Viventes intra naturae fines non curant, jugera centum an mille arent. 6. Mortalisne animus est annon* [2]*? 7. Quaerebatur a philosophis, mortalisne animus esset nec ne. 8. Utrum unus an plures sunt mundi* [2]*? 9. Antigonus nondum statuerat, servaret Eumenem nec ne.*

---

1) kako s imperfektom? 2) neka se pitanje učini i neupravnim.

1. Jesu li Atenjani ili Špartanci hrabriji bili? 2. Kreće li se sunce ili zemlja? 3. Je li sluh ili vid potrebitiji čovjeku? 4. Koji od dvojice je nesretniji, sliepi ili niemi? 5. Tarkvinij Oholi je li bio sin Tarkvinija Priska ili unuk? 6. Jesi li ti ovo učinio ili pratilac tvoj? 7. Ne znam, je li on više mogao [1] umom [2] ili naukom [3]. 8. Pita se, jesu li bile Amazonke ili ne. 9. Pišite nam, da li se konsuo još ondje

Digitized by Google

zaustavlja ili je već drugamo odputovao 4). 10. Kaži 5) mi, je li sunce manje ili veće od mjeseca. 11. Ni dječaci ne sumnjaju (o toj stvari), ima li jedan ili više bogova. 12. Može se sumnjati, je li vid ili sluh čovjeku potrebitiji. 13. Prije 6) nego preuzmeš stvar, promisli, je li dobra ili zla. 14. Odobravaš li moje mnienje ili ne? 16. Šta će sutra biti, ne znamo. 17. Bilo je neizvjestno, da li su Rimljani pobjedili ili pobiedjeni bili.

---

1) valeo, 2) ingenium, 3) doctrina, 4) proficiscor, profectus sum, i, 5) dic, 6) prije nego antequam.

XLI.

Nešto o porabi konjunktiva.

a) U glavnih izrekah stoji konjunktiv:

1. kad se izrazuje želja (naš optativ); n. p.

Moriar — ne vivam — ne sim salvus!	Umrô — ne živio — zlo me smelo!
Hoc deus bene vertat!	To bog na dobro obratio!
Utinam optata impetretis!	O da biste polučili želje svoje!
Utinam patruus meus viveret!	O da bi mi živio stric!

2. kad se zapovieda, može se mješte imperativa rabiti konjunktiv prezenta; n. p.

attendas = *attende (animum)*	pazi = saberi se
videant consules	neka gledaju konsuli
ne cedas (poetički *ne cede)* = *noli cedere*	ne popuštaj = nemoj popuštati
nolite unquam pejerare	nemojte se nikad krivo kleti
nolite cuiquam cedere	nemojte nikomu popustiti

3. kada sebe potičemo ili bodrimo, rabi se 1. osoba plur. konjunktiva prezentičnoga; n. p.

oremus! — festīnemus!	pomolimo se! — žurimo se!

Digitized by Google

4. kada se dvoji, što treba ili je trebalo činiti (*conjunctivus deliberativus*). Za sadašnjost uzima se prezent, za prošlost ponajviše imperfekt; n. p.

Quo me vertam?	Kamo da se obratim?
Quid facerem?	Što da sam učinio?

Razgovorna vježba.

1. Qualis sit animus, animus ipse nescit. 2. Pecunia, honores, forma, valetudo quamdiu affutura sint, certum sciri nullo modo potest. 3. Vera virtus non poscit ullam laborum et periculorum mercedem nisi laudis et gloriae. 4. Urbs Lacedaemoniorum non erat munita muris, quia praesidium quaerebatur in fortissimis civibus. 5. Universa terra globi formam habet, unde orbis terrarum dicitur. 6. L. Siccius Dentatus ob insignem fortitudinem Achilles romanus appellatus est. Is centies vicies in proelio fuit; cicatricem aversam habuit nullam, adversas quinque et quadraginta; coronis aureis ornatus est duodeviginti, obsidionali una, muralibus tribus et octoginta; praeterea hastis et phaleris compluribus donatus est. Triumphavit cum imperatoribus suis novies. 7. Tuebantur censores urbis templa, vias, aquas, aerarium, vectigalia; regebant praeterea mores populi. 8. Inter murem et furem triplex est similitudo: soni, morum, exitus. 9. Quum luna inter solem terramque interponitur solemque obtegit, tum eclipsis solis contingit.

1. Ljubimo domovinu, pokoravajmo se senatu, služimo slavi potomstva! 2. Nasljedujmo marljivost revnih pčela! 3. Mladi neka budu stidljivi [1] pred [2] starim. 4. Čuvao [3] nas bog! 5. Ne izpričavajmo mane, već ih izbjegavajmo. 6. Drugim često, sebi nikada ne praštaj [4], kad budeš sagriešio. 7. Ti kitiš tielo; kiti(der) i dušu. 8. Ne mienjaj prijatelje bez važna uzroka. 9. Neka ti je uviek milo [5], što je dobrim ljudem milo. 10. Vazda pobiedilo pravo, nikada korist! 11. Ne hvalite, što se ne može hvaliti. 12. Učite, što može krepost, što(li) mudrost. 13. Dobro spava, tko ne ćuti, kako zlo spava. 14. Ti si najbolji svjedok, koliko mi država duguje. 15. Anaharsis, kad bi upitan, što je u čovjeku najbolje i najgore, odgovori: jezik. 16. Pita se, je li duša smrtna ili bezsmrtna. 17. Bijaše dvojbeno, da li su naši vojnici ili dušmani u onoj bitci bili pobjeditelji. 18. Možete i sami promisliti, kojom smo žudnjom

Digitized by Google

čekali. 19. Neću rieti, kako me je jako ta viest obeselila 6). 20. Zašto nijesi jučer bio u školi? Jesi li bio bolestan? — Ne, već što bijah s otcem na polju 7).

---

1) verecundus, 2) coram, 3) servare, 4) ignosco, ere, 5) placeo, ere, 6) oblectare, 7) na polju perĕgre.

b) U odvisnih izrekah rabi konjunktiv:

1. iza veznika *ut*, koji stoji
   a) kada se naznačuje namjera *(ut finale)*;
   b) kada se naznačuje posljedica *(ut consecutivum)*. U glavnoj izreci stoji u tom slučaju jedna od riečcâ: *tam, tantus, talis, tantopere, ita, sic, adeo, is(= talis)*;
   c) iza glagolâ: *facio, efficio, curo, operam do, impĕtro, consequor, oro — rogo — precor, obsecro — obtestor, peto — postulo, hortor, moneo, suadeo, perpello — impello — adduco — induco* itd. *(ut imperativum)*;

2. iza veznika *ne*, koji se rabi
   a) kada se niečno naznačuje namjera („da ne" „eda ne")
   b) kada se što zabranjuje, ili kad se želi da se što ne dogodi, pa još iza glagolâ napomenutih pod 1. c), osobito iza *facio, impetro, oro, moneo, suadeo, caveo*, ako je odvisna izreka niečna.

1. Omnibus viribus laboro (laborabo) 1), *ut* 2) *praeceptores diligentiam meam laudent. 2. Dux milites monet* 1), *ne copias barbarorum timeant. 3. Nemo hominum tam bonus fuit* 3), *ut* 2) *nunquum peccaverit. 4. Suadebam* 3) *(suasi, suaseram) tibi, ne hoc negotium susciperes. 5. Vitupero* 1) *vos, ut* 2) *mores vestros emendetis. 6. Nonnullis populis mos erat* 3), *ut capita raderent, si in luctu erant. 7. Epaminondas adeo veritatem diligebat, ut* 2) *ne joco quidem mentiretur. 8. Contra verbosos nolite contendere verbis. 9. Nimium ne credatis colori. 10. Incolumes sint cives mei, sint florentes, sint beati; stet haec urbs praeclara mihique patria carissima! 11. Ornamus corpora; ornemus etiam animos! 12. In rebus adversis ne desperemus, in secundis ne superbiamus! 13. Ratio praesit,*

Digitized by Google

appetitus obtemperet. 14. Tu quam gratus erga me fueris, ipse existima. 15. Omnes tendunt ad gaudium, sed unde stabile magnumque consequantur, ignorant. 16. Augustus cum amicis consultabat, utrum servaret imperium an deponeret. 17. Cave ne de viris bonis male cogites.

Tempora ne culpes, cum sis tibi causa doloris. —
Ne vos decipiant blandae mendacia linguae.

---

1) kako s prošlimi vremeni? 2) kakvo je ovo *ut*? 3) kako s prezentom (futurom)?

1. Kartažani opozvaše Hannibala, da domovinu oslobodi od [1]) neprijateljâ. 2. Tako moramo živjeti, da sačuvamo [2]) u svakoj stvari pravu [3]) sviest. 3. Ovo od [1]) tebe zahtievam, da jedan put na [4]) mjesec štogod pišeš. 4. Diktator zapovjedi [5]), da vojnici obnove bitku. 5. Nastojat ću, da dobrimi običaji i marljivošću nadkrilim sve druge. 6. Bog stvori mjesec i uresi nebo zviezdami, da razsvietljuju [6]) obnoć zemlju. 7. Povežite [7]) bjesnećega [8]), da vas ne ozledi. 8. Vodja moljaše i zaklinjaše vojnike, da ne sdvoje o [9]) svojem spasu. 9. Demokrit, kad ga prijatelj upita, zašto je svoju baštinu [10]) darovao domovini, odgovori: da me ne uznemiri obavljanje [11]) zemaljskih stvari. 10. Nastoj, moj sinko, da budeš zdrav. 11. Umjerenost umiruje [12]) požude i čini, da se pokoravaju razboru. 12. Ljudi neka život tako urede [13]), da bude bogu ugodan. 13. Tolika je sila pravice, da ju i u [4]) neprijatelju štujemo [14]) i ljubimo. 14. Dječaku ne povjeravaj [15]) mača. 15. Gradjani neka se pokoravaju poglavarim, poglavari paka [16]) zakonim. 16. Kako ste zahvalni prama njemu bili, prosudite sami, a drugi neka sude, koliko mu dugujete. 17. Ne brigajmo se [17]), što Epikurejci tvrde [18]) ili nieču. 18. Ljubimo roditelje, zapoviedajmo požudam, štujmo [19]) pravicu. 19. Ti pitaš, o Lino, što mi nosi njiva nomentanska. Ovo mi nosi ta njiva, da tebe, o Lino, ne vidim. 20. Nije li mudrac sretan, gdje god je? 21. Ne moramo li uviek misliti, kako je kratak život? 22. Što da radimo? kamo da se obratimo? 23. Pripoviedi, zašto niesi u mene došao. 24. Reci mi, hoćeš li svršiti danas onu radnju ili ne.

---

1) a, ab, 2) servare, 3) rectus, 4) in, 5) impĕrare, 6) collustrare, 7) ligare, 8) furo, ere, 9) de, 10) haereditas, patrimonium, 11) cura, 12) sedare, 13) instituĕre, 14) aestimare, 15) committĕre, 16) autem, 17) curare, 18) affirmare, 19) colĕre.

Digitized by Google

XLII.

Nešto o konjunktivu u uvjetnih izrekah.

Opazka. Stoji konjunktiv imperfekta ili pluskvamperfekta toli u glavnoj koli u podredjenoj uvjetnoj izreci onda, kad onaj koji govori, stanovito izriče uvjet, ali ujedno poriče, da bi se mogao izpuniti tako, da i glavna izreka, kojoj je valjanost skopčana s onim uvjetom, sadržava nešto, što se ne dogadja. Tako se mogu objem izrekam dodati dvie druge, kojimi se onoj nesbiljnosti protustavlja sbiljnost; n. p.

Si hoc crederes, errares Da ti ovo vjeruješ, varao bi se (ali ti ovoga ne vjeruješ, pa se zato i ne varaš); pa i: Ako ili kad bi ti ovo vjerovao, varao bi se.

Si id credidisses, erravisses Da si ovo vjerovao, bio bi se prevario (ali nijesi ti vjerovao, pa se nijesi zato ni prevario).

1. Satis longa esset vita nostra, si totam bene collocaremus. 2. Si minus erravisset, notus minus esset Ulixes. 3. Aër pestiferis impleretur vaporibus, nisi) ventis purgaretur. 4. Si audivissem, in quo periculo esses, statim ad te advolavissem. 5. Nisi Hannibal civium suorum invidia debilitatus esset, Romanos fortasse superavisset. 6. Quaenam sollicitudo vexaret impios, si tolleretur supplicíorum metus? 7. In perniciem ruerem, si facerem, quod suadetis. 8. Senes si nulli fuissent, nullae civitates essent.*

Biantis bona.

Biantis, sapientis illius, patriam ceperat hostis. Itaque ceteri, qui fugiebant, multa de suis rebus asportabant; at ille admonitus, ut idem faceret, respondit: Ego vero facio; nam omnia mea mecum porto.

Antigonus et milites ebrii.

Duo milites proxime regium tabernaculum male de Antigono loquebantur. Rex omnia audiverat, quum inter ipsum et milites nihil nisi palla interesset. Rex illam leniter commovit et dixit: Longius saltem discedite, ne rex vos audiat.

---

*) *nisi* nieče cielu izreku, *si non* samo pojedinu rieč.

Digitized by Google

1. Hvalio bih vas, da ste hvale[1] vriedni. 2. Da boga pravo ljubiš, lasno bi podnosio težkoće[2] ovoga života. 3. Da si bio na sudu[3], ti bi drugačije sudio. 4. Bio bih mu uzajmio[4] taj novac, da me je molio. 5. Vi biste bili hvaljeni[5] od nas, da nijeste bezbrižni. 6. Da ste svoje požude obuzdali, vi bi sada sretniji život provadjali. 7. Kazna te ne bi uplašila bila, da je nijesi zaslužio. 8. Da su ljudi dobri, bila bi i vremena dobra. 9. Dušmani bi razorili bili kulu, da su ju osvojili.

10. Ne imate dosta snage[6], da sami sebe branite. 11. Rimljani spremiše brodovlje, da mogu napasti Kartažane. 12. Poslanici zaiskaše[7], da se uskoci predadu[8]. 13. Prsi su učvršćene[9] tvrdimi rebri, da česti mekše[10] ne budu ozledjene. 14. Čuvaj se[11], da ne sdvojiš o svom spasu. 15. Piši nam, što misliš[12] o dolazku njezinom. 16. Aristotele upitan, što je prijatelj, odgovori: jedna duša u dva tiela. 17. Kada dušmani ugledaše naše konjaničtvo, pobjegoše. 18. Antigon, vojujuć[13] proti Seleuku i Lisimahu, bi u boju ubijen. 19. Bilo je vrieme, kada ljudi obradjivahu[14] polja[15] a ne[16] imadjahu gradova. 20. Razmišljajte[12] uviek, kolikimi dobročinstvi vas je obdario[17] bog. 21. Ne znam, zašto mnoge ne nasladjuje materinski[18] jezik. 22. Vidite i sami, kako se često korist s poštenjem bori. 23. Ne bilo me, ako je stvar drugačije nego[19] pisah.

---

1) ablat; 2) aerumna, 3) judicium, 4) commŏdare, 5) probare, 6) plur; 7) postŭlare, 8) reddo, ere, 9) munire, 10) tener, a, um, 11) caveo, ere, 12) cogitare, 13) dimĭcare, 14) colere, 15) rus, ruris, 16) a ne neque, 17) donare, 18) sermo patrius, 19) ac.

XLIII.

Nešto o konstrukciji akuzativa s infinitivom.

Opazka. Ima osobitu važnost u latinskom jeziku tako zvana *constructio accusativi cum infinitivo*, koja sastoji u tom da se subjekt odvisne izreke (koja gubi onda svoj veznik „da“) stavi u akuzativ a glagol njezin u dotični infinitiv.

Ta se konstrukcija upotrebljuje, kad se njom hoće da naznači objekt a s nekimi izrazi i glagoli, ponajviše neosobnimi, i subjekt onoga glagola, koji kao predikat stoji u glavnoj izreci. Glagoli iza kojih biva ta konstrukcija, izrazuju ili nutrnje kakvo ćućenje *(verba sentiendi)*, ili pak očitovanje *(verba declarandi)*.

Digitized by Google

Evo najobičnijih:

verba sentiendi

sentio, si, sum 4.	ćutjeti, misliti
video, vidi, visum 2.	vidjeti
audio, ivi, itum 4.	čuti
animadverto, ti, sum 3.	opaziti, spaziti
credo, didi, ditum 3.	vjerovati
puto 1. — existīmo 1.	cieniti, smatrati
opīnor 1.	mnjeti
arbĭtror 1.	scieniti, misliti
reor, rătus sum, reri	scieniti, misliti
censeo, sui, sum 2.	cieniti, predložiti
conclūdo, si, sum 3.	zaključiti
collĭgo, legi, lectum 3.	razabrati
suspĭcor 1.	sumnjati
comperio, ĕri, ertum 4.	dočuti, doznati
intellĕgo, exi, ectum 3.	uvidjati, razumjeti
scio 4. — nescio, ignōro 1.	znati — ne znati
recordor 1.	sjećati (sjetiti) se
obliviscor, oblitus sum 3.	zaboraviti
spēro 1.	nadati(ufati)se
despēro 1.	sdvajati

verba declarandi

declāro 1.	razjasniti, pokazati
indĭco 1.	naviestiti
ostendo, di, tum 3.	pokazivati
monstro — demonstro 1.	pokazivati-dokazivati
dico, xi, ctum 3.	reći, kazati
affirmo 1.	tvrditi,
nego 1.	niekati
respondeo, di, sum 2.	odgovoriti
fateor 2.	ispovjediti
narro 1.	pripovjediti
memŏro 1.	spominjati
trado, didi, ditum 3.	predati; pripoviedati
prodo, didi, ditum 3	izviestiti, objaviti
perhibeo, ui, itum 2.	veljeti
doceo, cui, ctum 2.	učiti
scribo 3.	pisati
lēgo, gi, ctum 3.	čitati
nuntio 1.	javiti, naviestiti
promitto, isi, issum 3.	obećati
polliceor, citus sum 2.	obećati
minor 1.	prietiti

Digitized by Google

spes est	ima nade
opinio est	misli se, misle
constat — constat inter omnes	poznato je — poznato je sviem
appāret, elūcet	očevidno je
apertum, manifestum, perspicuum est	jasno je, očito je
aequum, justum, par est	pravo je
verum est	istina je
verisimile est	vjerojatno je

1. Sentio calere ignem, nivem esse albam, dulce mel. 2. Legimus Ulixem per ignotas terras diu erravisse. 3. Non utilem arbitror esse nobis futurarum rerum scientiam. 4. Vel ii qui se totos tradiderunt voluptatibus, sine amicitia vitam esse nullam fatentur. 5 Quos viceris, amicos tibi esse ne credas. 6. Speravi melius, quia me meruisse putavi. 7. Scito, eum a nobis non coli solum, verum etiam amari. 8. Veteres tradunt, Cyrum, Persarum regem, inter pastores esse educatum. 9. Iustum non est minori parere majorem. 10. Verum est proverbium consuetudinem alteram esse naturam. 11. Accepimus (= audivimus) bellis cimbricis armorum crepitus et tubae sonitus e coelo auditos esse. 12. Carmenta, Euandri mater, cecinerat aram Herculi in Italia dicatum iri. 13. Lapidum conflictu atque tritu elici ignem videmus. 14. Erravissem, nisi ab amico in rectam viam revocatus essem. 15. Dabo operam ut te videam, quum id satis commode facere potero. 16. Vide, quam sit vaga volubilisque fortuna.

17. Veteres putabant ultra aquilonem Hyperboreos habitare, gentem felicissimam; regionem esse aprīcam miramque coeli temperiem; semel in anno solem ibi surgere, semel occidere; incolas in nemoribus et lucis habitare, sine ulla discordia et aegritudine vivere.

1. Zar vjeruješ i ti, da duša ujedno sa tielom propada [1])? 2. Zar mislite, da je ikad bilo Sfinge? 3. Plovitba okolo zemlje pokazuje, da je ona okrugla. 4. Znamo da je jur Pitagora pravo sudio o neumrlosti duše. 5. Veoma se varaju oni koji ciene, da se veliko znanje [2]) stiče bez velike marljivosti. 6. Čuli smo, da je grad Troja od Grkâ razoren bio. 7. Želim [3]) da ti isto ćutiš, što i ja ćutim. 8. Proričem tebi koji se smiješ, da ćeš skoro plakati. 9. Mnogi su se nadali bili, da će Grcim biti povraćena [4]) sloboda od Rimljana. 10. Stari pisci pripoviedaju, da su Romulo i Remo najprije [5]) od vučice bili dojeni [6]), a zatim [7]) od pastira Faustula odgojeni. 11. Epaminonda čuvši da su Beo-

Digitized by Google

ćani pobiedili, iztrgnu[8] željezo iz rane. 12. Vodja je opazio, da se grad s[9] nestašice vode ne može dulje braniti. 13. Priznajem da nam je urodjena[10] ljubav tiela našega.

14. Obdareni smo razborom, da istinu iztražujemo[11]. 15. Tako je Epaminonda ljubio[12] istinu, da ni u šali nikada ne lagaše. 16. Ukorih vas, da popravite vaše običaje. 17. Molim da sebi zapoviedaš (da sebe obuzdaš). 18. Uporavite mjeru u svih stvarih. 19. Ne odsudi obtuženika prije[13] nego[14] ga budeš čuo. 20. Da si mučao, bio bi ostao filosof. 21. Da sgrabiš[15] oružje proti domovini, bio bi zao gradjanin. 22. Jedino ono ne znam, hoću[16] li čestitati vama ili se bojati. 23. Tast moj ne bijaše još odlučio[17], bi li prodao kuću svoju ili ne. 24. Mi ne znadijasmo, što da odgovorimo.

---

1) intereo, interire, 2) doctrina, 3) cupio, ere, 4) restituo, ui, utum, ere, 5) primum, 6) ad ubera admittere, 7) postea, 8) extrăho, 9) propter, 10) insĭtus, 11) explōrare, 12) diligo, 13) prius, 14) quam, 15) capio, 16) s prezentom, 17) statuo, ere.

XLIV.

Padeži rabljeni za naznačivanje mjesta; P. §. 262 i 263.

a. na pitanje *ubi*? (mirovanje)

1) in Hispania; in Creta	u Hispaniji; na Kreti
(in) tota Graecia	u cieloj Grčkoj
2) Olympiae; Ephesi; Deli, Cypri	u Olimpiji, u Efezu; na Delu, na Cipru
Babylone, Delphis, Athenis	u Babilonu, u Delfu, u Ateni
tota Tyro, totis Thebis	u cielom Tiru, u cieloj Tebi
3) domi militiaeque ili *domi bellique, (in pace, in bello)*	u miru i u ratu
domi meae, tuae; domi Pisonis	u mojoj, tvojoj kući; u kući Pisonovoj
in ampla domo, in domo Pisonis	u bogatoj kući, u Pisonovoj kući
humi jacēre	ležati na tlih
ruri degere (aetatem)	živjeti na selu
4) in insula, in ponte, in prato, in litore, in foro	na otoku, na mostu, na livadi, na obali, na trgu

Digitized by Google

tota urbe, totis castris	po svem gradu, po svem taboru
terra marique (et terra et mari)	na kopnu i na moru

b. na pitanje *quo?* (kretanje)

1) in Galliam, in Hiberniam proficisci	putovati, poći u Galliju, u Irsku
2) adpellimur Uticam, Syracusas; ad Euboeam, ad Lybiae oras	dognani smo do Utike, izkrcamo se u Sirakuzi, na Eubeji, na obalami Libije
3) domum Laelii, domum meam veneram	bijah došao u kuću Lelijevu, u svoju kuću
rus evolavi ex urbe	iz grada izletih na selo
4) in insulam, in montem, in forum	na otok, na brdo, na trg
Caesaris per Apuliam ad Brundisium cursus	Cezarov brzi hod kroz Apuliju do Brundizija

c. na pitanje *unde?* (odlazak)

1) ex Italia, a Corcyra venire	doći iz Italije, s Korcire
2) Tyro, Syracusis, Delo	iz Tira, iz Sirakuze, sa Dela
a Roma ad Neapolim	od Rima do Napulja
jam a Dyrrhachio	već od Irahija
3) domo, rure venire	doći iz kuće, sa sela
humo surgere	ustati s tla
4) ex insula, e foro	s otoka, s trga
de monte, de muro, de turri	s brda, sa zida, s tornja.

1. Alexandrīae et Pergami maximae olim bibliothecae fuerunt. 2. Alexander Babylone morbo consumtus est, Philippus Aegis a Pausania juxta theatrum occisus est. 3. Hannibal tres modios anulorum Carthaginem misit, qui post pugnam Cannensem manibus senatorum et equitum romanorum detracti erant. 4. Leonidas, rex Lacedaemoniorum, se in Thermopylis trecentosque eos, quos eduxerat Sparta, opposuit hostibus. 5. Dio Dionysium tyrannum obsecravit, ut Platonem Athenis Syracusas arcesseret. 6. Scimus virtutes inter se omnes conjunctas et copulatas esse. 7. Cyrum omnium militum nomina tenuisse creditum est. 8. Platonem narrant, ut Pythagoreos cognosceret, venisse in Italiam. 9. Solon rem publicam duabus rebus contineri dixit, praemio et poena.

Digitized by Google

10. In insula Delo natos esse legimus Apollinem et Dianam; inde ille Delius, haec Delia dicitur. 11. Verum est amicitiam, nisi inter bonos, esse non posse. 12. Nemo prudens punit quia peccatum est, sed ne peccetur. 13. Hoc te rogo, ne demittas animum.

1. Likurg življaše u Šparti, Solon u Ateni. 2. Pindar bijaše rodjen u Tebi, Horacij u Venusiji. 3. Tiran Dionizij podučavaše dječake u Korintu, kamo je bio pošao [1]) izćeran iz Sirakuze. 4. Kad je Cezar u Italiju došao, Pompej pobježe iz Rima u Brundizij, iz Brundizija u Dirahij. 5. Hannibal iz Kartage dodje u Hispaniju, iz Hispanije u Italiju, i tamo se dugo zadrža u Kapui. 6. Stric bijaše neodlućan [2]), bi li putovao u Atenu ili u Napulj. 7. Tales, jedan od [3]) sedam mudraca, bijaše rodjen u Miletu. 8. Ima (= Jest) špilja na dalmatinskoj [4]) obali; ime je mjestu Senta. 9. Pitalo se je, koliko je (vremena) Pitagora živio na Samu. 10. Ne znam, je li Oktavij odputovao u Efez ili na Rod. 11. Čitali smo, da je Pavao apostol dugo stanovao u Jerosolimu. 12. Istina je, da nije nitko na ovom svietu uviek sretan. 13. Jasno je, da je zemlja okrugla i da se okolo [5]) sunca kreće. 14. Razbor nam zapovieda [6]), da obuzdavamo svoje požude. 15. Nijesam tako bezuman, o sudci, da ne znam, što mislite o smrti Klodijevoj. 16. Nikakva bol nije tolika, da ju duljina [7]) vremena ne umaljuje i ublažuje. 17. Gradjani neka sgrabe oružje, da dušmani ne zauzmu [8]) grad. 18. Pastiri neka marljivo čuvaju ovčarnice, da vuk ne biesni medju ovcami. 19. Pohotam ne robuj; najgore je takovo robstvo [9]). 20. Da sam bogat, ja bih sad pošao u Egipat (na Siciliju, na Cipar). 21. Da je Hannibal poslie ove bitke napanuo Rim, bila bi se možda rimska vlast srušila [10]). 22. Nećete nigdje naći boljega ulja nego u Attici ili na Paru.

---

1) concedo, cessi, cessum, 2) dubius, 3) ex, 4) Delmatia, 5) circum, 6) impĕrare, 7) longinquitas, 8) expugnare, 9) servitium, 10) collābor, psus, sum, i.

Padeži rabljeni za naznačivanje vremena na pitanje „kada.“

hieme — aestate — auctumno — vere (hiemis tempore)	zimi — ljeti — jeseni — u proljeće u zimno doba
die, interdiu — nocte, noctu	obdan, danju — obnoć, noću
diu noctuque, bolje *nocte et interdiu*	obdan i obnoć
meridie — vesperi, vespere	o podne — u večer

Digitized by Google

postero die = *postridie*	sutradan
die statuto, die constituta	u odredjeni dan
quotidie (singulis diebus, in dies)	svaki dan
quotannis (singulis annis, in annos)	svake godine
uno eodemque anno	u jednoj te istoj godini
anno sexcentesimo et altero ab urbe condita	šest sto i druge godine od utemeljenja Rima
Quoto anno post Christum natum nunc sumus?	U kojoj smo sada godini iza rodjenja Isusova?
Quotā horā mortuus est princeps? — horā fere septima	Na koliko je sati umro knez? - oko sedam sati
puncto (momento) temporis	u tren
eo tempore, ea tempestate	u ono vrieme
brevi tempore ili samo *brevi*	do mala, skoro
in tali tempore	u takvoj sgodi
in illa aetate	u ono doba
in juventute, in senectute (ali *prima juventute, extremā pueritiā)*	u mladosti, u starosti (u nježnoj mladosti, na kraju starosti)
in pugna (ali *pugna cannensi)*	u bitci (u Kanskoj bitci)
in bello (ali *primo bello punico)*	za rata (za prvog Punskog rata)
in pace	za mira, u mirno doba
in fame — in vita	u vrieme glada — za života
in praesenti ili *in praesentia*	dan danas
in tempore	na vrieme
ter in die, semel in anno	tri puta na dan, jedan put u godini

Razgovorna vježba.

1. Leges Lycurgi id maxime spectabant, ut laboribus erudirent juventutem. 2. Sulmo, ubi Ovidius poeta natus est, ab Urbe distat novies milia decem. 3. Praecipui Siciliae insulae montes sunt: Aetna, in quo olim Vulcanum cum Cyclopibus habitasse tradunt, et Eryx, Veneris templo clarus. 4. Dives est, cui tanta possessio est, ut nihil optet amplius. 5. Idcirco amicitiae comparantur, ut commune commodum mutuis beneficiis gubernetur. 6. Tertium bellum punicum susceptum est sexcentesimo et altero anno ab Urbe condita, anno quinquagesimo primo post

Digitized by Google

secundum bellum punicum peractum. 7. Comitia centuriata sub exitum Quintilis, qui mensis postea Julius appellatus est, habebantur.

8. Pharus est turris altissima prope urbem Alexandrīam, quae nomen habet ab insula. Aedificata est a Ptolemaeo rege in eo loco, ubi portus est urbis. Turris haec noctu cursum nautis monstrabat ignibus et praenuntiabat vada. Postea compluribus locis ejusmodi turres, in quibus ignes noctu flagrabant, exstructae sunt.

1. Marij počivaše u ratu ponajviše na tlih. 2. Poznato je da nijedna kovina nije teža od zlata. 3. Tales je rekao, da je voda početak svih stvari. 4. Mi jedemo da živemo, ne živemo da jedemo. 5. U Rimu su svake godine birali (po) dva konsula, u Ateni arhonte, u Kartagi kralje ili sudce. 6. Neizvjestno je, koji su ljudi [1] iz početka [2] posjedovali [3] Afriku. 7. Pita se, jesu li koristnije krmače ili ovce. 8. Sin neka se pokorava otcu, učenik učitelju. 9. Zakon bijaše Solonov: govor, kojim se hvale oni koji su u bojevih ubijeni [4] bili, neka se svake godine na isti dan drži [5]. 10. U Milanu u kući zetovoj bolje mi je bilo neg ovdje. 11. Da štujemo krepost samu, ne bismo živjeli u toliko i tolikih brigah. 12. Koriolan, koji vojsci Volskâ bijaše [6] na čelu, bio bi poharao polja Rimljana, da niesu majka i žena ublažile [7] srce njegovo. 13. Kokoši i druge ptice griju [8] perjem [9] goliće [10], da se ne ozlede mrazom. 14. Nitko nije tako opak, da se ne može popraviti. 15. Razbor sam zahtieva, da ljubimo krepost i da njoj uviek prijamo, nju da tražimo [11] i njoj jedinoj da služimo. 16. Neka se čuje i druga [12] stranka [13]. 17. Ciceron mlad iz Roma dodje u Rod i tu slušaše Molona. 18. Poglavari neka ne prime [14] darova. 19. Ako si žedan, ništa ne smeta [15], da li je voda ili vino. 20. Nastojte, da budete od dobrih hvaljeni.

---

1) mortalis, 2) samo abl; 3) habere, 4) necare, 5) recitare (imperativ), 6) jesam na čelu praesum, 7) mollire, 8) fovēre, 9) plumae, arum, 10) pullus, i, 11) expĕto, ere, 12) alter, 13) pars, 14) capere, 15) interest.

Digitized by Google

DRUGI RAZDJEL.

Ovećе nepravilnosti u deklinaciji i konjugaciji.

XLVI.

Nepravilnosti u samostavnikah raznih deklinacijâ;

P. §. 17 i 23, 4.

pater familias — mater familias	domaćin — domaćica
amphora — drachma	vrč — drahma (grčki novac)
coelicŏla (poet.) — *terrigĕna* (poet.)	nebeštanin — zemljorodjeni
bis mille jugera, modii ili *duo milia jugerum, modium*	dvie tisuće rali, vagana
singula, bina, terna milia sestertium, nummum, denarium	jedna tisuća, dvie, tri tisuće sestercija
praefectus fabrum	nadstojnik zanatlijâ
Danai (poet.) — *Argīvi* (poet.)	Danajci - - Argivci

P. §. 35.

Juppĭter, Jŏvis	Jupitar
bŏs, bŏvis m. i ž.	vol (krava), bik
sūs, suis m. i ž.	svinja
iter, itinĕris sr.	putovanje, put
supellex, supellectĭlis f.	pokućtvo
Anio, Aniēnis m.	Anien (rieka)
auceps, aucŭpis m.	ptičar

Digitized by Google

P. §. 40, 1), 2) i 45, 1 - 4.

senatus	senat, vieće
tumultus	buka, buna
tonitrus	grom, grmljavina
cupressus — ficus — laurus — pinus	čempres — smokva — lovorika — bor
pernicies	poguba

Longa dies homini docuit parere leones;
Longa dies molli saxa peredit aqua.
Annus in apricis maturat collibus uvas;
Annus agit certa lucida signa vice.

Ut corpus redimas, ferrum patieris et ignes,
Arida nec sitiens ora levabis aqua;
Ut valeas animo quicquam tolerare negabis?
At pretium pars haec corpore majus habet.

XLVII.

Substantiva indeclinabilia; P. §. 47.

fas — nefas sr.	pravda, pravo — krivda, grieh
instar	sličnost; poput
pondo (n. p. *tria pondo auri*)	po teži, funta
mane (n. p. *mane totum*)	jutro (cielo jutro)

Defectiva casibus; P. §. 48 i 49.

dicis causa	forme radi, na oko
jussu — injussu	na zapovied — bez zapoviedi
in promptu est	bjelodano je
sponte (mea — tua — sua)	od moje, tvoje, svoje volje
fors; abl. *forte (fortuīto, casu)*	slučaj; slučajno
foras — foris	na dvor — na dvoru
gratis (mj. *gratiis*) = *gratuīto*	bezplatno, mukte
— vicis, vicem, vice; pl. *vices, ibus*	izmiena; udes; mjesto

Digitized by Google

(ops), opis itd; — pl. *opes, um*	pomoć, moć — bogatstvo
(frux), frugis itd.	plod
(dicio), diciōnis, — i, — em, — e	vlast

---

primo ili *summo mane* = *prima luce venire*	u prvo jutrnje doba doći
multo mane adesse	za rana, zorom prisustv.
numinis instar ili *vice colere*	poput boga častiti
foris esse, morari	biti, zadržati se vani
foras procedere	izaći, pomaći se van
jussu (mandatu) consulis	na zapovied konsulovu
injussu praetoris, injussu meo	bez zapoviedi pretorove, moje

Lex erat apud Lacedaemonios, ut adolescentes non solum parentes suos revererentur eisque oboedirent, sed seniores quoque omnes colerent. Itaque de via illis decedebant, assurgebant, quieti et verecundantes, quotiescunque illi praetergrediebantur, consistebant.

Studia adolescentiam alunt, senectutem oblectant; secundas res ornant, adversis perfugium ac solatium praebent; delectant domi, non impediunt foris; pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur.

XLVIII.

Defectiva numero.

a) Singularia tantum; P. §. 50, 1)

scientia	znanje
indŏles, is ž.	ćud, narav
lētum	smrt
aes alienum (conflare, contrahere)	dug — zadužiti se
sinus, us m.	njedra; zaliev

b) Pluralia tantum; P. §. 50, 2)

Athēnae, arum ž.	Atena	*cancelli, orum*	ograda
Syracusae, arum ž.	Sirakuza	*codicilli, orum*	biljeg, povelja
Thebae, arum ž.	Teba	*fasti, orum*	kolędar

Digitized by Google

Delphi, orum m.	Delfo	*loculi, orum*	kutija
Veji, orum m.	Vejo	*liberi, orum*	djeca
Susa, orum sr.	Suza	*gemini, orum*	blizanci, dvojci
Leuctra, orum sr.	Leuktra	*posteri, orum*	potomci
Sardes, ium ž.	Sardes	*superi, orum*	višnji bogovi
Gades, ium ž.	Gades	*inferi, orum*	podzemni svìet
Saturnalia, ium		*arma, orum*	oružjè
Bacchanalia, ium		*spolia* = *exuviae*	zarobljèno oružje
ili *iorum*		*praecordia, orum*	ošit, prsi, srdce
Calendae, arum	1. dan mjeseca	*exta, intestina*	drob, crieva
Nonae, arum	5. ili 7. dan mj.	*viscera, um*	drob, crieva
Idus, Iduum	13. ili 15. dan mj.	*majores, um*	predji, djedovi
angustiae, arum	klanac	*primōres, um*	velikaši
divitiae, arum	bogatstvo	*mānes, ium*	duše mrtvih
exequiae, arum	sprovod	*lemūres, um*	strašila
feriae, arum	praznik	*altaria, ium*	oltar
minae, arum	prietnja	*moenia, ium*	zidine
nugae	lakrdije	*fauces, ium*	ždrielo
nuptiae, arum	pir, svatba	*cervix* ili *cervices*	zatiljak, šija
reliquiae, arum	ostanci	*preces, cum ž.*	molba
tenebrae, arum	tmina	*annales, ium m.*	ljetopis

*unae scalae (*ne *singulae)* jedne ljestve
una castra jedan tabor
binae, trinae (ne *ternae*) *nuptiae* dvie, tri svatbe.

1. Krezo, kralj lidijski, bijaše poslao poklisare s darovi u Delfo k Apollu. 2. Takav bijaše u Rimu Fabricij, kakav Aristid u Ateni. 3. Nastojte, da vas što[1] prije vidimo u Korintu (u Gadesu). 4. Ja bih se pravdao[2] s tobom, da je pravo[3]. 5. Da vazda uporavljate mjeru, ne biste bili toliko puta opominjani. 6. To ja učinih od svoje volje, ne na tudju zapovied. 7. Jutro bijaše jasno, kad smo izašli na dvor. 8. Niesu svi ljudi od svoje volje marljivi. 9. Vidimo da mnoge ptice prije zime odlete u toplije krajeve. 10. Stari pisci pripoviedaju, da je Servij Tullij bio sin robkinje. 11. Groznicu sam pokojem i uzpreznošću ublažio. 12. Sinovim i kćerim često je bogatstvo roditeljevo pogubno. 13. Alpe, koje diele Italiju od Germanije i Gallije, bile su od Hannibala prekoračene[4] s vojskom. 14. U Kartagi se svake godine birahu po dva sufeta[5] ili sudca. 15. Zimska[6] su žita (ona), koja se u jeseni siju i ljeti

Digitized by Google

sliedeće godine dozrievaju 7). 16. Vojnici bijahu njegda oružani lukovî i strielami. 17. Djecu svoju obrazujmo tako, da se uviek zakonim pokoravaju. 18. Koliko je Ciceron za vrieme urote katilinarske nastojao 8) da spasi državu, svim je poznato. 19. Neizvjestno je, što će sjutra biti. 20. Donesi 9) vode, slugo 10), i polievaj vrt, da biline ne usahnu. 21. Znamo da grabežljive životinje često živu u špiljah. 22. Viečni bože, dobrota 11) i blagost tvoja od pobožnih ljudi uviek će biti slavljena 12). 23. Pogled 13) svega svieta dosta dokazuje 14), da nije on slučajan 15).

---

1) što prije quam primum, 2) pravdati se litigare, 3) = pravda, 4) superare, 5) sufes, ētis, 6) hibernus, 7) maturescĕre, 8) studeo, ui, ēre, 9) apportare, 10) famulus, i, 11) benignĭtas, 12) praedĭco, are, 13) aspectus, us, 14) indĭco, are, 15) fortuītus.

XLIX.

Samostavnici koji imaju u pluralu drugo značenje nego li u singularu, ali srodno s njim:

aqua, ae	voda	*aquae, arum*	toplice
copia, ae	obilje, množina	*copiae, arum*	čete (vojska)
fortuna, ae	sreća (nesreća), udes	*fortunae, arum*	imetak
litera, ae	slovo	*literae, arum*	pismo, list; nauci
auxilium, ii	pomoć	*auxilia, orum*	pomoćne čete
impedimentum	zaprieka	*impedimenta*	prtljaga
castrum, i	odar; tvrdja	*castra, orum*	tabor
rostrum, i	kljun	*rostra, orum*	govorionica
aedes, is (fanum)	hram	*aedes, ium ž.*	kuća
facultas, tis	sposobnost, mogućnost	*facultates, um*	sprava, imanje
pars, tis	dio, strana	*partes, ium*	stranka
finis, is	svrha	*fines, ium*	granica, kotar
sal, is	sol	*sales, ium*	dosjetke

---

ad aquas proficisci	poći u kupelj
arma capere	sgrabiti oružje
castra ponere, locare, metari, constituĕre	utaboriti se
castra movere	dignuti tabor

Digitized by Google

excubias agere	stražu stražiti
miles impedītus	vojnik s prtljagom
miles expedītus	vojnik slabo naprćen

1. Apud Romanos pater familias potestatem vitae necisque habuit. 2. Mortui humo injecta conteguntur, apud Romanos igni cremabantur. 3. Veji a Camillo dirŭti, postea refecti et civitate romana donati sunt. 4. Apud inferos animas Styx atra coërcet. 5. Scire cupio, quae te Attici literae tantopere delectaverint. 6. Qui domum intraverit, nos potius miretur quam supellectilem nostram. 7. Copiae nostrae unis castris tenebantur, hostiles vero binis. 8. Nonne multa declarant inesse in animis hominum divina quaedam? 9. Scisne quoto anno post Christum natum nunc simus? 10. Alexander hortatus est milites, ne gloriosam militiam seditionibus obscurarent. 11. A celeritate Tigri nomen est inditum, quia Persae lingua sua tigrim sagittam appellant.

L

Heteroclita; *P. §. 51.*

vas, vasis sr., plur. *vasa, orum*	posuda
barbaria, ae i *barbaries, ei*	barbarstvo, sirovost
luxuria, ae i *luxuries, ei*	razkoš, razsipnost
segnitia, ae i *segnities, ei*	mlitavost, tromost
vesper, eri = *vespera, ae* (obično samo *ad vesperam)* i *vesper, is* (od kojega se rabi abl. *vespere* i prislovno *vesperi)*	večer do večeri u veče
jugerum, i; dat. pl. *jugeribus*; genit. pl. *jugerum*	ral, jutro
conātus, us i *conatum, i*	podhvat, poduzeće
eventus, us i *eventum, i*	svršetak, dogadjaj
suggestus, us i *suggestum, i*	govorionica
elephas, antis (po trećoj samo u nominativu; u ostalom *elephantus, i)*	slon
colluvio, onis i *colluvies, ei*	smetište
requies, etis i *requies, ei* (samo *requiem* i *requie)*	pokoj
plebs, ēbis ili (arhaist.) *plebes, ei* i *plebi*	prosti puk.

Digitized by Google

Agricola et anguis.

Agricola anguem reperit frigore paene exstinctum. Misericordia motus eum fovit sinu et supter alas recondidit. Mox anguis recreatus vires recepit et agricolae pro beneficio letale vulnus inflixit.

Haec fabula docet, qualem mercedem mali pro beneficiis reddere soleant.

1. Šaljemo djecu u školu, da se naobrazuju. 2. Gradovi se utvrdjuju zidinami, da ne budu osvojeni od dušmana. 3. Da ste onda uporavili ljekove [1]), sad biste zdravi bili. 4. Boli naše ne bi se umanjile, da znademo izlaz života svoga. 5. Metello učvrsti tabor nasipom i jarkom i položi guste [2]) straže. 6. Znaš li, zašto u prvo jutrnje doba ptice su živahne? 7. Nije li grieh lagati? 8. Hoćete li niekati, da je u kreposti sigurno i veliko bogastvo? 9. U nesreći su ljudi često razboritiji nego u sreći. 10. Ja sam ovo od svoje volje učinio, ti na zapovied tudju. 11. Reći ne mogu, moj sine, koliko me uznemiruje dug, koji si učinio. 12. Homer opisuje, kako je Ahill vukao Hektora mrtvoga okolo zidova Trojanskih. 13. Dar kraljev bijaše zlatan vienac od libre [3]). 14. Valovi morski dižu se [4]) kadkad poput bregova. 15. Mudrac se ne dade plašiti smrću, koja svaki dan prieti [5]). 16. Prije starosti nastojao sam da dobro živem; u starosti nastojim da dobro umrem. 17. Zimi su putovanja dosadnija nego ljeti. 18. Obnoć je ponajviše gusta [6]) tmina. 19. Skoro sve barbarske čete biše od konjaničtva našega razpršene [7]). 20. K Leliju dodjoše Fannij i Skevola, kad ja bijah na dvoru.

---

1) remedium, 2) creber, 3) libram pondo, 4) exsurgo, ere, 5) immineo, ere, 6) densus, 7) disjicio, jeci, jectum.

LI.

Heterogenea; P. §. 52.

balneum, pl. *balneae, arum (balnea, orum)*	kupelj
jocus, i pl. *joci* i *joca*	šala
locus, i pl. *loci, orum*	mjesto (u knjigah)
loca, orum	mjesta (na zemlji), krajevi
Tartărus, pl. *Tartara, orum*	pakao
caelum, i pl. *caeli, orum*	nebo
frenum, i pl. *freni* i *frena*	uzda

Digitized by Google

epulum, i pl. *epulae, arum*	gostba
baculum, rjedje *baculus, i*	palica, batina
balteus, rjedje *balteum*	prepasač
clipeus, rjedje *clipeum*	štit
carrus, rjedje *carrum*	prepratna kola
callum, rjedje *callus*	žulj
contagium ili *contagio, onis*	okuživanje, zaraza
delicium, obično pl. *deliciae, arum*	slast, milina
menda i *mendum*	mana
esseda i *essedum*	bojna kola

Razgovorna vježba.

1. Comitium apud Romanos locus in foro erat, quo comitia celebrabantur. 2. Aestiva sive aestiva castra erant, in quibus milites romani aestatem transigebant. 3. „Vasa colligere“ apud Romanos significabat proficisci, si de exercitu sermo est. 4. Feriae latinae in memoriam foederis latini institutae sunt a Tarquinio Prisco rege Romanorum, et a consulibus quotannis celebratae verno tempore. 5. Tyrrheni, quos Romani Etruscos appellant, nomen habent a Tyrrheno, rege Lydorum. 6. Hostis apud majores nostros is dicebatur, quem nunc peregrinum dicimus. 7. Bos in Aegypto numinis vice colebatur; Apim vocabant. 8. Duo sunt Bospori, alter est Thracius, alter Cimmerius Bosporus. 9. Terra duplicem habet motum; etenim non tantum intra viginti quatuor horas ab occasu ad orientem circum axem suum movetur, sed etiam intra 365 dies et 6 horas, cum luna comite, circum solem. Ille motus vicissitudinem diei et noctis efficit; hic annum constituit et quatuor anni tempora.

1. Dobra se djeca pokoravaju migu roditeljâ i učiteljâ. 2. Jela se začinjaju solju, gostbe dosjetkami. 3. Kad bude tabor dosta utvrdjen, bit će vojnici izvedeni u boj. 4. Tako su se hrabro borili saveznici, da su dušmanske čete sasvim [1]) razbili [2]) te nas od [3]) ogromne pogibelji oslobodili. 5. Uskoci biše bačeni [4]) u okove i malo [5]) poslie sjekirom ubijeni [6]). 6. Pošao bih u kupelj, da ne imam toliko posala. 7. Eda ne dvojiš [7]), što sam u tvom pismu poželio, pisat ću ti otvoreno, kao [8]) što i moja narav i naše prijateljstvo zahtieva. 8. Pitali su me, jesu li vojnici, koje sam vidio na Helvetskoj granici, s prtljagom bili ili slabo naprćeni. 9. S pomoćnimi četami, koje ste nam poslali, lasno ćemo brani-

Digitized by Google

ti sebe i svoje stvari [9]). 10. Mucij Skevola, čovjek vele odvažan, dodje u tabor Porsennin, da kralja, ako bi ga [9]) našao, ubije. 11. Učitelj je danas kazao, da jedno (jedino) slovo kadkad je uzrok velikog neprijateljstva. 12. Bili biste uslišeni, da ste pravo molili. 13. Takav [10]) je ljudski život, da se sreća i nesreća izmienjuju [11]). 14. Ne kupujte stvari uzaludnih [12]); potrebite imati dosta je. 15. Znate li, koje je noći Aleksandar Veliki rodjen? 16. Kažite, s kojega se uzroka smijete. 17. Ako su Grci čitani od Grkâ, pita se, zašto niesu naši od naših čitani. 18. Sramotne rieči u liepih ustih jesu kao [13]) gadan otrov u srebrnoj posudi.

---

1) penĭtus, 2) proflīgo, are, 3) abl; 4) conjicio, jēci, ectum, 5) paulo post, 6) percutio, cussi, cussum, ere, 7) ignōro, are, 8) kao što ut, 9) ne prevodi se, 10) is, ea, id, 11) izmienjivati se variare, 12) inutilis, e, 13) tanquam.

LII.

Sklanja grčkih samostavnika; P. §. 53 - 55.

epitome, es	izvadak
rhetorice, es = *rhetorica, ae*	govorničtvo
Andromache, es = *Andromacha*	Andromaha
Lethe, es	Lete
Aeneas, ae	Eneja
Pythagŏras, ae	Pitagora
Anchīses, ae	Anhiz
comētes, ae	repatica (zviezda)
sophistes, ae = *sophista, ae*	sofist, nadrimudrac
Delos, akuz. *Delon*	Delo
Panthus, vok. *Panthu*	Panto
Athos	Aton
Orpheus	Orfej
bucolica (pl.)	bukolike

Neka se deklinuje: *Pyrrhus Epirotes, Demetrius Poliorcetes, Orpheus et Eurydĭce, Penelope et Telemachus, quieta Lethe.*

Digitized by Google

P. §. 56.

Aeneis, dos, di, da	Eneida
Nereis, dos, di, da	Nereida
Pallas, dos i *dis*	Pallada
Pan, Panos, Pani, Pana	Pan
echo, gen. *echus*, dat. ak. abl. *echo*	jeka
Sappho, us — Io, Ius (kao *echo)*	Safa — Jo
Achilles, is ili *i*; vok. *es* i *e*	Ahill
Pericles „ „	Perikle
Agamemnon, ŏnis; akuz. *ŏna*	Agamemnon
Salămis, inis, ini, ina	Salamina
Troezen, akuz. *Troezena*	Trecen
aër, ak. *aëra — aether*, ak. — *a*	ajer — etar
poësis, ak. *poësin* (mj. *poesim*)	pjesničtvo
Agis, is ak. *Agin*	Agis
Zeuxis, is ak. *Zeuxin*	Zeukse
Halys, is ak. *Halyn*	Halis
Charybdis, ak. *Charybdin*	Haribda
Xerxes, is ak. *Xerxen* uz — *em*	Kserkse
Mithridates, is ak. — *en* uz *em*	Mitridat
Chremes, ētis, ak. *Chremētem* i *Chremen*	Hremes
Thales, ētis, ak. *Thalētem* i *Thalen*	Tales
Alexis, vok. *Alexi — Daphnis*	Alekša — Dafnis
Atlas, antis, vok. *Atla*	Atlant
Calchas, antis, vok. *Calcha*	Kalhant
aenigma, tis, dat. pl. — *ătis*	zagonetka
poëma, tis, dat. pl. *ătis*	pjesma
Aethiops, ŏpis; ak. pl. *Aethiŏpas*	Etiopljanin
Arcas, ădis; ak. pl. *Arcădas*	Arkadjanin
Thrax, cis; ak. pl. *Thracas*	Tračanin

1. Juppiter Philemona et Baucida in arbores convertit[1]. *2. Pyrrhus Epirotes a Romanis in Graeciam suam trans mare fugatus est*[2]. *3. Vergilius Aeneida scripsit, Statius Thebaida*[1]; *illa ab Aenea, haec ab urbe Thebis nomen habet. 4. Themistocles, Neocli filius, brevi tempore illustratus est. 5. Thrasybūlus Phylen confugit, quod est castellum*

Digitized by Google

in Attica munitissimum. 6. Duo filii Diagorae Rhodii uno die Olympiae victores fuerunt. 7. O Atla, quantum onus humeris gestas! 8. Quieta Lethe demit curas. 9. Lyra tua, Orpheu, silvas saxa ferasque movisti. 10. In libro tertio metamorphoseon legimus descriptionem Echus Narcissum insequentis. 11. Oceanus duxit 3) *Titanida Thetyn.*

---

1) kako passivno? 2) kako aktivno? 3) oženi.

1. Hrast bijaše posvećen Jupitru, lovorika Apollu, topola Herkulu. 2. Kurij dovede 1) prva četiri slona u Rim. 3. Pokoj večernji 2) jest ugodan; u veče ja sam ponajviše sam i svedjer veseo. 4. Opak 3) duh u liepu tielu jest kao 4) grd otrov u zlatnoj posudi. 5. Tko ne bi znao, da je Teba od Epaminonde i Pelopide velikom bojnom slavom bila nakićena? 6. Jesi li čitao svu Eneidu ili samo dio nje? 7. Niesu li duševne sile izvrstnije nego tjelesne? 8. Jeste li išta čuli o Stiksu, bajevnoj rieci u 5) podzemnom svietu? 9. Pismo koje si mi po 6) Alekši poslao, veoma me je nasladilo. 10. Lelij i Scipio često dolažahu u Katona, da slušaju njegove govore 7) o starosti. 11. Varaju se, koji misle da je grmljavina štetna; grmljavine ne imaju nikakve moći. 12. Konjanici upotrebljuju 8) sad ostruge sad uzde. 13. Dva vele mogućna grada, Kartaga i Korint, biše jedne te iste godine razorena, jedan 9) od Scipiona, drugi 9) od Mummija. 14. Kornelij Nepos pripovieda, da je Kserkse Temistoklu poklonio bio grad Miunt. 15. U starom i slavnom gradu Memfisu bijaše hram Serapida i Iside. 16. Čitamo da je Apis, vol nekakav crni, od Egipćana štovan bio poput boga. 17. Prvi stanovnici Italije bili su Aborigeni, čiji kralj Saturno bio je tako pravičan, da nitko nije pod njim 10) robovao. 18. Mi svi malo 11) bismo znali, da niesmo bili od drugih obučavani. 19. Čuvaj se da, čim 12) izbjegavaš Haribdu, ne padeš 13) u Scillu. 20. Zašto ovo govoriš? — Da tebe tješim. 21. Biant upitan, koja je životinja najopasnija 14), odgovori: medju divljimi silnik, medju krotkimi laskatelj. 22. Lasno ćeš vidjeti, da li je otac moj ili brat pisao ovaj list.

---

1) importare, 2) vespertinus, 3) pravus, 4) tanquam, 5) apud, 6) per, 7) sermo, 8) adhibere, 9) alter, 10) ille, 11) parum, 12) dum, 13) incido, ere, 14) opasan noxius.

Digitized by Google

LIII.

Nepravilni pridavnici; P. §. 58.

— *ludĭcra, ludĭcrum*	šaljiva, šaljivo
— *cetĕra, cetĕrum*	ostala, ostalo
prislov *ceterum*	u ostalom
pauci — ae — a	malo (ih), rijedki
plerīque, pleraeque, plerăque	najviše (ih), većina
gen. *plurimorum*	
prislov *plerumque*	ponajviše, obično
exanimus 3. i *exanimis 2.*	mrtav
hilărus 3. i *hilaris 2.*	veseo
imbecillus 3. i *imbecillis 2.*	nemoćan
inermus 3. i *inermis 2.*	nenaoružan

Nepravilno stupnjevanje; P. §. 66.

extĕrus, exterior, extremus	vanjski, izvanji, posljednji
infĕrus, inferior, infĭmus i *īmus*	doljni, niži, najdoljni
supĕrus, superior, supremus i *summus*	gornji, viši, najviši
postĕrus, posterior, postrēmus postŭmus	sliedeći, potonji, posljednji najmladji
(citra), citerior, citimus	(ovkraj), ovostrani
(intra), interior, intimus	(unutri), nutarnji; srdačan
(prae), prior, primus	(pred), prvi od dvojice, prvi
(prope), propior, proximus	(blizu), bliži, najbliži
(ultra), ulterior, ultimus	(onkraj), onostrani; zadnji
—, *deterior, deterrimus*	— lošiji, najlošiji
—, *ocior, ocissimus*	— brži, najbrži
—, *potior, potissimus*	— vrstniji, najvrstniji
prisl. *potius*; *potissimum*	radje, prije; uprav, baš

1. Sol radios suos longe lateque dimittit. 2. Consilium amici in rebus maxime dubiis saepe saluberrimum est. 3. Praemia apud bonos minus valent quam factorum conscientia. 4. Nihil agite inconsiderate negligenterque. 5. Nos, nos, dico aperte, consules rei publicae desumus.

Digitized by Google

6. O divine Vergili, quam praeclare celebras fata Aeneae Trojani! 7. Quotiens felicitatis causa et initium fuit, quod calamitas vocabatur! 8. Phidias, artifex clarissimus, multas statuas marmoreas sculpsit 1). *9. T. Manlius propter fortitudinem pro contione militum laudatus erat a dictatore* 2). *10. Polyphemum Ulixes vino sopitum occaecavit* 1).

11. Festīna lente. 12. Summum jus summa saepe injuria est. 13. Video meliora proboque, deteriora sequor. 14. Ante obitum nemo supremaque funera felix. 15. Plus vigila semper nec somno deditus esto; nam diuturna quies vitiis alimenta ministrat.

---

1) kako passivno? 2) kako aktivno?

P. §. 68, 69 i 70.

	diversus, diversissimus	različan
	falsus, falsissimus	lažan
	novus, novissimus	nov
	vetus, (komp. *vetustior*), *veterrimus*	star
	bellus, bellissimus	krasan, ljepušast
	inclītus, inclitissimus	slavan
§ 69.	*alăcer*	badar
	salutaris	spasonosan
	adolescens	mladjahan, rastući
	juvenis, junior	mlad
	senex, senior	star
	deses, desidior	bezposlen
	docilis	učljiv
	credibilis	vjerojatan
	nobilis	plemenit
	fertilis	plodan
	frugĭfer	plodovit
	pestĭfer ili — *fĕrus*	poguban
	perangustus	vele tiesan
	peraltus	prem visok (dubok)
	praeclarus	preslavan
	praedurus	vele tvrd
	pertĭnax	tvrdokoran
	sedŭlus	revan, poslen
	parvŭlus	malahan
	almus	gojiv, pokrepan

Digitized by Google

cadūcus	krehak, slab
lassus	umoran
curvus	kriv
magnanĭmus	veledušan

1. Poznato je, da su običaji narodâ vele različni. 2. Čitamo da su stariji od[1]) vojnika poslani[2]) bili od Aleksandra Velikoga natrag u domovinu. 3. Velika slava, prijatelju, znaš da je vrlo blizu nenavisti. 4. Niesi li čuo, da njekim životinjam manjkaju noge? 5. Može li sliepac suditi o bojah? 6. Što je više dvojbeno ili slabije od života ljudskoga? 7. Pitao me je učitelj, koja je šuma od ciele Gallije najveća. 8. Reci mi, je li izvrstnije poštenje i neporočnost života ili plemstvo i bogastvo. 9. Briga je brža od najbržega vjetra. 10. Posljednji od rimskih kraljeva bio je Tarkvinij Oholi. 11. Cezar piše da najskrajnji grad Allobrogâ i najbliži kotaru Helvećana bio je Genava. 12. Kada Ciceron bijaše konsuo, najopačiji od gradjana sgrabiše oružje proti domovini. 13. List tvoj bio bi mi zadao[3]) veću nasladu, da je bio dulji. 14. Nastoj, da medju vami bude najsrdačnije prijateljstvo. 15. Gallija je od Rimljana razdieljena bila u ovostranu i onostranu. 16. Lasnim načinom[4]) predobiva se neprijatelj, kad je prestrašen[5]). 17. Jesu li mladji spremniji za rat ili stariji? 18. Zašto ne ustaneš s tla, dječko? 19. Čuvajte se, da ne budete varani od toga čovjeka. 20. Zavist često upropasti[6]) najbolje ljude i najvrlije vodje. 21. Zidine kartažke biše od Rimljana razorene god. 146 prije Hristusa.

---

1) samo genit; 2) poslati natrag remittere, 3) parare, 4) negotium, 5) perterreo, 6) perdo, didi, ditum, ere.

LIV.

Tvorenje i stupnjevanje prislovâ; P. §. 154 - 157.

cito, celeriter	brzo	*multum*	mnogo
continuo	neprestano	*nimium* (češće *nimis*)	odviše
crebro	često		
falso	krivo	*paullum*	malo
merito, recte	pravom	*parum, minus, minime*	malo, manje, najmanje
perpetuo	neprestance		
raro	malo kad, riedko	*primum — primo*	najprije - iz početka

Digitized by Google

secreto	tajno	*postremum — postremo*	po zadnji put — najposlie
sero	kasno	*impune*	bez kazni
subito	naglo, iznenada	*recens, nuper*	nedavno
certo i *certe*, — *certe*	za cielo — barem		

---

fundĭtus	iz temelja	*facile*	lasno
radicĭtus	iz koriena	*haud facile, aegre*	težko
antiquŭtus	od starine	*valde (admodum)*	veoma, jako
penĭtus	sasvim	*magnopere; magis; maxime*	vrlo, veoma; više; najviše
cursim	trkimice	*diu, diutius, diutissime*	dugo, dulje, najdulje
passim	amo tamo	*nuper, nuperrime*	nedavno
privatim, (publice)	posebice, (javno)	*tuto, tutissimo*	sigurno
statim, confestim	odmah		
furtim	kradimice		

O piramidah egipatskih.

Multa in Aegypto mira sunt et artis et naturae opera. Inter ea quae manibus hominum facta sunt, eminent pyramides, quarum maximae sunt et celeberrimae in monte sterili, inter Memphim oppidum et eam partem Aegypti, quae Delta vocatur. Amplissimam earum trecenta sexaginta sex hominum milia annis viginti exstruxisse tradunt scriptores. De earum consilio diu multae et variae fuerunt hominum eruditorum sententiae. Erant autem, ut nunc omnium fere est opinio, sepulcrorum monumenta.

LV.

O brojnicih (dielnih, umnožnih itd;) P. §. 78 i 79.

Quo anno natus es? — Anno millesimo octingentesimo
Koje si godine rodjen? — godine 1800

Quotenis diebus conficitur lunae curriculum? — quater septenis diebus
U koliko se dana svršava obhod mjesečev? — u četiri puta po sedam dana

Dacia decies centena milia passuum in circuitu tenet
Dacija ima milijun koraka u obsegu

Digitized by Google

1. Zemlja zauzima[1] najdoljnje mjesto. 2. U slobodnoj državi[2] izkazuje[3] se najvišim i najnižim jednaka čast. 3. Poznato je, da se vuci vele težko pripitomljuju. 4. Od zemlje sve do mjeseca ima[4] dvadeset sto tisuća stadija. 5. Veli poslovica, da vrana vrani ne kopa[5] oči. 6. Nikomu ne dugujemo tolikih dobročinstva kolika roditeljim. 7. Premnogo može u svih stvarih vještina, razmišljavanje, navada. 8. Preranu smrt Aleksandra Velikoga veoma oplakaše[6] Makedonci. 9. Tri puta po četiri jest dvanaest; četiri puta po pet jest dvadeset; šest puta po šest jest trideset i šest. 10. Moj otac prima na mjesec tri lista od svoga brata. 11. Čitamo da u pojedinih rimskih legijah bijaše po pet tisuća pješaka i po tri sto konjanika. 12. Milja rimska bila je duga tisuću koraka ili pet tisuća stopa. 13. Mitridate, kralj Pontijski, kraljevao je šestdeset godina, (a) 72 je živio. 14. Istina je da samo malo ljudi žive polag[7] naravi. 15. Sad smo u 1883. godini iza rodjenja Hristusova. 16. Kralj Kserkse ako[8] i jest nesretno[9] vojevao[10], *ipak* imadjaše toliko ostanaka četâ, da bi mogao bio i ovimi neprijatelje svladati. 17. Blizanci Romulo i Remo sagradiše godine 754. prije Isusa grad Rim. 18. Većina dječaka noću je bojažljiva. 19. Mudrost većine ljudi tašta je. 20. Smrt lebdi[11] poput trgnuta[12] mača nad[13] glavami svih. 21. Bez zapoviedi vodjine nije vojnicim dopušteno[14] navaliti na dušmane.

---

1) obtineo, ere, 2) civitas, 3) habeo, 4) esse, 5) effodio, ere, 6) defleo, ere, 7) secundum, 8) ako i etsi, 9) male, 10) rem gerere, 11) pendeo, ere, 12) strictus, 13) supra, 14) fas,

LVI.

O zaimenih; P. §. 82, 83, 85-89.

quisnam ili *quinam*, *quaenam*, *quidnam* (subst.) ili *quodnam* (adj.)	tko? što? koji li?
quispiam, *quaepiam*, *quidpiam* (subst.) ili *quodpiam* (adj.)	tko god, što god, koji god
quisquam, *quidquam (quicquam)* (osobito u niečnoj izreci)	itko, išto, ikoji
uterque, *utrăque*, *utrumque* (= *unus et alter)*	oba, jedan i drugi
utervis, *utrăvis*, *utrumvis* (= *unus vel alter)*	koji te volja od obojice
uterlibet, *utralibet*, *utrumlibet*	koji ti drago od obojice

Digitized by Google

Titus imperator nulli quicquam negabat	Cesar Tito nikomu ništa ne kratijaše
neque quisquam — neque quidquam	a nitko — a ništa
uterque frater — utraque soror	oba brata — obje sestre
Caesar et Pompejus — uterque (sing. gl.)	Cezar i Pompejo — obojica
Athenienses et Spartani — utrique (pl. gl.)	Atenjani i Špartanci — oboji

1. Quae aliis tute praecipere soles, ea tute tibi subjice. 2. Egomet mihi ignosco. 3. Justitia propter sese coli debet. 4. Suamet ipse pecunia praeceps cadet. 5. Id vero meopte ingenio reperi. 6. Ab hisce rebus animum ac cogitationem tuam avoca. 7. Istic servus quid agit? 8. Ecquis perfecte sapiens esse potest? 9. Quidnam egisti de rebus tuis? 10. Deum intellegere qui possumus? 11. Quicum bellum geritur, nunc dicitur hostis. 12. Nec melior fuit Africano quisquam nec clarior. 13. Omnes artes quae ad humanitatem pertinent, habent quoddam commune vinculum et quasi cognatione quadam inter se continentur.

14. Sero venientibus ossa. 15. Serius aut citius metam properamus ad unam. 16. Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis acescit. 17. Disce aliquid; nam cum subito fortuna recedit, ars remanet, vitamque hominis non deserit unquam.

1. Vrieme je neki dio vječnosti. 2. Samosilnik niti ljubi koga god, niti je sam od ikoga ljubljen. 3. Pita se, koji od[1] dvojice jest vredniji, koji od više njih najvredniji. 4. Oboje je pogrješno[2] i sviem vjerovati i nikomu. 5. Dvie sestre imam; obje su mi drage, objema sam prijatelj, obje ljubim. 6. Ništa nije sramotnije nego s onim voditi rat, s kim prijateljski[3] živemo. 7. Sve propada[4] dugovječnošću[5] i ništa nije sigurno[6] od[7] starosti[8]. 8. Koliko ljudskih jezikâ, toliko je imenâ bogova. 9. Nećete napredovati u znanju, ako ne budete u svakoj stvari uporavili neki red[9]. 10. Reći ne mogu, koliko sam se nasladio pjesmami Saffe, lesbičke pjevačice. 11. Tvojom lirom, Orfeje, micao si šume i stiene. 12. Kad je bio razglašen ovaj poraz, vas grad napuni[10] se tugom i plačem. 13. Kaži mi, koje godine bi Kartaga od Scipiona razorena. 14. Poznato je da se medju grčkimi govornici najviše[11] odlikuje[12] Demostene, medju rimskimi Ciceron. 15. Iz mojega pisma vidjet ćete i što sam rekao i što sam učinio. 16. Buduć znadijaše Klodijo

Digitized by Google

da je Milonu potrebito putovanje u Lanuvij, sam je odmah dan prije [13] odputovao u Rim. 17. Kato piše, da su naši predji na gostbah [14] uz [15] frulu pjevali vrline slavnih muževa. 18. Ciceron brižno bdijaše, da se država ne prevrati od opakih [16] ljudi. 19. Da prieti [17] rat, učvršćivali bi se gradovi.

---

1) e. ex, 2) vitiosus itd; 3) prislov od familiaris, 4) labor, lapsus sum, labi, 5) vetustas, tis, 6) tutus, 7) e, 8) senectus, 9) ordo quidam, 10) compleo, ere, 11) praecipue, 12) emineo, ere, 13) dan prije pridie, 14) epulum, 15) ad, 16) nefarius itd; 17) immineo, ere.

LVII.

O glagolu.

Primjetbe konjugacijam §. 105 - 109.

audeo, ausus sum, audēre	usudjivati se, osmjeliti se
gaudeo, gavisus sum, ēre (laetari)	radovati se, veseliti se
soleo, solitus sum, solēre	običavati
fido, confīdo, fisus sum, ĕre	uzdati se
diffīdo, diffisus sum, ĕre	ne uzdati se
revertor, perf. *reverti, reversum 3.*	povratiti se
devertor, perf. *deverti, deversum 3.*	svratiti se
assentior, perf. *assensi, assensum 4. (alicui)*	pristajati

Conjugatio periphrastica; *§. 110.*

bellum scripturus sum	hoću da pišem, kanim pisati rat
temptaturus ili *tentaturus eram fortunam belli*	hotijah da izkusim, namjeravah izkusiti bojnu sreću
optandum est	treba željeti, valja ž; željeti je
nobis coërcendum (cohibendum) est	treba do obuzdamo, nam je obuzdati
ira coërcenda est	valja obuzdati, ima se obuz. gnjev
nobis arrogantia cohibenda est	valja da ukrotimo preuzetnost
luctandum est (od *luctor 1.*)	treba se hrvati
pueri hortandi sunt	dječaci imaju se opominjati
jusjurandum (genet. *jurisjurandi* itd.)	zakletva

Digitized by Google

1. In Sicilia olim Graeci habitarunt. 2. Multi clari viri Athenienses tristem vitae exitum habuere. 3. Quam diligenter laborarim, videtis. 4. Cura, ut laudere et amere ab omnibus bonis. 5. Coriolanus agros Romanorum vastasset, nisi mater et uxor animum ejus mollivissent. 6. Ego potius ad te accedam, si diutius ad me venire impediere. 7. Tu saepe curas nostras sermone et consilio levasti tuo. 8. Si timidus es, multis vanis periculis agitabere. 9. Cum iis versare, qui te meliorem facturi sunt. 10. Ignoramus, quo die quaque hora anima nostra e corpore migratura sit. 11. Helvetii ante profectionem frumentum omne, praeter quod secum portaturi erant, comburunt. 12. Me ipsum ama, non mea, si veri amici futuri sumus. 13. Semper fides jurisjurandi servanda est. 14. Vires nostrae cum rebus, quas suscepturi sumus, sunt comparandae. 15. Cum tempus necessitasque postulat, decertandum manu est et mors servituti turpitudinique anteponenda. 16. Vos cum Mandonio consilia communicastis et arma consociaturi fuistis. 17. Antonius a me petit 1) *per literas, ut sibi ignoscam. 18. Quid quoque die audiverim, commemoro* 1) *vesperi.*

---

1) kako s prošlim vremenom?

1. Kako pozdravljaš, tako ćeš odpozdravljen biti. 2. Nitko nije tako razborit, da se nije nikada prevario 1). 3. Kad se budeš dobro oporavio 2), dodji amo. 4. Bit ćeš opomenut od nas, eda ne kolebaš. 5. Od nikoga ne biš koren bio, da zaslužuješ pohvalu. 6. Dušmani bijahu utvrdili tabor i borili se velikom hrabrošću. 7. Ariovist, germanski vladalac 3), hotijaše da svu Galliju zaposjedne. 8. Hotijasmo doći u vas, kad čusmo da vi nieste kod kuće. 9. Izpovjedi, što si onda kanio poduzeti. 10. Katilina dugo zataji 4), što kanijaše učiniti. 11. Treba moliti, da bude um zdrav u tielu zdravu. 12. Zakon zapovieda 5) ono 6) što se ima činiti, zabranjuje 7) protivno 8). 13. U svakoj stvari valja da se neki red uporavlja. 14. Mnoge stvari 9) trebat će da obaviš 10), eda zadovoljiš svojoj dužnosti. 15. Bilo bi žaliti, ako bi gradjani svoju korist više ljubili nego zajednički spas. 16. Saviest nam kaže, kako imamo raditi, da ne omrznemo 11) bogu. 17. Bio sam vaš učitelj 12), ne da vas nasladim, nego da vas učim i naobrazim. 18. Da niesmo grada obranili, bili bi ga dušmani zauzeli i sve ognjem i mačem poharali. 19. Razpravljalo se je od filosofâ, da li se krepost može učiti ili ne. 20.

Digitized by Google

Očito je, da bez sunca ne mogu ni životinje živjeti ni biline rasti. 21. Mora se priznati, da prije smrti nitko ne može zvati se blažen.

---

1) prevariti se errare, 2) oporaviti confirmare, 3) princeps, 4) celare, 5) imperare, 6) plur; 7) prohibēre, 8) contrarius, 9) ne prevodi se, 10) curare, 11) displicēre, 12) praeceptor.

LVIII.

Perfekti i supini I. konjugacije; P. §. 114 - 116.

do, dĕdi, dătum, dăre	davati, dati
circumdo, circumdĕdi, circumdătum, circumdăre	obkoljivati, obkoliti, opasivati
pessumdo (kao *circumdo*) Inače složen ide glagol *dare* po III. konjugac; n. p.	upropašćivati
addo, dĭdi, dĭtum, ere	dodavati, dodati
reddo „ „ „	povraćati, povratiti; učiniti
trado „ „ „	predati, izručiti; pripoviedati
sto, stĕti, stātum, stāre	stajati
circumsto, circumstĕti — āre	stajati okolo, okruživati
praesto, praestĭti, stĭtum, āre	stajati sprieda, biti izvrstniji
consto, constĭti, — are	sastojati
disto — — are	daleko biti
exsto — — are	bivati
crepo, crepui, crepĭtum, are	zveketati, praskati
increpo, ui, ĭtum, are	doviknuti; psovati, izpsovati
discrĕpo, ui, — are	ne sudarati se
cubo, cubui, cubĭtum, are	ležati
incŭbo itd.	ležati na čem
excŭbo = excubias ago	stražiti
domo, domui, domitum, are	krotiti, pitomiti
edŏmo, perdŏmo	ukrotiti
sono, sonui, sonitum (sonaturus)	zvečati, ječati
consŏno, ui —	podudarati se
resŏno, avi, are	odjekivati
tono, tonui, tonĭtum, are	grmljeti, zagrmjeti
attŏno itd; — *attonĭtus*	zapanjiti — zabunjen
veto, vetui, vetĭtum, are	zabranjivati

Digitized by Google

frico, fricui, (frictum) fricatum	trti, trljati
seco, secui, sectum (secaturus)	sjeći, rezati
desĕco itd; *resĕco* itd.	odsjeći, odrezati
enĕco, enecui, enectum, are	ubiti
neco, avi, atum, are	ubijati, poubijati
mico, micui, — are	treptiti
emĭco, emicui, emicatum	svietliti se
dimĭco, avi, atum, are	boriti se
plico, cavi, catum i *cui, cĭtum 1.*	nabirati
applĭco, obično *avi, atum*	prislanjati
explĭco „ „ „	razmotati, razjašnjivati
implĭco; obično *implicĭtus*	zamotati — zapleten
juvo, juvi, jutum (juvaturus) 1.	pomagati, podupirati
adjŭvo, jūvi, jutum (adjuturus)	pomagati
lavo, lāvi, lavatum, lautum i *lōtum (lavaturus)*	prati, kupati

Cum Persa quidam ad Spartanum dixisset: Solem prae multitudine sagittarum non videbitis, is respondit: Pergratum nobis erit, si in umbra pugnabimus.

Rutilius Rufus, cum amici cujusdam injustae rogationi resisteret atque is per summam indignationem dixisset: Quid ergo mihi prodest amicitia tua, si quod rogo non facis? Immo, respondit, quid mihi tua, si propter te aliqua inhoneste facturus sum?

Timotheus, clarus homo Athenis et princeps civitatis, aliquando apud Platonem coenaverat eoque convivio admodum erat delectatus. Itaque cum Platonem postridie vidisset, dixit: Vestrae quidem coenae non solum in praesentia, sed etiam postero die jucundae sunt.

---

pro vallo, pro ponte stare	stati izpred bedema, izpred mosta
pro rostris laudari	hvaljen biti s govorionice
pro concione verba facere	besjediti pred skupštinom
prae gaudio = *ob, propter gaudium*	od veselja = radi veselja
prae maerore	od tuge, od žalosti
prae multitudine jaculorum	od množtva hitalâ

Digitized by Google

1. Ne znaš, u koji će dan i u koju uru duša tvoja izseliti se [1] iz tiela. 2. Drago [2] će nam biti, ako nam uzpišete (= budete pisali), šta ćete sutra raditi. 3. Ne može se niekati, da je rimska država upropašćena bila razkošju i lakomošću prvakâ. 4. Većina Kartažana bila bi pomagala Hannibala, da se nije opro [3] Hanno sa svojimi. 5. I ja bih se kupao bio, da nije liečnik zabranio. 6. Ciceron se je na Rodu pridružio [4] Apolloniju, učitelju govorničtva. 7. Kanim pisati ratove, koje je puk naš s Mitridatom, pontijskim kraljem, vodio. 8. Zakoni se moraju uviek obdržavati [5], zločinstva kažnjivati. 9. Imaju se opomenuti oni koji su sagriešili, da ne sagrieše opeta. 10. Dvoglasnici treba da se produljuju [6] u jeziku. 11. Buduć vidimo, što ste učinili, ne pitamo, što ste misliti. 12. Često nije ni koristno znati, što će biti. 13. Što si se usudio učiniti, to se usudi i kazati. 14. Uviek misli, jesu li istinite one stvari, koje hoćeš da rekneš, ili niesu. 15. Pripoviedaju, da su sinovi Junija Bruta pred otčinimi oči ubijeni bili od liktora. 16. Može se dvojiti, da li su Atenjani ili Špartanci hrabriji bili. 17. Čitali smo, da je Janov hram samo dvaputa poslie Numina kraljevanja zatvoren bio. 18. I prama najnižim [7] valja sačuvati [8] pravicu. 19. Gledaj da govor tvoj ne bude nepravičniji [9] nego istinitiji. 20. Često smo vidili i svaki dan vidimo, kako riedko prudi čovjeku bogatstvo krivicom posjedovano. 21. Razpravljasmo [10], da li se dječaci koristnije obučavaju kod kuće ili u školah.

---

1) migrare, 2) gratus, 3) oprieti se obstare, 4) pridružiti applicare, 5) observare, 6) producere, 7) nizak inferus, 8) servare, 9) iniquus, 10) disputare.

LIX.

Perfekti i supini II. konjugacije; P. §. 117 - 120.

mordeo, momordi, morsum, ere	grizti
spondeo, spopondi, sponsum, 2.	zavjetovati se, obećati
respondeo, di, sum, 2.	odgovoriti
tondeo, totondi, tonsum, 2.	strići, šišati
detondeo, di, sum, 2.	ostrići
pendeo, pependi, — 2.	visjeti
dependeo — — 2.	zavisjeti
sedeo, sēdi, sessum, 2.	sjediti
obsĭdeo, edi, essum 2.	obsjedati
possĭdeo, edi, essum 2.	posjedovati

Digitized by Google

vĭdeo, vīdi, vīsum 2.	vidjeti
invĭdeo itd.	zavidjeti
augeo, auxi, auctum 2.	množiti, povećavati
indulgeo, indulsi, indultum 2.	ugadjati, naklon biti, popuštati
torqueo, torsi, tortum 2.	svijati, gnjesti
extorqueo itd.	izvinuti
mulceo, mulsi, mulsum 2.	gladiti, milovati
mulgeo, mulsi, mulsum 2.	muzti
tergeo, (ili *tergo 3) tersi, tersum 2.*	brisati
detergeo ili *detergo* itd.	sbrisati
rīdeo, rīsi, rīsum 2.	smijati
derīdeo, irrīdeo itd.	izsmiehavati
suadeo, suasi, suasum 2. (alicui)	svjetovati
dissuadeo (aliquid)	odvraćati (od česa)
ardeo, arsi, arsum 2.	gorjeti
haereo, haesi, haesum 2.	zapinjati, ostati, visjeti
cohaereo itd.	držati se skupa, skopčan biti
algeo, alsi — 2.	zebsti
fulgeo, fulsi — 2.	blistati, sievati
turgeo, tursi — 2.	nabrekivati
urgeo, ursi — 2.	tištati, pritiskivati
frigeo, frixi — 2.	biti studen
luceo, xi — 2.	svietliti se, sjati
lugeo, xi — 2.	tugovati
conniveo, connixi i *connīvi 2.*	gledati kroz prste
jubeo, jussi, jussum 2.	zapoviedati, nalagati
maneo, mansi, mansum 2.	ostati, ostajati
remăneo itd.	zaostati

Razgovorna vježba.

1. Venia est poenae meritae remissio. 2. Proprium est verae amicitiae monere et moneri, prohibere et prohiberi, deterrere et deterreri. 3. Fortes et magnanimi sunt habendi, non qui faciunt, sed qui propulsant injuriam. 4. Prima commendatio proficiscitur a modestia, tum pietate in parentes, tum in suos benevolentia. 5. Cum iis versari debemus, qui nos meliores facturi sunt. 6. Habet has vices condicio mortalium, ut adversa ex secundis, ex adversis secunda nascantur. 7. Graeci dicunt rhetora et eloquentem et eloquentiae magistrum. 8. Sophistae

Digitized by Google

appellabantur ii qui ostentationis aut quaestus causa philosophabantur. 9. Scipio major, quod Africam domuerat, Africanus est vocatus. 10. Eadem nocte qua Alexander Magnus natus est, templum Ephesiae Dianae deflagravit.

1. Na Siciliji su se Rimljani kroz malone [1] dviesta godina borili s Kartažani. 2. Cezar je plašive [2] vojnike izpsovao, hrabre pohvalio. 3. Poznato je da je Likurg zakonom zabranio porabu zlata i srebra. 4. Trista vojnika stražilo je pred taborom, da dušmani ne provale [3]. 5. Bilo bi žaliti, ako bismo svoju korist više ljubili nego zajednički spas. 6. Pastiri bezposleni ležahu pod visokim hrastom, kad iznenada jako [4] zagrmi. 7. Aleksandar presječe [5] uzao Gordijev i svu Aziju ratom ukroti. 8. Bog je pobožne uviek pomagao te će pomagati. 9. Tko je dao dobročinstvo, neka muči; neka govori, tko je primio. 10. *Pjesnici* pričaju, da su Faetontove sestre pretvorene [6] bile u stabla. 11. Što si ti meni htio da kažeš? 12. Ne vidite li, kako dobro sve je od boga bilo uredjeno [7]? 13. Kolika je bila učenost Aristotelova, može se iz svih njegovih djela razabrati [8]. 14. Nad glavom Damokla visio [9] je oštar mač, kada ručaše u kući Dionizijevoj. 15. Valja da obuzdavate razuzdanost dječaka. 16. Ako sagriešite, treba da budete ukoreni i kažnjeni. 17. Liečnik je odrezao ovo udo, da se ne izkvari sve tielo. 18. Skoro [10] si me umorio [11] tvojom brbljavošću. 19. Znamo da je grad bio od Tarkvinija Priska razširen [12] i novimi zidinami obkoljen. 20. Dvojim, da li ćeš dugo u ovoj namjeri obstati [13]. 21. Domala ćemo vidjeti, što ćeš izraditi [14], ako te nitko ne bude podupirao. 22. Trojani okružiše Sinona i zahtievaše [15], da izviesti [16] sve namjere Grkâ. 23. Životinje ne imaju se mučiti, već ako su škodljive, ubijati. 24. Tko hoće da piše poviest, mora bit prost od [17] pristranosti [18]. 25. Euklid Megaranin, hoteć slušati Sokrata, hodijaše [19] noću iz Megare u Atenu.

---

1) fere, 2) ignavus, 3) irrumpo, ere, 4) vehementer, 5) dissĕcare, 6) mutare, 7) constituere, 8) intellegere, 9) dependeo, 10) paene, 11) enĕcare, 12) amplificare, 13) perstare, 14) praestare, 15) peto, ivi (ii), itum, ere, 16) aperio, ire, 17) abl; 18) partium studium, 19) ibat.

Digitized by Google

LX.

P. §. 120 — 124.

dēleo, ēvi, ētum, ēre	uništavati, razoriti
fleo, flevi, fletum 2. — defleo	plakati — oplakivati
neo, nevi, netum 2.	presti
impleo, compleo, evi, etum 2.	napuniti
expleo — suppleo	izpuniti — popuniti, naknaditi
abŏleo, abolēvi, abolĭtum 2.	ukinuti
doceo, docui, doctum 2.	učiti, podučavati
misceo, miscui, mixtum ili *mistum*	miešati
tĕneo, tenui, tentum 2.	držati
contĭneo — sustĭneo	sadržavati — uzdržavati
sorbeo, sorbui, sorptum 2.	srkati
torreo, torrui, tostum 2	sušiti, pržiti
censeo, censui, censum 2.	cieniti, misliti
recenseo (sup. obič. *recensĭtum*)	presudjivati
arceo, arcui — 2.	odvraćati
emineo, eminui — 2.	provirivati, odlikovati se
floreo, florui — 2.	cvasti
horreo, horrui 2.	ježiti se, strašiti se
lateo, latui — 2.	kriti se, biti u potaji, čamiti
pateo, patui — 2. (patens, tis)	otvoren biti (otvoren)
studeo, studui — 2.	trsiti se
timeo, timui — 2. (aliquid)	bojati se (čega)
vigeo, vigui — 2.	čil biti, krepak biti
vireo, virui — 2.	zeleniti se
căveo, cāvi, cautum 2. (cautus)	čuvati se (oprezan)
făveo, fāvi, fautum 2.	prijati, sklon biti
fŏveo, fōvi, fōtum 2.	grijati
mŏveo, mōvi, mōtum 2.	gibati, kretati, micati
commŏveo, permŏveo	ganuti, skloniti
vŏveo, vōvi, vōtum 2.	zavjetovati se, svečano obećati
devŏveo	žrtvovati, prokleti
păveo, pāvi — 2.	drhtati, bojati se
prandeo, prandi, pransum 2.	doručkovati

Digitized by Google

strideo (rjedje *strīdo, ĕre*), *strīdi 2.*	šikati
calleo — — 2. (callĭdus)	vješt biti, znati (lukav)
maereo — — 2. (maestus)	tugovati (raztužen)
polleo — — 2.	močan (moguć) biti
squaleo — — 2. (squalĭdus)	prljav biti (prljav)
immineo — — 2.	viriti, nadvišivati, prietiti

De veterum Romanorum virtutibus.

Antiquioribus temporibus Romae et in pace et in bello bonos mores colebant; jus bonumque apud eos non legibus magis quam naturā valebat; concordia maxima, minima avaritia erat. Iurgia, discordias, simultates cum hostibus exercebant, cives cum civibus de virtute certabant; in suppliciis deorum magnifici, in victu parci, in amicos fideles erant. Duabus his artibus, audacia in bello, aequitate in pace seque remque publicam curabant. Iuventus in castris usu militiam discebat, magisque in decoris armis et militaribus equis quam in nugis atque conviviis libidinem habebat. Igitur talibus viris non labor insolitus, non locus ullus asper aut arduus erat, non armatus hostis formidolosus; virtute omnia domabant.

---

obsidēre oppidum	obsjedati grad
oppugnare arcem	jurišati na kulu
expugnare castellum	zauzeti bedem
literas dare, mittere ad-scribere ad	pisati komu
literas reddere alicui	izručiti komu pismo
fidem dare (praestare, tribuere)	povjerovati, podati vjeru
fidem habere alicui	vjerovati komu
fidem servare (conservare)	držati, održati rieč
fidem praestare in fide stare, manere	vjeran biti, ostati

1. Nova nam je nada osvanula [1]), da će se ovaj divlji narod ukrotiti. 2. Mislim, da će mi ovaj strašni boj uviek ostati [2]) u pameti. 3. Dat ću tebi vode, da opereš ruke. — Dao sam mu vode, da opere ruke. 4. Aleksandar opominjaše Makedonce, da se ne dadu strašiti množinom dušmana. 5. Većinu stvari [3]) što posjedujemo, posjedovali su prije nas drugi. 6. Zmija, koju je seljak u njedrih ugrijao bio, ugrizla ga je. 7. Često starci rado [4]) čine isto, što dječaci bijahu običavali činiti. 8. Mi

Digitized by Google

se uviek ne radujemo niti smo se uviek radovali; i u našem životu ugodne i žalostne stvari [3] pomiešane su. 9. Pravom ćeš hvaljen biti, ako budeš savjetom i djelom [5] državu podpomagao. 10. Tolika je bila hrabrost vojnikâ, da su odoljeli neprijateljim, kad ih odasvud velikim mnoštvom strielâ pritiskivahu. 11. Skoro ćemo vidjeti, da li će itko savjetovati takav mir ili ne. 12. Najprije [6] ćemo govoriti o plemenu ovog čovjeka, zatim [7], od kojih je bio naobrazovan. 13. Učenici su sve naučili, što su imali naučiti. 14. Onaj [3] koji hoće da zapovieda sviem, mora se izabrati iz svieh. 15. Pripovieda Lucilijo, da se je Marko Krasso samo jedanput u životu smijao. 16. Dion u postelji, u kojoj ležaše, bi povezan [8] i mačem ubijen. 17. Likurg bijaše zabranio porabu zlata i srebra, da se Špartanci ne bi izkvarili. 18. Obtuženik ne bijaše dugo ostrigao bradu. 19. Koji narod sjedi sad na [9] istom mjestu, gdje je sjedio prije dvadeset vjekova? 20. Može li bogastvo krivicom posjedovano koristiti čovjeku?

---

1) effulgeo, 2) haereo, 3) ne prevodi se, 4) prislov od libens, tis, 5) opera, ae, 6) primum, 7) tum, 8) colligare, 9) samo abl.

LXI.

Perfekti i supini III. konjugacije; P. §. 125.

credo, credidi, creditum 3.	vjerovati
perdo, didi, ditum 3.	izgubiti, upropastiti
vendo, didi, ditum 3.	prodavati, prodati
abscondo, (obično *abscondi)*	sakriti
sisto, stĭti (i stěti), stătum 3.	postaviti
existo, exstĭti, exstĭtum 3.	izaći, postati, bivati
resisto, restĭti, restĭtum 3.	protiviti se
circumsisto, circumstěti — 3.	okružiti
pango, pepigi i *pegi, pactum 3.*	učvrstiti, zabiti
impingo, egi, actum 3.	udariti u što
tango, tetĭgi, tactum 3. (aliquid)	dotaknuti se (česa)
attingo, attĭgi, attactum 3.	dostići
pungo, pupŭgi, punctum 3.	bosti
compungo, — punxi, — punctum 3.	izbosti
căno, cecĭni, cantum 3.	pjevati, opjevati
concĭno, concinui — 3.	slagati se
pario, pepĕri, partum (pariturus)	roditi

Digitized by Google

parco, peperci, parsum 3.	štediti
cădo, cecĭdi, casum 3.	pasti, padati
occĭdo, occĭdi, occasum 3.	zapasti, poginuti
decĭdo, decĭdi — 3.	opasti, spadati
caedo, cecīdi, caesum 3.	sjeći, ubijati
occīdo, occīdi, occīsum 3.	ubiti
recīdo, recīdi, recīsum 3.	odsjeći
tundo, tutŭdi, tūsum i *tunsum 3.*	tući, stući
obtundo, obtŭdi, obtusum	otupiti
fallo, fefelli, falsum 3. (decipio 3.)	varati, prevariti
refello, refelli — 3.	pobijati
pello, pepŭli, pulsum 3.	turati, porinuti, protjerati
expello, expŭli, expulsum	iztjerati, otjerati
appello, appŭli, appulsum	dotjerati, pristati
curro, cucurri, cursum 3.	trčati, teći
concurro, concurri, concursum	steći se, sakupiti se
decurro, obič. *decucurri, decursum*	dolje trčati
pendo, pependi, pensum 3.	vješati, mjeriti, platiti
expendo, expendi, expensum 3.	izdati, strošiti
suspendo, suspendi, suspensum	objesiti
tendo, tetendi, tensum ili *tentum 3.*	napinjati
extendo, protendo, di, sum i *tum*	raztezati, pružiti
ostendo, ostendi, ostensum 3.	pokazati
intendo, intendi, intentum 3.	napeti
disco, didici — 3.	učiti (se)
addisco, addidici — 3.	naučiti se
posco, poposci, — 3. (postŭlo 1.)	zahtievati
deposco, depoposci — 3.	iskati
findo, fĭdi, fissum 3.	ciepati
diffindo, diffĭdi, diffissum 3.	razciepiti
scindo, scĭdi, scissum 3.	razkinuti, razrezati
rescindo, rescĭdi, rescissum 3.	odkinuti
percello, percŭli, perculsum 3.	uzdrmati, oboriti
antecello, praecello, excello — — 3.	odlikovati se
bibo, bibi — 3. (poto 1.)	piti, popiti

Digitized by Google

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, et intra
Fortunam debet quisque manere suam.

Temporibus medicina valet; data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Ludit in humanis divina potentia rebus,
Et certum praesens vix habet hora fidem.

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo,
Et subito casu quae valuere ruunt.

1. Ako budemo ukrotili požude, provodit [1] ćemo blažen život. 2. Odvažne će sam bog pomoći. 3. Onim koji su često slagali, nitko neće podati vjere. 4. Krmilar sjedjaše na krmi i držaše krmilo. 5. Što [2] se je svakoga [3] dana čulo, reklo, učinilo, običavamo promišljati [4] u večer. 6. Izkustvo uči, kako malo ljudi veselilo se je sve do svrhe života. 7. Zašto niesi izradio [5], što si bio (svečano) obećao, ja ne znam. 8. Čovjek razborit neće se nikada dati ganuti molbami laskateljâ. 9. Micipsa nadajući se da će Jugurta okrutnošću [6] dušmana lako poginuti, stavi [7] ga na čelo Numidjanim, koje šaljaše u Hispaniju. 10. Starim Rimljanim bijahu otvorena sva mora i zemlje. 11. Katon cienjaše, da se Kartaga mora razoriti. 12. Treba spavati, da se snage tjelesne oporave [8]. 13. Bludeći [9] valja da se opomenu, eda ne ostanu u bludnji. 14. Što ste se tako prestrašili? Zar vas je zla saviest ugrizla? 15. Zar, da ste imali junački [10] duh, bi li dušmanin vidio bio vaša ledja? 16. Bezbožnici neka se ne usude darovima blažiti bogove. 17. Tri Decija, otac i sin i unuk, za domovinu žrtvovaše se smrti. 18. Stari su mislili, da su opaki [11] od Furijâ ovamo onamo vlačeni [12]. 19. Da sam ja bogat, drugačije bih danas doručkovao bio. 20. Jelom i pićem iztjerali [13] smo glad i žedju.

---

1) agere, 2) sa quod i quid, 3) quisque, 4) commĕmorare, 5) praestare, 6) saevitia, 7) staviti na čelo praeficere, 8) repărare, 9) bluditi errare, 10) virilis, e, 11) improbus, 12) agitare, 13) depellere.

Digitized by Google

LXII.

P. §. 126.

ĕmo, ēmi, emptum 3.	kupiti, kupovati
coĕmo, coemi, coemptum 3.	nakupiti
adĭmo, adēmi, ademptum 3.	oduzeti
interĭmo, ēmi, emptum 3.	pogubiti, uništiti
lĕgo, lēgi, lectum 3.	brati; čitati
relĕgo itd.	opet čitati
collĭgo, lēgi, lectum 3.	sakupiti
clĭgo; delĭgo (egi, ectum) 3.	izabrati; odabrati
intellĕgo, lexi, lectum 3.	uvidjati
fŭgio, fūgi, fugĭtum 3.	bježati
effŭgio (aliquid)	izbjeći, uteći
relinquo, reliqui, relictum 3.	ostaviti
delinquo, liqui, lictum 3.	pogriešiti
vinco, vici, victum 3.	pobiediti, nadvladati
rumpo, rupi, ruptum 3.	razkinuti, raztrgati
corrumpo, rupi, ruptum 3.	pokvariti, podmititi
ăgo, ēgi, actum 3.	tjerati, činiti, raditi
abĭgo, egi, actum 3.	otjerati
subĭgo, egi, actum 3.	podjarmiti
cōgo, coēgi, coactum 3.	natjerati, prisiliti, primorati
dēgo, dēgi — 3. (vitam)	provesti (život)
ambĭgo — — 3.	dvojiti
frango, fregi, fractum 3.	lomiti, potrti, skršiti
infringo, egi, actum 3.	slabiti
facio, feci, factum 3.	činiti, učiniti
liquefacio, feci, factum	raztopiti
patefacio, feci, factum	otvoriti, odkriti
efficio, feci, fectum	izraditi, učiniti
interficio, feci, fectum	ubiti
jacio, jeci, jactum 3.	bacati, baciti
abjicio, jeci, jectum 3.	odbaciti
dejicio, jeci, jectum 3.	sbaciti
capio, cepi, captum 3.	hvatati, uzimati
accipio, cepi, ceptum	primati, primiti

Digitized by Google

suscipio cepi, ceptum	uzimati na se
praecipio „ „	naredjivati
fundo, fūdi, fūsum 3.	liti, sipati
confundo, fudi, fusum	sliti; zaplesti
fŏdio, fōdi, fossum 3.	kopati
effŏdio itd.	izkopati
scabo, scābi — 3.	grebsti

1. Philonides, cursor Alexandri Magni, uno die mille ducenta stadia cucurrit. 2. Romani cum Carthaginiensibus foedus pepigerant, ut eosdem hostes et amicos haberent. 3. Alexandrum mortuum omnes barbarae gentes, quas paullo ante devicerat, non ut hostem, sed ut parentem luxerunt. 4. Dio magnas divitias, quas a patre acceperat, muneribus Dionysii tyranni auxit. 5. Scipio Africanus Poenos Hispania expulit, Hispaniam omnem citra ultraque Ibērum subegit primusque romanorum ducum victor ad Gades et Oceani ora pervenit. 6. Cato ille Censorius Celtibēros, id est Hispaniae robur, aliquot proeliis fudit. 7. Aquae admixtum esse calorem ipse liquor aquae declārat. 8. Placiturum tibi esse librum meum suspicabar: tam valde placuisse, quam scribis, valde gaudeo. 9. Sit tibi terra levis; molliter ossa tua cubent.

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes. —
Audentes fortuna juvat timidosque repellit.

1. Vrata siromašnih i bogatih jednako su otvorena smrti. 2. Tolika bijaše Ciceronova rječitost, da je često i najoporije[1] slušatelje ganuo. 3. Treba se odvažiti[2]; odvažne pomaže sam bog. 4. Katon piše da su stari[3] Rimljani u gostbah uz[4] frulu pjevali hvale i kreposti glasovitih ljudi. 5. Kakav je govor Pompejo držao[5] s tobom i kakvu je volju pokazao, piši[6] mi potanko. 6. Sunce čini, da sve zeleni i cvate. 7. Allija, koja se povrh[7] Rima izlieva u Tebru, dade ime bitci allijskoj. 8. Koje budeš pobiedio, ne misli da su tebi prijatelji. 9. Ako bi se izlazak[8] budućeg vremena nam obznanio[9], često bismo se jako uznemirivali. 10. Sam ćeš lako uvidjati, što se ima učiniti a što izbjegavati. 11. Upitan, da li je pas brži ili jelen, odgovorih da je ovaj brži od onoga. 12. Konj neuztrpljiv tucijaše[10] nogom o zemlju i grižaše uzde. 13. Poznato je da zecovi spavaju otvorenimi oči. 14. Vojnici žedjom trapljeni[11] trčahu[12] nevjerovanom brzinom k potoku Liris-u. 15. Roditelje smo molbami sklonuli, da nam ugode[13]. 16. Neka mu bude zemlja laka; meko neka počivaju kosti njegove. 17. Kako jako smo

Digitized by Google

uviek mir ljubili, znate vi svi. 18. Hannibal ostavi Kartagu, da ne bude Rimljanim izdan. 19. Godine 82. prije Hristusa promieni se oblik države tako da se je ugled senata povećao a moć pučkih tribuna uništila. 20. Cezar razbivši [14] četu dušmanku povede [15] svoje vojnike natrag u tabor.

---

1) durus, 2) audere, 3) priscus, 4) ad, 5) habere, 6) pisati potanko perscribere, 7) supra, 8) eventus, 9) indicare, 10) tući o zemlju terram pulsare, 11) compellere, 12) decurrere, 13) indulgere, 14) perfringere, 15) povesti natrag reducere.

LXIII.

P. §. 127.

dīco, dixi, dictum 3.	reći, kazati, veljeti
indīco 3. — (indĭco 1.)	naviestiti — pokazivati
praedīco 3. — (praedĭco 1.)	proricati — razglasiti, slaviti
dūco, duxi, ductum 3.	voditi
edūco, 3. — (edŭco 1.)	izvesti — odgojiti
afflīgo, afflixi, afflictum 3.	oboriti, pokunjiti
conflīgo 3. — (proflīgo 1.)	pobiti se — potući
frīgo, frixi, frictum 3.	pržiti, sušiti
sūgo, suxi, suctum 3.	sisati
plango, planxi, planctum 3	oplakivati, žaliti
lingo, linxi, linctum 3.	lizati
exstinguo, exstinxi, exstinctum 3.	ugasiti
jungo, junxi, junctum 3.	spajati, spojiti
fingo, finxi, fictum 3.	obrazovati, tvoriti, izmisliti
mingo, minxi, mictum 3.	mokriti
pingo, pinxi, pictum 3.	slikati
stringo, strinxi, strictum 3.	trgnuti, stegnuti
como, compsi, comptum 3.	resiti
promo, prompsi, promptum 3.	izvaditi
glubo, (glupsi), gluptum 3.	ljupiti, ljušiti
nubo, nupsi, nuptum) 3.	(zastrieti se), udati se
rēpo, repsi, reptum 3.	puzati
serpo, serpsi, (serptum 3.	plaziti
scalpo, scalpsi, scalptum 3.	grebsti, rezati

Digitized by Google

carpo, carpsi, carptum 3.	brati, trgati
decerpo, 3. — excerpo 3.	ubrati — izvaditi
uro, ussi, ustum 3.	žgati, paliti
combūro, bussi, bustum 3.	sažgati, spaliti

Isokrate na sudu.

Isocrates, celeberrimus orator, vocatus in jus anno aetatis octogesimo secundo, orationem habuit, in qua his verbis ostendit, quam alienus a litibus semper fuisset: Sic adhuc vixi, ut nemo unquam me ullius injuriae aut contumeliae accusaverit. Semper enim cavi, ne factis aut dictis cives meos offenderem. Mihi vero si facta fuit injuria, non pro tribunali quaesivi vindictam de inimicis, sed eorum amicos, ut dirimerent controversiam, rogavi.

* * *

fīgo, fixi, fixum 3.	pripojiti, zabiti
affīgo, — confīgo, transfīgo 3.	pribiti — probosti
flecto, flexi, flexum 3.	gibati, prigibati
pecto, pexi, pexum 3.	češljati
necto, nexi, (češće nexui), nexum 3.	plesti, vezati
annecto, — nexui, — nexum 3.	prikopčati, privezati
connecto, — nexui, — nexum 3.	spojiti, svezati
spargo, sparsi, sparsum 3.	razsipati, raztresti
aspergo, conspergo 3.	poprskati, poškropiti
mergo, mersi, mersum 3.	uroniti
emergo 3.	izroniti
rādo, rāsi, rāsum 3.	strugati, ugladiti
vado — — 3.	ići
invādo, invasi, invasum 3.	navaliti
evādo, evasi, evasum 3.	izaći; uteći
rōdo, rōsi, rōsum 3.	glodati
lūdo, lūsi, lūsum 3.	igrati (se)
trūdo, trūsi, trūsum 3.	turati, potiskivati
laedo, laesi, laesum 3.	ozlediti, vriedjati
elīdo, 3. — collīdo 3.	izbiti — stući, slupati

Digitized by Google

claudo, clausi, clausum 3.	zatvoriti
conclūdo, — clusi, — clusum 3.	zaključiti
plaudo. plausi, plausum 3.	pljeskati
explōdo, ōsi, ōsum 3.	iztjerati (pljeskanjem)
cēdo, cessi, cessum 3.	uzmicati, popuštati
mitto, misi, missum 3.	poslati
ango, anxi, — 3.	daviti, tištiti, uznemirivati

1. Neki trgovac upitan, kako je stekao [1] bogastvo, odgovori: veliko dosta lako, nu maleno mukom [2] i polagano [3].

2. Neki lupež izgovarao [4] se jednoč Temistoklu veleć: Niesam znao da je tvoje. No da nije tvoje, odgovori Temistokle, to si znao.

3. Ciceron Julija Kurcija, koji, da se čini [5] mladji, mnogo [6] lagaše o svojih godinah, ovako je oprovrgao [7]: Ja pako niesam se *još rodio* bio, kada smo skupa deklamovali.

4. (Lukavost Hannibalova) — Hannibala ostaviše, kad putovaše u Italiju, tri hiljade Karpetanaca. Da pak ne bi i [8] ostali barbari sliedili njihov primjer, on izjavi [9], da su oni od njega [10] odpušteni bili, pa da učini [11] stvar vjerojatnu, posla [12] vrhu [13] toga još druge, kojih se vjernost činjaše njemu sumnjiva, natrag kući.

---

1) parare, 2) labor, is, 3) prislov od lentus, 4) excusare, 5) činiti se videri, 6) plur; 7) redarguo, ui, ere, 8) quoque. 9) edīcere. 10) ipse, 11) reddĕre, 12) poslati natrag remittere, 13) vrhu toga insŭper.

LXIV.

P. §. 128.

allĭcio, allexi, allectum 3.	zamamiti, zavesti
illicio — pellicio, exi, ectum 3.	namamiti — primamiti
elicio, elicui, elicĭtum 3.	izmamiti
aspĭcio, aspexi, aspectum 3.	pogledati
conspicio — perspicio	ugledati — razvidjeti, progledati
coquo, coxi, coctum 3.	kuhati, variti
concŏquo — decŏquo 3.	skuhati, probaviti — skuhati
rĕgo, rexi, rectum 3.	upravljati, vladati
corrĭgo — dirĭgo, exi, ectum	popraviti — upravljati

Digitized by Google

porrĭgo, exi, ectum 3.	pružiti
pergo, perrexi, perrectum 3.	nastaviti (koji čin)
surgo, surrexi, surrectum 3.	ustati, podići se
tĕgo; — *dĕtĕgo* — *contĕgo, obtĕgo 3.*	kriti; — odkriti — pokriti
trăho; — *contrăho* — *subtrăho, abstrăho 3.*	vući; — skupiti — odbiti
věho; — *advěho* — *avěho 3.*	voziti; — dovesti — odvesti
strŭo, struxi, structum 3.	zidati, snovati
constrŭo — *instrŭo 3.*	sazidati — urediti, naputiti
gĕro, gessi, gestum 3.	nositi; opravljati, uraditi
congĕro — *digĕro 3.*	nanositi — razrediti
flŭo, fluxi, fluxum 3.	teći
afflŭo — *praeterflŭo 3.*	pritjecati, obilovati — teći mimo
divĭdo, divīsi, divīsum 3.	dieliti
quatio, (quassi), quassum 3.	uzdrmati, potresti
concŭtio, cussi, cussum 3.	uzdrmati
percŭtio, cussi, cussum 3.	prosukati, lupati, biti
prĕmo, pressi, pressum 3.	tiskati, tlačiti
exprĭmo, — pressi, — pressum 3.	iztisnuti, izraziti
opprĭmo, — pressi, — pressum 3.	ugušiti, svladati
meto, messui (obič. *messem feci), messum 3.*	žeti

Razgovorna vježba.

1. Ovidius avos intonsos vocat, quia capillum non tondebant. 2. Aegyptus 50 filios 50 filiabus Danai fratris spopondit; sed sponsae una nocte sponsos suos interfecerunt praeter Hypermnestram [1]. *3. C. Julius Caesar viginti tribus vulneribus confossus est. 4. Apud Romanos patriae proditores de rupe Tarpeja dejiciebantur* [2]. *5. Prisca Romanorum virtus segnitie et luxuria fracta est* [3]. *6. Aves cum pullos ex ovis excluserunt, pennis fovent, ne frigore laedantur. 7. Herinaceus aculeos pro pilis habet* [4]. *Ubi venantem sentit, corpus contrahit in pilae formam, ne quid* [5] *comprehendi possit praeter aculeos. 8. Ab omnibus probatur is, qui utile cum dulci miscuit. 9. Cum praecipitur, ut nobismet ipsi imperemus, hoc praecipitur, ut ratio coërceat temeritatem.*

Digitized by Google

10. Quem fructum ex mendaciis percipiunt mendaces? Hunc ut nemo ipsis credat. 11. In historia desideratur, ut in rebus gestis declaretur non solum, quid actum aut dictum sit, sed etiam quomodo.

Sic agitur censura et sic exempla parantur,
Cum judex, alios quod monet, ipse facit.

---

1) pitaj sa *quid scis (narratur) de Aegypto et Danao fratribus?* 2) pitaj sa *quomodo puniebantur* itd; ili sa *quid erat rupes Tarpeja?* 3) pitaj sa *qua re fracta est* itd; 4) pitaj sa *habetne herinaceus pilos in corpore?* 5) mješte *aliquid.*

* * *

īco, īci, ictum 3.	udariti, pogoditi (udarcem)
sīdo, sedi (sidi), sessum 3.	sjesti
consīdo — possīdo, ēdi, essum 3.	nastaniti se — zaposjesti
cūdo, cūdi, cūsum 3.	kovati, biti
mando, mandi, mansum 3.	žvatati
pando, pandi, passum (pansum) 3.	širiti
accendo, incendo, — cendi, — censum 3.	upaliti
scando, scandi, scansum 3.	penjati se
ascendo, conscendo, di, sum 3.	popeti se
defendo, di, sum 3. — offendo itd.	braniti, štititi — uvrieditī
prehendo, — hendi, — hensum 3.	uhvatiti
comprehendo — reprehendo 3.	shvatiti — ukoriti
vello, velli, vulsum 3.	čupati
evello, evelli (evulsi), evulsum 3.	izčupati
verro, verri, versum 3.	mesti
verto, verti versum 3.	vratiti, obratiti
everto — destrŭo 3.	porušiti, razoriti
vīso, vīsi — 3.	posjetiti, razgledati
lambo, lambi — 3.	lizati
psallo, psalli — 3.	udarati u citaru
frendo, — fresum i *fressum 3.*	škripati
plecto, — plexum 3,	plesti

Digitized by Google

1. Kuće naše neka stoje vazda otvorene siromasim. 2. Poglavari neka bdiju, da opaki ljudi ne podkopaju 1) državu. 3. Ja se nadam, da se ti nećeš nikada ukloniti 2) s 3) puta kreposti. 4. Znadete, kako 4) sam jako štovao 5) i ljubio 6) onoga čovjeka. 5. Reci mi, Antune, ko te je amo doveo 7). 6. Sokrate je tako 8) prezirao smrt, da je veselim licem popio otrov. 7. Dječaci kod Grkâ vježbahu se uljem namazani u hrvalištu. 8. Kad se dušmani približivahu, konsuo zapoviedi 9), da se vrata gradska zatvore. 9. Još ne znaš, kolika je veličina sunca, kakav (li) oblik zemlje? 10. Tko je tako savršen, da nije nikada svoju dužnost zanemario? 11. Hoće li kup zlata iztjerati groznicu iz tiela bolestnog gospodara ili brige iz duše njegove? 12. Nije li vam znano, što je Demostene svjetovao u onoj skupštini? 13. Ako budeš nekoliko puta slagao, ne možeš zahtievati, da drugi podadu tebi vjeru. 14. Pitao me je danas učitelj, koje godine bi Korint razoren od Mumnija. 15. Da znadete, što sam u vašem listu poželio, pisat ću vam, kako to iziskuje naše prijateljstvo. 16. Sad bi tebi dobro bilo, da si rano naučio krotiti strasti svoje i mjeru uporavljati. 17. Zavidnika grize i vazda je grizla tudja sreća. 18. I zimi ljudi bogati kite sobe cvatućimi ružami. 19. Mudro si ostavio laskatelja, ako namjerom 10); sretno, ako slučajem. 20. Starost se brže došulja 11) nego sam bio mislio.

---

1) subvertere, 2) ukloniti se deflectere, 3) s puta a, 4) kako jako quantopere, 5) suspicio, ere, 6) diligere, 7) adducere, 8) adeo, 9) imperare, 10) consilium, 11) došuljati se obrēpo

LXV.

P. §. 129, IV.

arcesso (accerso), – īvi, — ītum 3.	dozvati, prizvati
capesso, īvi, ītum 3.	prihvatiti
facesso, īvi, ītum 3.	činiti, vršiti
lacesso, īvi, ītum 3.	dražiti, napastvovati
cŭpio, cupīvi, cupītum 3.	žudjeti, željeti
pĕto, petivi (petii), petītum 3.	iskati, zatražiti; hitjeti
appĕto, expĕto — repĕto 3.	zahtievati — natrag iskati
quaero, quaesīvi, quaesītum 3.	tražiti
inquīro, sivi, sītum 3.	iztraživati
requīro, sivi, sītum 3.	zaiskivati
incesso, incessivi — 3.	navaljivati

Digitized by Google

sapio, sapivi i *sapui* — *3.*	zaudarati; mudrovati
desĭpio 3.	ludovati
lĭno, livi i *levi, lĭtum 3.*	pomazati
oblĭno, oblēvi, oblĭtum 3.	omazati
illĭno, illevi, illĭtum 3.	namazati
sĭno, sīvi, sĭtum 3.	pustiti
desĭno, desivi (desii), desĭtum	odustati, prestati
pōno, pŏsui, posĭtum 3.	metnuti, postaviti
compōno, — posui, — positum 3.	sastaviti
sĕro, sēvi, sătum 3.	sijati, usaditi
insĕro, insēvi, insĭtum 3.	usijati
consĕro, obsĕro, — sevi — ĭtum 3.	posijati, zasaditi
cerno — — 3.	vidjeti
decerno, decrevi, decretum 3.	odlučiti
discerno, discrevi, discretum	razlikovati
sperno, sprevi, spretum 3.	prezreti, prezirati
sterno, strāvi, stratum 3.	na tle sterati, obaliti
prosterno, — stravi, — stratum	obarati, povaliti
tĕro, trīvi, trītum 3.	trti
contĕro, — trivi, — tritum 3.	satrti

Animose dicta.

1. Cuidam dicenti maximum esse numerum hostium, Laco respondit: Tanto major erit gloria nostra.

2. Xerxes, Persarum rex, scripsit ad Leonidam, Spartanorum regem: Trade mihi arma tua. Ille respondit: Veni et cape.

3. Cum Agis, rex Lacedaemoniorum, interrogaretur, quot essent hostes: Nolite, ajebat (reče), *percontari, quot sint hostes, sed ubi sint.*

Cum tibi vel socium vel fidum quaeris amicum,
Non tibi fortuna est hominis, sed vita petenda.

Cuncta prius tentanda; sed inmedicabile vulnus
Ense recidendum, ne pars sincera trahatur.

Digitized by Google

P. §. 129, V.

strĕpo, strepui, strepĭtum 3.	bučati, štropotati
frĕmo, fremui, fremĭtum 3.	mrmljati, kričati
gĕmo, gemui, gemĭtum 3.	uzdisati
vŏmo, vomui, vomĭtum 3. — evŏmo	bljuvati, rigati — izrigati
mŏlo, molui, molĭtum 3.	mljeti
pinso, pinsui, pinsĭtum (pinsi, pinsum i *pistum) 3.*	razgaziti, stući
accumbo, accubui, accubĭtum 3.	leći (uza što)
occumbo (mortem)	podleći, umrieti
gigno, genui, genĭtum 3.	roditi, stvoriti, proizvoditi
răpio, rapui, raptum 3.	grabiti, oteti
corrĭpio, — ripui, — reptum	sgrabiti
eripio, ipui, eptum 3.	iztrgnuti
alo, alui, altum (alitum) 3.	hraniti, gojiti
cŏlo, colui, cultum 3.	obradjivati; štovati, častiti
excŏlo, — colui, — cultum	izobraziti
consŭlo, consului, consultum 3.	pitati za savjet
occŭlo, occului, occultum 3.	sakriti
texo, texui, textum 3.	tkati
sero, (serui, sertum) 3.	uvrstiti
desĕro, deserui, desertum	ostaviti
dissĕro, — serui, — sertum	pretresati, razpravljati
compesco, compescui — 3.	obuzdati
tremo, tremui — 3.	drhtati, tresti se

1. Eneja, čije je kobi opjevao Vergilij, ljubljaše veomo otca svoga Anhiza. 2. Pripoviedaju, da je Orfej gibao svojim pjevanjem i živine, stiene, drveće. 3. Mnogo[1] je rabljena poslovica, da je navada malone[2] druga narav. 4. Neki ljudi pokriše razbor hinjenom[3] ludošću, da izbjegnu pogibelji sebi nastajuće[4]. 5. Poslat ću vam knjigu, koju od mene zaiskaste[5], kad bude prepisana[6]. 6. Uviek smo ljubili poštenje i nastojali[7], da budemo ljubljeni i cienjeni od poštenih. 7. Jošte ležiš? Zašto ne ustaneš s tla? 8. Šta prudi pobiediti mnoge hrvanjem, od[8] gnjeva[9] pak[10] pobiedjen biti? 9. Nije li najveća ludost[11] pravedne stvari[12] zatražiti ad nepravednih? 10. Pravo kažeš, da treba razkoši predpostaviti[13] mnoge stvari[12]. 11. Vodja pokle bijaše uredio svoje čete, mamio[14] je konjanike dušmanske, da započnu[15] boj. 12. Katon

Digitized by Google

stariji 16) dovede Ennija pjesnika sa sobom sa Sardinije u Rim. 13. Špartanskim mladićim bijaše častno 17) cielu noć na tlu ležati 18) i bol, žedju, glad podnositi. 14. Čitamo, da knjige sofista Protagore bile su sažgane u skupštini Atenjana. 15. Žito požeto 19) seljaci snašaju 20) u žitnice. 16. Zmije pripuzaše 21), zapletoše 22) otca i sinove te im izsisaše krv. 17. Ako stvar bude zahtievati, ja ću se odma vratiti sa sela u grad. 18. Ne čini pravo onaj, koji zaboravlja 23) ono što je naučio. 19. Bogastvo, zločinima stečeno 24) i umnoženo, mučilo je gospodara više nego siromaštvo. 20. Da je vodi primiešana toplina, sama židnost 25) vode dokazuje 26).

---

1) mnogo rabiti contero, ere, 2) quasi, 3) simulo, are, 4) immineo, 5) expeto, 6) describo, 7) operam do, 8) a, ab, 9) iracundia, 10) autem, 11) insipientia, 12) ne prevodi se, 13) antepono, 14) pellicio, 15) incipio, 16) = veći, 17) laudabilis, e, 18) cubo, 19) demēto, 20) congero, 21) arrepo, 22) implico, 23) dedisco, 24) pario, 25) liquor, 26) declāro, are.

LXVI.

P. §. 129, VI.

luo, lui, (lūtum) 3.	(oprati); platiti (o kazni)
ablŭo, dilŭo — pollŭo 3.	oprati — okaljati
(nuo, nui, nūtum 3.)	
abnŭo, (abnuiturus)	odbiti (migom)
annŭo, ui — 3.	privoljeti (migom)
spuo, spui, spūtum 3.	pljuvati
suo, sui, sūtum 3.	šiti
acŭo, acui, acūtum 3.	oštriti, brusiti
arguo, argui, (arguiturus) 3.	okriviti
argūtus	oštrouman
redarguo 3.	oprovrći
exuo, exui, exūtum 3.	svući
induo, indui, indūtum 3.	obući (što), zaodjenuti se (čim)
imbuo, imbui, imbūtum 3.	okvasiti, umočiti
minuo, minui, minūtum 3.	umaljivati
imminuo, diminuo 3.	umaljivati, slabiti
statuo, statui, statūtum 3.	postaviti; odrediti
constituo — instituo 3.	ustanoviti — urediti
tribuo, tribui, tribūtum 3.	podieliti, dati
distribuo — contribuo 3.	razdieliti — prinositi

Digitized by Google

solvo, solvi, solutum 3.	riešiti; platiti
absolvo — dissolvo 3.	odriešiti — razstrojiti
volvo, volvi, volutum 3.	valjati
congruo, congrui — 3.	slagati se
ingruo, ingrui — 3.	prodrieti
metuo, metui — 3. (aliquid)	bojati se (čega)
sternuo, sternui — 3.	kihnuti
rŭo, rui, rŭtum (ruiturus)	srušiti se
irrŭo, ui — 3; corruo, ui —	provaliti; srušiti se
dirŭo, ui, ŭtum 3.	razoriti
obrŭo, ui, ŭtum 3.	obasuti, zagrnuti
furo — — 3.	bjesnjeti
glisco — — 3.	tinjati
hisco — — 3.	zjati
vergo — — 3.	pružati se

1. Ut sementem feceris, ita metes. 2. Nemo mortalium omnibus horis sapit. 3. Dulce est desipere in loco. 4. Nitimur in vetitum semper cupimusque negata. 5. Male parta male dilabuntur. 6. Ne sutor ultra crepitam (dodaj u misli *judicet*). *7. Nimium ne crede colori. 8. Rebus in adversis animum submittere noli. 9. Concordia res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur.*

10. Solon interrogatus, qua ratione salva posset esse civitas, respondit: si cives obtemperant magistratibus, magistratus autem legibus.

11. Democritus interrogatus, in qua re consisteret nobilitas, respondit: pecudum nobilitas in valido corpore, hominum in bonitate morum.

Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas:
Nudus ad infernas, stulte, vehere rates.
Victor cum victis pariter miscebitur umbris:
Consule cum Mario, capte Jugurtha, sedes!
Lydus Dulichio non distat Croesus ab Iro.
Optima mors, Parcue quae venit acta die.

---

delectum habere	birati novake
scribere, conscribere legionem	popisivati, kupiti legiju
recensere, lustrare copias	pregledati čete
stipendia facere, merere	vojničku službu vršiti

Digitized by Google

bellum gerere	voditi rat
bellum administrare	ratom upravljati
bellum trahere, ducere	zavlačiti, otezati rat
bellum conficere, finire	svršiti rat
pacem conficere	ugovoriti, učiniti mir
tempus trahere, terere	tratiti vrieme

1. Basna sadsada [1]) čitana uči, da valja suditi [2]) ljude po [3]) valjanosti, ne po odjeći [4]). 2. Toliku cienu ima poštenje, da je ljudi štuju i [5]) u onih, koje niesu nikada vidjeli. 3. Prilika jedan put izgubljena uzalud će se opet [6]) tražiti. 4. Tješi biedne, da se i bog tebe sjeti u nevolji [7]). 5. Što se god umjetnošću stvara, riedko se ima predpostaviti naravi. 6. Iz naših pisama uvidjeti ćeš i što smo uradili i što smo govorili. 7. Pripoviedaju stari pisci, da je Scipion svojom rukom mnogo stabala usadio. 8. Kada prietijaše [8]) pogibelj od [9]) Galaca, Rimljani dozvaše Kamilla prognana [10]), da primi [11]) zapovjedničtvo. 9. Saguntinci niesu Hannibala kroz nekoliko dana niti napastvovali niti su od njega napastvovani bili. 10. Kajo Grakko da je dulje živio, bio bi ili otčevu ili djedovu slavu dosegao [12]). 11. Narodi, čije djevojke bili su Rimljani ugrabili, podigoše [13]) rat proti njim. 12. Ako bi se grad zauzeo od dušmana, razorili bi ga barbari i sve bi žitelje poubili. 13. Senat rimski prezre onaj mir, što ga bijahu Samnićani zaiskali. 14. Čujemo, da poslije Nume hram Janov bio je samo dva puta zatvoren. Odatle razabiremo, da su Rimljani neprestance ratovali. 15. Ljutica, koju je milosrdni seljak grudima grijao, ujede ga. 16. Sijajte dobročinstva, da možete jednoč žeti plod. 17. Nepravdu tko odluči učiniti, već čini. 18. Da nije Homer preliepimi svojimi pjesmami proslavio Ahilla, isti grob [14]) koji bijaše pokrio [15]) tielo njegovo, bio bi i ime zagrnuo. 19. Pričaju, da je Akteon bio razderan od Dianinih pasa. 20. Hasdrubal broju brodova, što ih primi od brata, pridoda deset.

---

1) modo, 2) judico, 3) abl; 4) habitus, us, 5) vel, 6) iterum, 7) calamitas, 8) sum, 9) a, 10) exul, 11) sumo, 12) aequo, are, 13) suscipio, 14) tumulus, 15) contego.

Digitized by Google

LXVII.

Perfekti i supini IV. konjugacije: P. §. 130-133.

compĕrio, compĕri, compertum 4.	doznati, saznati
repĕrio, repĕri, repertum 4.	naći, nahoditi
vĕnio, vēni, ventum 4.	doći, dolaziti
advĕnio, ēni, entum 4.	nadoći, dospjeti, stići
invĕnio, ēni, entum 4.	naći, iznaći
farcio, farsi, fartum 4.	trpati
refercio, refersi, refertum	natrpati
sarcio, sarsi, sartum 4.	krpiti
fulcio, fulsi, fultum 4.	podupirati
haurio, hausi, haustum 4.	crpsti
exhaurio	izcrpsti
saepio, saepsi, saeptum 4.	ograditi (plotom)
sancio, sanxi, sanctum i *sancītum*	potvrditi, ustanoviti
vincio, vinxi, vinctum 4.	vezati, okovati (u gvozdje)
sentio, sensi, sensum 4.	ćutjeti, osjećati, misliti
consentio — dissentio	slagati se — ne slagati se
apĕrio, aperui, apertum 4.	otvoriti, odkriti
opĕrio, operui, opertum 4.	pokriti
salio, salui — 4.	skakati
desĭlio, desilui — 4.	skočiti dolje
sepĕlio, sepelīvi, sepultum 4.	pokopati
cio, cīvi, cĭtum (obično *cieo, ciere*)	potaknuti, izazvati (na što)
accio, accīvi, accītum 4.	dozvati, prizvati
concio, concīvi, concītum	sazvati
amicio, — amictum, ire	odjesti, ogrnuti
ferio — — ire	udariti
singultio — — ire	jecati
superbio — — ire	oholiti se
esurio — — ire	gladovati

Digitized by Google

Accipiter et columbae.

Columbae milvum metuentes accipitrem rogaverunt, ut ipsas defenderet. Ille annuit. At in columbare receptus uno die majorem stragem edidit, quam milvus longo tempore potuisset edere.

Fabula docet, quam pernicisosum sit malorum patrocinium.

Equus contemptus.

Equi complures ad circenses ludos fuerant adducti, pulcherrimis phaleris ornati, praeter unum, quem ceteri ut incultum irridebant. Verum ubi tempus advenit, quo erat in studio decurrendum, et cuncti simul e carceribus exsiluerunt, tum irrisus hic equus reliquos omnes velocitate superavit palmamque accepit.

Non habitu, sed virtute homines judicandi sunt.

---

foedus icere, facere, ferire (u perfektu *foedus pepigi, feci*)	sklopiti savez, ugovor
dolorem sentire, accipere ex	ćutjeti, oćutjeti bol
luctum percipere ex	ožalostiti se radi
laetitiam capere ex	obveseliti se radi
jacturam facere (amittere)	imati štetu (izgubiti)
suscipere laborem	uzeti na se trud
sustinere onus	uzdržati, nositi teret
continere cupiditates	uzprezati pohote, strasti

1. Nemojte se oholiti sbog [1]) bogastva; ovo bo vam može slučaj ugrabiti. 2. Ako budete obukli čednost, bit ćete najljepšom haljinom obučeni. 3. Rimljani prezreše onaj mir, što ga je Pirro bio zaiskao [2]). 4. Poznato je, da Areopag bio je ustanovljen od Solona. 5. Nikada niesmo čuli, da od Egipćana bi ozledjena [3]) mačka ili krokodio, koje se životinje štovahu kod njih poput bogova 6. Ne znam, bih li čestitao tebi ili bojao se. 7. Tko je tako bezuman, da predpostavlja bol veselju? 8. Ako je bog s nami, tko će biti protiv nam? 9. Koju si vojničku službu dosele dovršio? 10. Koliko je legija dignuto od diktatora? 11. Sa sužnjevi i ženami mi ne običavamo voditi rata. 12. Vjetar bio je tako žestok, da povali sva drveta, što ih bijasmo usadili. 13. Tabor se ogradjivaše nasipom i jarkom, da bi se obranio [4]) protiva [5]) navali dušmanskoj. 14. Nikada ne tražismo one hvale, koju ste vi tražili.

Digitized by Google

15. Na vodjinu zapovied vojnici trgnuše mačeve te ih omastiše krvlju neprijateljâ. 16. Ljeti žive se[6] ugodnije na selu nego u gradu. 17. Neke se ovce jedan put na godinu strižu, druge dva puta. 18. Jedni mjeseci imadu po trideset dana, drugi po trideset i jedan; mjesec Februarij po dvadeset osam. 19. Znaj[7], da si mi ti ovom viesti svu tugu oduzeo[8]. 20. Uspieh[9] nekih nepravednikâ bijaše mnoge zamamio, da isto kušaju. 21. Pokrivala tiela našega jesu ili tkana ili šivena. 22. Mnogi hvale druge, da budu od njih hvaljeni.

---

1) ob, 2) peto, 3) viŏlo, are, 4) munio, 5) a, ab, 6) passivno, 7) drugi imperativ, 8) demo, 9) successus, us.

LXVIII.

Perfekti i supini inhoativnih glagola; P. §. 134.

adolesco, adolevi, adultum 3.	odrasti, dorasti
exolesco, obsolesco, ēvi, ētum 3.	zastarjeti
cresco, crēvi, crētum 3.	rasti, narasti
decresco, ēvi, etum 3.	nestajati, ići na manje
nosco, novi, notum 3.	spoznati, osjetiti
agnosco, agnōvi, agnĭtum 3.	pripoznati, upoznavati
cognosco, cognōvi, cognĭtum 3.	saznati, ugledati, poznati
ignosco, ignovi, ignotum 3.	oprostiti, praštati
quiesco, quievi, quietum 3.	počivati, mirovati
suesco, suevi, suetum 3.	obiknuti, naučiti se
assuesco, consuesco	priviknuti, priučiti se
perfekt *consuevi* znači:	vičan sam, imam običaj
pasco, pavi, pastum 3.	pasti
pascor	pasti se
inveterasco, — teravi, — teratum 3.	ukorjeniti se
convalesco, convalui, convalĭtum 3.	ozdraviti
coalesco, coalui, coalĭtum 3.	sliti se, srasti se
exardesco, exarsi, exarsum 3.	razpaliti se, uzplamtiti
concupisco, — cupīvi, — cupītum 3.	žudjeti, zaželjeti
obdormisco, — dormīvi, — dormītum 3.	zaspati, usnuti
scisco, scīvi, scītum 3.	razpitati, propitati
descisco = deficio ab aliquo	odmetnuti se od koga
aresco, arui — 3.	sušiti se, usahnuti

Digitized by Google

rubesco, rubui — *3.*	crveniti se
calesco, calui — *3.*	stopliti se, ugrijati se
conticesco, conticui — *3.*	umuknuti; zamučati
effervesco, effervi i *efferbui* — *3.*	uzavreti, uzkipjeti
extimesco, extimui — *3.*	uzbojati se, bojati se
exhorresco, exhorrui — *3.*	prepasti se
intumesco, intumui — *3.*	uzbujati, oticati, nabreknuti
languesco, langui — *3.*	oslabjeti, omlohavati
stupesco, obstupesco, obstupui — *3.*	zapanjiti se, začuditi se
tabesco, tabui — *3.*	ginuti, linjati, sahnuti
contremisco, contremui — *3.*	uzdrhtati
ingemisco, ingemui — *3.*	uzdahnuti, uzdisati
resipisco, resipivi i *resipui* — *3.*	osviestiti se, opametiti se
crebresco, crebrui — *3.*	opetovati se, učestati
evanesco, evanui — *3.*	izčeznuti, nestati
innotesco, innotui — *3.*	razglasiti se
maturesco, maturui — *3.*	zrijati, dozrievati, sazreti
obmutesco, obmutui — *3.*	zaniemiti, zašutiti
obduresco, obdurui — *3.*	otvrdnuti
recrudesco, recrudui — *3.*	ponoviti se (o rani)
ditesco — — *3.*	obogatjeti
ingravesco — — *3.*	oteżati, rasti
pinguesco — — *3. (macresco 3.)*	debljati — omršaviti

Razgovorna vježba.

1. Ea profecto jucunda laus est, quae ab iis proficiscitur, qui ipsi in laude vicerunt. 2. Prima amicitiae lex est, ut ab amicis honesta petamus, amicorum causa honesta faciamus. 3. Res familiaris quaeri debet iis rebus, a quibus abest turpitudo, conservari autem diligentia et parcimonia. 4. Prodigi sunt qui pecunias profundunt in eas res, quarum memoriam aut brevem aut nullam sunt relicturi omnino. 5. Mors est migratio in eas oras, quas incolunt, qui e vita discesserunt. 6. Virtus a viro nomen est mutuata. 7. Quis est generosus? Ad virtutem bene a natura compositus. Non atrium plenum fumosis imaginibus nobilem facit, sed animus, cui ex omni condicione supra fortunam licet surgere. Patricius Socrates non fuit; Cleanthes aquam traxit et hortos rigavit. Platonem non accepit nobilem philosophia, sed fecit.

Digitized by Google

Arma antiqua manus ungues dentesque fuerunt,
Et lapides et item silvarum fragmina rami,
Et flamma atque ignes, postquam sunt cognita primum;
Posterius ferri vis est aerisque reperta:
Et prior aeris erat quam ferri cognitus usus.

1. Mnoge riječi, koje su njegda u porabi bile, zastarješe tekom vremena. 2. Čim je više narastao novac, tim više raste i ljubav novca. 3. Čitamo, da su se Trojanci i Aborigene u jedan narod slili. 4. Uzplamti medju Atenjani i Lakedemonci rat, koji je bio najžešći od svih ratova, što ih Grci vodiše. 5. Drugim praštaj često, sebi nikada. 6. Ne znadijasmo, bismo li vam čestitali ili bojali se. 7. Kad su Grci i Rimljani izgubili slobodu, usnu najprije rječitost. 8. Imena mnogih gradova izčeznuše sa samimi gradovi. 9. Ovo ni zvieri ne čine, da namjerice[1] srtaju u pogibelj. 10. Bijaste liepimi haljinami obučeni; zašto ste ih svukli? 11. Nije li sladje biti ljubljen nego preziran? 12. Tko da pohara zemlju, koja ga rodi i odgoji? 13. Znate li, koliko je puta zrak laglji od vode? 14. Mržnja se običava ili ublažiti molbami ili položiti[2] sbog zajedničke koristi ili godinami utaložiti. 15. Starac koga jučer posjetih, nije upoznao niti mene niti mojega pratioca. 16. Solon ustanovi zakonom, da tko bi primio[3] bio prognanika, sam bude poslat u prognanstvo. 17. Ako budeš štovao poštenjake, bit ćeš i ti od njih štovan. 18. Mnoge budalaštine tako se ukorjeniše, da se težko mogu razpoznati. 19. Ne svi koji su liečeni od liečnikâ, odmah[4] i ozdrave. 20. Razbor kad je odrastao i savršio[5] se, imenuje se pravo[6] mudrost.

---

1) teměre, 2) depono, 3) recipio, 4) continuo, 5) perficio, 6) rite

LXIX.

Verba deponentia; P. §. 136.

adversor 1.	protiviti se
aspernor 1.	prezirno odbijati
conor 1.	pokušati, poduzeti
meditor 1.	promišljati
percontor 1.	izpitivati
precor 1.	moliti
scrūtor 1.	pretraživati
testor 1.	svjedočiti

Digitized by Google

văgor 1.	skitati se
liceor, licĭtus sum, ēri	nudjati (na dražbi)
polliceor, pollicĭtus sum 2. (promitto)	obećati, obreći
mereor, merĭtus sum (i merui), ēri	zaslužiti, činiti se zaslužnim
vereor, verĭtus sum 2.	bojati se
revereor, reverĭtus sum 2.	počitovati
queror, questus sum, queri	tužiti se
consĕquor, conseeutus sum 3.	postići
grădior, (gressus sum), grădi	koracati
progredior, - gressus sum	napredovati
lābor, lapsus sum, labi	popuznuti, pasti
elābor	umaći, izmaknuti se
nītor, nisus ili *nixus sum 3.*	oslanjati se, upirati se
enītor	mukom popeti se
renītor	opirati se, suprotiti se
amplector, amplexus sum 3.	obuhvatiti, zagrliti
complector, - plexus sum 3.	obujmiti, obuzimati
pătior, passus sum, pati	trpiti, dopustiti
perpetior, - pessus sum 3.	pretrpiti
adipiscor, adeptus sum 3.	polučiti, steći, dobiti
expergiscor, experrectus sum 3.	probuditi se
irascor, 3. (perf. succensui)	srditi se
iratus sum	srdit sam
reminiscor — 3.	sjetiti se
nanciscor, nactus sum 3.	dohvatiti, zateći, dobiti
nascor, natus sum 3. (nasciturus)	roditi se
obliviscor, oblītus sum 3.	zaboraviti
paciscor, pactus sum 3.	ugovoriti, pogoditi se
ulciscor, ultus sum 3.	osvetiti se
plector — plecti	kažnjen biti, platiti (za što)
experior, expertus sum, iri	izkusiti
opperior, oppertus (opperītus) sum, iri	izčekivati
orior (orĕris), ortus sum, oriri	izlaziti, nastati, radjati se
exorior (exorĕris), iri	uzaći, dići se, poroditi se
adorior (adorīris), iri	napasti

Digitized by Google

metior, mensus sum, iri	mjeriti
dimetior — emetior	razmjeriti — izmjeriti
ordior, orsus sum, iri	početi
exordior	započeti

Non semper feriet quodcunque minabitur arcus.

Quae bona sunt sectare, etiamsi dura videntur
Initio: longus paulatim ea molliet usus.

Ira furor brevis est; animum rege, qui nisi paret,
Imperat; hunc frenis, hunc tu compesce catena.

Felix qui potuit rerum cognoscere causas
Atque metus omnes et inexorabile fatum
Subjecit pedibus strepitumque Acherontis avari.

Boves.

In eodem pruto pascebantur tres boves robusti maxima concordia. Itaque facile ab omni ferarum incursione tuti erant, et ne leones quidem eos aggredi audebant. Cum autem dissidium inter eos ortum esset et amicitia soluta, singuli laniati sunt a bestiis validioribus.

Haec fabula docet, quantum prosit concordia.

1. Doći ću amo u prvo jutrnje doba, ako budem mogao. 2. Narav je mnoge stvari pokrila, koje su ljudi odkrili. 3. S velikom radošću razabrah [1]) iz tvoga lista, da si ozdravio od bolesti, od koje si tako dugo mučen bio. 4. Težaci sade stabla, kojih plodove neće oni sami nikad ugledati [2]). 5. Istinito je da slogom malene stvari rastu, neslogom najveće propadaju [3]). 6. Nemojmo nikada zaboraviti, koliko smo dobročinstvâ primili [4]) od roditeljâ. 7. Niesam još odredio [5]), da li ostanem u Beču ili podjem [6]) u Pariz. 8. Neće svi vojnici, koji su pošli u rat, povratiti se u domovinu. 9. Ne znam, kako da tješim one, koji prezirno odbijaju utjehu vjere. 10. Dionizij, silnik sirakuzanski, običavaše besjediti [7]) s [8]) visokog tornja. 11. Solon ništa ne ustanovi o otcoubojstvu, zato [9]) što prije [10]) nije bilo počinjeno [11]). 12. Censori neka čuvaju [12]) gradske hramove, drumove, vode, blagajnu, dohodke. 13. Krećani su vjerovali, da je njihove zakone potvrdio sam Jupitar. 14. Krezo bijaše zapitao orakuo o izlazku [13]) rata, što ga kanjaše voditi. 15. Koja se

Digitized by Google

korist vadi iz klevetanja? 16. Ne znaš li, da je Temistokle zadao[14] sebi otrovom smrt, eda ne bi morao izdati domovinu? 17. Rimljani su bili s Kartažani ugovor sklopili, da bi imali iste neprijatelje i prijatelje. 18. Ako je nadjen uzrok bolesti, liečnici ciene, da je liečenje nadjeno. 19. Što si jedan put obrekao, to valja držati. 20. Niti umom ne možemo se pravo služiti, ako smo mnogim jelom i pićem napunjeni[15]).

---

1) perspicio, 2) aspicio, 3) dilabor, 4) nanciscor, 5) destīno, are, 6) proficiscor, 7) concionor, ari, 8) e, ex, 9) zato što propterea quod, 10) antea, 11) committo, 12) tueor, 13) eventus, us, 14) conscisco, ivi, itum, 15) compleo

LXX.

Verba anomala; P. §. 140, 142

edo i *fero*

ĕdo, ēdi, ēsum 3.	jesti
comĕdo, comēdi, comēsum 3.	pojesti
exĕdo, exēdi, exēsum 3.	izjesti, strošiti
fĕro, tuli, latum, ferre	nositi, podnositi
refĕro, retuli, relatum, referre	natrag nositi; izviestiti, javiti
transfĕro, transtŭli, translatum, transferre	prenieti, prenositi
affĕro, attuli, allatum, afferre	donieti, donositi
aufĕro, abstuli, ablatum, auferre	odnieti, oteti
confero, contuli, collatum	snositi, sabrati
infero, intuli, illatum	unieti
effero, extuli, elatum	iznieti, uznieti, dizati
offero, obtuli, oblatum	u susret nositi, nuditi, žrtvovati
differo, distuli, dilatum	odložiti, odgoditi
differo — — differre	razlikovati se
suffero — — sufferre	podnieti
tollo, sustuli, sublatum, tollere	dići u vis, dići; ukinuti
attollo — — attollere	podići
extollo — — extollere	uzdići

Gutta cavat lapidem, consumitur anulus usu,
Et teritur pressa vomer aduncus humo.

Digitized by Google

Non minor est virtus quam quaerere parta tueri;
Casus inest illic, hic erit artis opus.

Vilia qui quondam miseris alimenta negarat,
Nunc mendicato pascitur ipse cibo.

Flumina pauca vides de magnis fontibus orta;
Plurima collectis multiplicantur aquis.

Rubus et ovis.

Cum pluvia immineret, sic hortatus est ovem rubus: Procellam non vides? Quid cunctaris? Huc recipe te in sinum meum, tua ne tam nitida permadescant vellera. Ovis paruit et ut densis protegeretur frondibus, se inter spinosa rubi brachia condidit. Pluviam quidem vitavit, sed maximam partem lanae avida rubi brachia retinuerunt. — Fabula rapaces ad patronos pertinet.

* * *

auxilium (subsidium, opem) ferre = *auxiliari* ili *opitulari (alicui)*	pomoći
legem ferre	predložiti zakon
sententiam ferre, dicere	glasovati
beneficium referre ili *reddere*	vratiti dobročinstvo
gratiam (gratias) referre ili *reddere*	pokazati se zahvalnim
gratias (grates) agere	izjaviti zahvalu, zahvaliti
gratiam habere	zahvalan biti
commoda afferre	donieti koristi
injuriam inferre; damnum inferre	nanieti nepravdu, štetu
bellum inferre alicui	zavojštiti na, zaratiti se
bellum indicere	naviestiti rat
Qua re differt sapiens ab indocto? = *quid interest inter sapientem et indoctum?*	U čemu se razlikuje mudrac od neuka?
conferre se aliquo	poći (prenieti se) kamo
recipere se aliquo	izmaći ikamo

Digitized by Google

1. Slušaj mnogo, govori malo. 2. Ravnodušno[1] se ima sreća i nesreća podnositi. 3. Vratite, ako možete, primljena dobročinstva. 4. (Deder) tješimo biedne, da ne sdvoje; jer je kraljevska stvar pomagati[2] propalim[3]. 5. Mnogi niesu postigli onih časti, koje bijahu najvećim[4] naporom tražili[5]. 6. Što smo onda obećali, izpunismo[6]; u najvećoj pogibelji branismo domovinu. 7. Mudrac će izpoviedati mane svoje, ludjak zaniekati[7]. 8. Mnoge stvari ne bi se zakonima potvrdjivale, da su svi gradjani pošteni i mudri. 9. Mi osjećamo, da je oganj vruć[8], da je snieg biel[9], sladak med. 10. Zapoviedat ćeš ljudim, koji ne mogu podnositi niti cielo[10] robstvo niti cielu slobodu. 11. Već se je ukorjenio taj običaj, da nasladu više žudimo nego krepost. 12. Učenici ako samo[11] budu pravo uputjeni, učitelja će počitovati i ljubiti. 13. Vidimo da su najveće države neslogom propale. 14. Mi običavamo i vazda smo običavali dovršiti, što smo se jedan put usudili poduzeti[12]. 15. Grieh je zanemarivati sile od naravi nam dane. 16. Pravednost je krepost, koja svakomu svoje podjeljuje. 17. Zlato je medju[13] kovinami koje se izkopavaju, najrjedje; zato ima i najvišu cienu. 18. Nova nam je nada osvanula, da će se ovaj strašni rat brzo svršiti. 19. U Europi ima više brda, koja češće rigaju vatru. 20. Stari Rimljani niesu sjedali objedujuć, već su ležali. 21. Pripoviedaju, da su silniku Dioniziju kćeri šišale kosu. 22. Pompej kad je zauzeo bio Jerusolim, ništa ne dirnu[14] iz onoga hrama

---

1) aequo animo, 2) succurro, 3) labor, i, 4) superus, 5) appeto, 6) servo; teneo, 7) infitior, ari, 8) vruć sam caleo, 9) albus, 10) intĕger, 11) modo, 12) aggredior, 13) in, 14) attingo, ere

LXXI.

volo-nolo-malo; P. §. 142.

1. Somnus aufert sensus actionemque tollit omnem. 2. Fortuna multos homines ignobiles extulit ad summos honores. 3. Cives praeferunto rei publicae salutem suis commodis. 4. Fugiendum est illud, ne offeramus nos periculis sine causa. 5. Avaritiam si tollere vultis, mater ejus est tollenda, luxuria. 6. Ut agri non omnes frugiferi sunt qui coluntur, sic animi non omnes culti fructum ferunt. 7. Quidquid in occulto est, in apricum proferet aetas. 8. Aegritudo lacerat, exest animum planeque conficit. 9. Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

Digitized by Google

Cuncta fluunt, nihil est toto, quod perstet, in orbe;
Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen: neque enim consistere flumen
Nec levis hora potest; sed ut unda impellitur unda,
Urgeturque prior veniente urgetque priorem,
Tempora sic fugiunt pariter pariterque sequuntur.

---

ad senatum referre de aliqua re	obaviestiti senat o čemu
ad populum deferre	objaviti puku
nuntium afferre de re aliqua	donieti viest o čemu
disserere, disputare de	razpravljati o čemu
sermo est de	govor je o
judicare, sententiam ferre de	suditi, glasovati o
dubitare, ambigere de	dvojiti, sumnjati o
agere de aliqua re	raditi o čemu
agere cum aliquo	dogovarati se s kim
facere, esse cum aliquo	pristati uz koga
male agitur mecum	zlo se postupa sa mnom
actum est de me, de collo meo	propao sam, ode mi glava
nostra salus agitur	radi se o našem spasu
causam ili *rem agere*	voditi parnicu, preti se
causam cognoscere	iztraživati što
rem bene (male) gerere	srećno (nesrećno) ratovati
res ab eo gestae	čini njegovi
magistratum gerere	obavljati, obnašati službu
se gerere	vladati se, ponašati se
aetatem agere; vitam agere, degere	provoditi život
tempus, pueritiam, aestatem transigere	provesti vrieme, djetinstvo, ljeto
mortem sibi consciscere	zadati sebi smrt

1. Ni Jupitar ne može svim zadovoljiti. 2. Pjesnici pričaju, da je Saturno svoju djecu pojeo. 3. Cicerona uznese sreća po[1]) svih stupnjih častî do[2]) najviše vlasti. 4. Mitridate toliko postiže ratom, koliko se ne bijaše nikada usudio željeti. 5. Poznato je, da su mnogi carevi rimski bili zabrojeni[3]) u bogove. 6. Digli smo u vis ruku i ja i Balbo, koji blizu mene sjedjaše. 7. Uztrpljivo bih podnosio boli svoje, da niesu odveć težke. 8. Scienim, da i ti voliš mirnu starost nego nemir-

Digitized by Google

nu. 9. Protiva pravednu čovjeku nemoj se boriti[4] lukavošću. 10. Lakomost nećete ukinuti, ako ne budete prije ukinuli majku njezinu, razsipnost. 11. Smrt ne vraća, što je odniela. 12. Ljubite ne samo sebe već i druge, ako hoćete ljubljeni biti od drugih. 13. S nami već ne možeš dulje obćiti: neću podnieti, neću trpjeti, neću dopustiti[5]. 14. Vi jedete istu hranu koju jedemo mi, i pijete isto vino koje mi pijemo. 15. Nećemo li svi da budemo[6] blaženi? 16. Neće li učeni ljudi da budu slavljeni prije i poslie smrti? 17. Tko ne zna, da se je Ciceron osobito zaslužnim učinio za[7] rimsku državu? 18. Kamo je pošao Milo(n), pošto bi osudjen? 19. Rodio se je Augusto, kad Ciceron i Antonij bijahu konsuli. 20. Rimljani ugovoriše, da se natrag[8] dadu brodovi kartažki. 21. Riedkim ljudim koriste stabla, koja su sami usadili. 22. Kako je majka usnula, ne probudi se više[9] cielo jutro.

---

1) per, 2) ad, 3) refero, 4) contendo, 5) sino, 6) da budemo = biti, 7) de, 8) reddo, ere, 9) amplius

LXXII.

eo-queo, nequeo; *P. 143, 144.*

abĕo, abii, abĭtum, abire	otići, odilaziti
exĕo, exii, exĭtum, exire (*egredior 3*; *excedo 3.*)	izaći, izlaziti
prodeo itd. (*progredior, procedo*)	promaći se, pojaviti se, izići
redeo (*regredior, recedo, revertor*)	povratiti se
pereo = *intereo, ii, ĭtum, ire*	propasti, ginuti, poginuti
interĭmo 3; *interficio 3.*	smaknuti, ubiti
perdere aliquem, aliquid	pogubiti koga, izgubiti što
veneo, venīvi i *venii, venĭtum, ire* (ide kao *eo*)	prodavati se
liceo (= *liceor*) *2.*	dražati
vapŭlo 1.	bijen sam, biju me

Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit.

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectu[illegible]

Digitized by Google

Ulixes.

Quid virtus et quid sapientia possit, Homerus
Utile proposuit nobis exemplar Ulixen,
Qui domitor Trojae multorum providus urbes
Et mores hominum inspexit, latumque per aequor
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum immersabilis undis.

Pica et columba.

Pica et columba apud pavonem cenaverant. Dum redeunt, pica maledica dixit: Quam mihi displicet pavo! quam insuavem habet vocem! cur non silet? cur turpes pedes non tegit? At innocens columba sic respondit: Vitia pavonis non observavi, sed formositatem corporis et nitorem caudae adeo mirata sum, ut non satis laudare possim.

Boni bona, mali mala exquirunt, illi ut laudare, hi ut vituperare possint.

* * *

pessum dare ili *pessumdăre*	upropastiti, uništiti
venum dare ili *venumdăre* = *vendĕre*	prodati, prodavati
venum ire = *veneo, ire* (nije u porabi *vendor*)	biti na prodaju, prodati se
infitias ire = *infitiari*	niekati, tajiti
in publicum prodire	izaći na vidjelo
in scenam prodire	stupiti na pozorište
diem supremum obire = *mortem occumbere*	preminuti
struere (facere) insidias	napraviti zasjedu
instruere classem	opremiti brodovlje
excipere hospites, hostes	dočekati goste, dušmane
excipere vulnera	dopasti ranâ
hostem fundere fugareque	potući hametom dušmanina
dare, edere caedem, stragem hostium	omesiti, silu krvi dušmanske proliti

Digitized by Google

1. Poći ćeš, vratit ćeš se, nećeš umrieti u ratu. 2. Cezar se usudi dva puta preći Rajnu i zavojštiti na Germance. 3. Doznali smo, da Metello, pobjeditelj kralja Jugurte, bio je u svakoj ratnoj stvari velik čovjek. 4. Donese se viest, da je velik dio vojske poginuo gladom i ženjom. 5. Neke životinje tako su divlje, da se ne mogu nikojim načinom upitomiti. 6. Jesti moradeš, da živeš, ne živjeti, da jedeš. 7. Mnogi škode onim, kojim hoće da koriste. 8. Jesi li čuo, kamo je otišao brat njezin i gdje sada boravi? 9. Volite li štovani biti od mnogih ili od malo ih? 10. Zar se usudjuješ niekati, što sam javio? 11. Kada namjeravaš s[1] putovanja povratiti se kući? 12. Kada se budeš povratio kući, objavi sestri mojoj, da sam zdrav i da ću skoro doći. 13. Bijah pošao na Kretu, da kupim tamo vanjštinu. 14. Neizvjestno je, što svaki dan ili noć nosi. 15. Taka[2] je narav ljudî, da neće stvari sigurne, hoće opasne[3]. 16. Sramotno je ne htjeti ništa učiti. 17. Nećeš htjeti (ono) isto[4] kao[5] starac, što si htio kao mladić. 18. Od Alcibiada su časti tražene bile najvećim naporom, od Sokrata prezirane. 19. Oprezan dušmanin, kad[6] hoće napasti protivnika, ne obznanuje[7], kada ili odkuda će doći. 20. Malo[8] vjere ima se dati onim, koji mnogo govore. 21. Treba vidjeti, ne samo što tko[9] govori nego i što tko misli. 22. Ne pitam, jeste li mi neprijatelji po[10] pravdi ili nepravdi.

---

1) e, ex, 2) is itd; 3) anceps, 4) plur; 5) ne prevodi se, 6) ubi, 7) prae se ferre, 8) exiguus itd; 9) quisque, 10) ablat. od jus

LXXIII.

fio; *P. §. 145.*

fio, factus sum, fieri	postati, bivati, dogoditi se
liquefacio, — feci, — factum 3. (passivno *liquefio* itd.)	topiti, taliti
	topiti se
patefacio — (kako passivno?)	otvoriti, odkriti
calefacio 3.	ogrijati, stopliti, pariti
mansuefacio 3.	pripitomiti, ukrotiti
conficio 3. (passivno *conficior, confectus sum, confici)*	sgotoviti, obaviti, svršiti
efficio 3. - - kako passivno?	izposlovati, učiniti
reficio 3.	opet napraviti, oporaviti

Digitized by Google

Razgovorna vježba.

1. Nocere posse et nolle laus est amplissima. 2. Is labor utilis est, qui auctori laudem fert, aliis utilitatem. 3. Fortuna opes auferre, non animum potest. 4. Adde parvum parvo; parvo superadde pauxillum; fiet et hoc magnum; sic crescit copia rerum. 5. Midas a Baccho petiit, ut quidquid tetigisset, aurum fieret. 6. Cum Xerxes in Graeciam ingrueret, Athenienses omnia sua partim Salamina partim Troezena asportarunt. 7. Ros terrae plantarumque exhalationibus gignitur, quae mane vesperive condensantur et guttatim confluunt. 8. Venti maxima nobis commoda afferunt: purgant aëra vaporibus noxiis, nimios temperant calores, et multas morborum causas removent. Iidem nubes ab uno loco ad alterum propellunt, post hiemem nives solvunt, terramque multa pluvia irriguam celerius quam sol posset siccant, naves et molas impellunt.

9. Proxima Italiae est Sicilia, insula omnium interni maris maxima. Antiquissimis temporibus eam cum Italia cohaesisse marisque impetu aut terrae motu inde divulsam esse verisimile est. Forma triangularis ita, ut literae, quam Graeci Delta vocant, imaginem referat. A tribus promontoriis vocatur Trinacria. Nobilissimus ibi mons Aetna tum ob altitudinem, tum ob ignes, quos evomit; quare Cyclopum in illo monte officinam esse poetae dicunt.

---

patefacere, praebere aures alicui	slušati koga
afficere aliquem honore	izkazati komu čast
afficere aliquem laetitia, gaudio (laetificare aliquem)	razveseliti koga
afficere (persequi) beneficiis aliquem	činiti komu dobročinstva
afficere aliquem contumelia	obružiti koga
affici admiratione	diviti se
affici gaudio, laetitia	obradovati se
affici morbo	razboljeti se
affici poena (afficere poena)	kažnjen biti (nametnuti kaznu)
affici supplicio	usmrćen biti
affici verberibus = virgis caedi	šiban biti
securi percuti	smaknut biti sjekirom
de coelo tangi, fulmine ici	udaren biti gromom

Digitized by Google

1. Krepost ostaje, bogastvo gine. 2. Nitko ne postaje slučajem dobar. 3. Volimo stalan[1] mir nego li nadanu pobjedu. 4. Oni trudovi jesu koristni, koji činiteljim nose hvalu, drugim korist. 5. Treba osmjeliti se; hrabre sreća podpomaže. 6. Sokrate vazda istim licem izlažaše iz kuće i vraćaše se. 7. Basna o svraci i golubu uči, da dobri ištu dobro, zli zlo, oni da mogu[2] hvaliti, ovi da mogu kuditi. 8. U vinu su se jur mnoge stvari odkrile, koje bijahu u potaji. 9. Vi jedjite što je tu; ostali neka jedu, što bude preostalo. 10. Njive koje su više godina počivale, nose i obilniji plod. 11. Motreć djela božja priznat ćeš, da je moć i mudrost božja prevelika. 12. Da ste učinili, što bijaste obećali, bili bi nas izbavili od pogibelji, koju nam neprijatelji pripraviše. 13. Izidi, nepravedniče, iz grada, da sugradjani tvoji mogu mirni spavati. 14. Danas smo čitali, da je Darij Histaspov sin hrzanjem konja postao kralj Persijanaca. 15. Dion umre[3] u Sirakuzi u četvrtoj godini pošto se je iz Peloponneza bio povratio u Siciliju. 16. Grci i Rimljani vježbahu dječake u oružju, da se njihova tjelesa učvrste[4]. 17. Aleksandru kad je igre gledao[5] bi donesena viest, da su Persijanci od Macedonaca svladani bili. 18. Vrlo često dogadja se, da se korist s poštenjem bori[6]. 19. Kada sunce izhodi, pjevaju premnoge ptice. 20. Svi ljudi moraju nastojati[7], da ne provedu život u[8] lienosti. 21. Što je zemlja proizvodila, zemlja zahtieva[9] natrag.

---

1) certus itd; 2) ne prevodi se, 3) obeo, 4) firmare, 5) spectare, 6) certare, 7) niti, 8) per, 9) reposcere

LXXIV.

Verba defectiva; *P. §. 146-149.*

coepi, coepisse	počeo sam, počimljem
memini, meminisse	sjećam se
odi, odisse	mrzim
novi, novisse ili *nosse*	znam, poznajem
delectus haberi coeptus est	počelo se je novačiti
urbs muniri coepta est	počelo se utvrdjivati grad
de re publica consuli coepti sumus	počelo se tražiti u mene savjeta o državi
pugnari desitum est	prestala je bitka
nosse viam — (scire latine)	znati put — znati latinski
ajo	kažem

Digitized by Google

aisne ili pokraćeno *ain'*	mniješ li? je li?
inquam	velim
for, fatus sum, fari	govoriti
effor 1. — praefor 1.	izreći — govoriti naprieđ
age! agite!	de! dede! deder!
apage!	tornjaj se odatle!
apage istum hominem	odatle s tim čovjekom!
apage te	tornjaj se!
ave i *salve! — vale!*	zdravo! dobro došao — s bogom!
salvere ili *valere te jubeo*	budi mi zdravo
cedo	daj amo! kazuj!
cedo aquam manibus	amo vode za ruke
cedo senem	amo sa starcem
cette, quid faciam	de kažite, što da činim
dic, quaeso — quid, quaeso, interest	Deder, kaži — šta, molim, smeta
forem	bio bih

1. Valete et cum hinc discessero, mei mementote. 2. Multas ad res perutiles Xenophontis libri sunt; quos legite, quaeso, studiose. 3. Nihil in vitam Lucii Murenae dici potest, nihil, inquam, omnino, judices. 4. Ave, pia anima, ave et salve! 5. Natura fieret laudabile carmen an arte, quaesitum est. 6. Eundum est, quo patria nos ire jubet. 7. Domuisti, o rex, tot gentes; age, effrenatam doma iracundiam. 8. Quod ratio nequit, saepe sanavit mora. 9. Ego illum periisse duco, cui periit pudor.

10. Volenti non fit injuria. 11. Oderunt peccare boni virtutis amore. 12. Dimidium facti qui bene coepit habet. 13. Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet. 14. Sus, ut ajunt, Minervam docet.

15. Thales interrogatus, quid esset difficillimum: se ipsum, ait, nosse.

16. Theophrastus ad quendam, qui in convivio prorsus silebat: si stultus es, inquit, rem facis sapientem; si sapiens, stultam.

17. Cum Agis, rex Laceduemoniorum, interrogaretur, quot essent hostes: nolite, ajebat, percontari, quot sint hostes, sed ubi sint.

18. Cum Demetrius Poliorcetes, rex Macedoniae, Megaram, patriam Stilponis, clarissimi philosophi, cepisset et omnes incolae hujus urbis sua perdidissent, ex philosopho Stilpone quaesivit, quam jacturam fecisset. Nullam, ait philosophus, virtutem enim atque sapientiam nemo rapere potest.

Digitized by Google

1. Idi, kamo te kobi [1] zovu. 2. Nemojte žudjeti, što se ne može dogoditi. 3. Razpravljahu stari filosofi, da li je sviet postao slučajem ili umom [2] božjim. 4. Zrcala su iznadjena, da bi čovjek sam sebe poznao. 5. Dobri ljudi vole biti biedni nego nepošteni. 6. Esop okrivljen [3] sbog grdobe: ne ima se lik, reče, gledati [4] nego um. 7. Fabij kazivaše, da je vodji najsramotnije izpričavanje: niesam mislio. 8. Platon, sklonjen molbami Diona, povrati se u Siciliju. 9. Mnogi se više sjećaju onih koje mrze nego onih koje ljube. 10. Koliko krat od [5] neprijateljâ postanu prijatelji, možete sami prosuditi. 11. Sramotno je stvar dobro započetu zlo svršiti. 12. Koji je spas, reći ćeš, u ratu? 13. Gdje si ugodnije proveo vrieme, kod kuće ili na dvoru? 14. Koja kazna bi nametnuta [6] zločincu, koji kanjaše izdati vojsku? Nije li bio usmrćen? 15. Kapitolij, glava grada Rima, bi ne jedan put već češće od groma udaren. 16. Kod Galaca ljudi uhvaćeni [7] u kradnji ili lupežtvu bijahu šibani i sjekirom poubijani. 17. Poviest uči, da su mnogi sami po sebi (= po sebi samih) postali [8] veliki. 18. Sava bijaše narašla od [5] mećavâ [9], tako da se ne mogaše preći gazom. 19. Dokazano je, da je zemlja mnogo [10] manja od sunca. 20. Medju oružjem, kažu, šute zakoni. 21. Preziraj, molim, naslade, škodi naslada kupljena bolju. 22. S bogom, premili prijatelju, s bogom i budi mi zdrav. 23. Amo s tim savjetom! 24. Što je bezumnije, reći ćeš, nego ponoviti [11] prošle tuge. 25. Da ne mrzite zla vladanja, ne biste ljubili dobroga.

---

1) fatum, 2) mens, 4) culpare, 4) aspicere, 5) e, ex, 6) afficere, 7) deprehendere, 8) evadere, 9) nix, 10) multo, 11) retractare

LXXV.

Verba impersonalia; *P. §. 150, 151.*

1. pluit, perf. *pluit* ili *pluvit 3.*	daždi, kiši
ningit, *ninxit 3.*	snieži
grandinat, — *avit 1.*	pada tuča
tonat, *tonuit 1.*	grmi
fulgŭrat 1. fulmĭnat 1.	sieva
lapĭdat 1. (perf. i *lapidatum est)*	pada kamenje
lucescit, *illucescit*, perf. *illuxit 3.*	sviće, dani se
vesperascit, *advesperascit*, perf. *advesperavit*	smrkava se

Digitized by Google

miseret (me ejus), perf. *miseritum est*; ili osobno *misereor ejus*	žao mi ga je žalim ga
piget (piguit i *pigitum est) me vitae meae*	mrzi me moj život
pudet (puduit i *pudĭtum est) me alicujus rei*; n. p. *pudeat te, pudeat vos istius ignaviae*	stid me je, stidim se česa srami se sramite se te plašljivosti
poenitet (poenituit) me hujus facti ili *hoc fecisse*	kajem se sbog ovoga čina kajem se što sam ovo učinio
taedet (perf. samo *pertaesum est) me morum civitatis*	gade mi se navade gradjanstva
oportet, oportuit 2.	valja, treba
refert, — referre	u prilog je, koristi, stoji do
decet (me), decuit 2. (i u plur.)	dolikuje (mi)
dedĕcet (te), dedecuit	ne dolikuje, ne pristoji (ti)
licet, licuit i *licĭtum est*; rietko u plur: *omnia licent*	dopušteno je, slobodno je sve je dopušteno
libet (lubet), libuit i *libĭtum est*; samo u singul.	mili se, dopada se
2. praestat = satius est	bolje je
restat, superest	ostaje, preostaje
expĕdit — condūcit	koristno je — prudi
fallit = fugit = praeterit me (i u plur.)	nepoznato mi je
juvat me (i u plur.)	milo mi je
3. itur, itum est	ide se, pošlo se je
ventum est	došlo se je
concurritur	sukobe se
quaeritur ex me = interrogor	pitaju me

1. Geminat peccatum, quem delicti non pudet. 2. Quidquid non licet, nefas putare debemus. 3. Quaeritur, cur hieme ningat, non grandinet. 4. Eos qui secus ac decuit vixerunt, peccatorum suorum aliquando poenitebit. 5. Si potes, ignotis etiam prodesse memento. 6. Multa incautum hominem fugiunt, quae consideratum juvant. 7. Parvum parva decent. 8. Oderunt hilarem tristes tristemque jocosi. 9. Injuria animum exest, beneficium exhilarat. 10. Cedo aquam manibus, puer! appōne hic mensulam! 11. Apage istum a me nebulonem! 12. Quis foret egenus, si

Digitized by Google

divites semper pauperum meminissent? 13. Quis dicere potest, quo tempore armis disceptari coeptum sit?

Dat quodcunque libet Fortuna rapitque vicissim;
Irus et est subito qui modo Croesus erat.

Perfer et obdura: dolor hic tibi proderit olim.
Saepe tulit lapsis succus amarus opem.

Lisica i krinka.

Personam tragicam forte vulpes viderat:
O quanta species, inquit, cerebrum non habet! —
Hoc illis dictum est, quibus honorem et gloriam
Fortuna tribuit, sensum communem abstulit.
(zapamti: *syllaba longa brevi subjecta vocatur jambus*).

1. Lienost ne dolikuje nikomu. 2. Umrieti je bolje nego u[1] sramoti[2] živjeti. 3. Onaj je vrlo biedan, koga svi dobri mrze. 4. Reci mi, molimo, što je ugodnije od ove naslade. 5. Iz svih stvari vidi[3] se, kako je bog providan i dobrostiv. 6. Proljeće jest; ševe počeše pjevati. 7. Koji se budu sjećali dobročinstvâ domovine, bit će uviek pripravni sgrabiti oružje za[4] njezin spas. 8. Ti paka, reče, meni nećeš nikada dodijavati. 9. Tako radi, da te ne bude nikada stid činâ[5] svojih. 10. Ne mogu kazati, kako se kajem od te rieči. 11. On voljaše živjeti na Delu u kući svojoj nego u Ateni ili na Rodu. 12. Svi bismo sretniji bili, da nitko ne bi mrzio drugoga. 13. Svoje mane riedki ljudi spoznaju; tudje vidi svatko. 14. Priznaj svoje griehe, eda ti se bog smiluje. 15. Rimskim gospodjam[6] nije slobodno bilo piti vina. 16. Mnogim se dopada činiti ono, što se ne pristoji činiti. 17. Stari su pisci premkoristni za[7] mnoge stvari; zato ih, molimo, čitajte revno. 18. Hrabrost dolikuje vojniku, plašljivost mu ne dolikuje. 19. Nekim ljudim gade se sada stvari, kojimi su se njekoč nasladjivali. 20. Vi znadete[8], kolikom se dobrohotnošću uviek vas sjećamo. 21. Onoga hvali i nasljeduj, koga ne mrzi umrieti za domovinu, kad je milo živjeti. 22. Pravo kažeš, da bez kreposti nitko ne može pribaviti sebi hvale. 23. Već je svanulo; zašto ne ustajete? 24. Komu je nepoznato, da se blagimi govori ljudske ćudi primame?

---

1) per, 2) infamia, ae 3) cernere, 4) pro, 5) actio, nis, 6) matrona, ae, 7) ad, 8) novi

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google
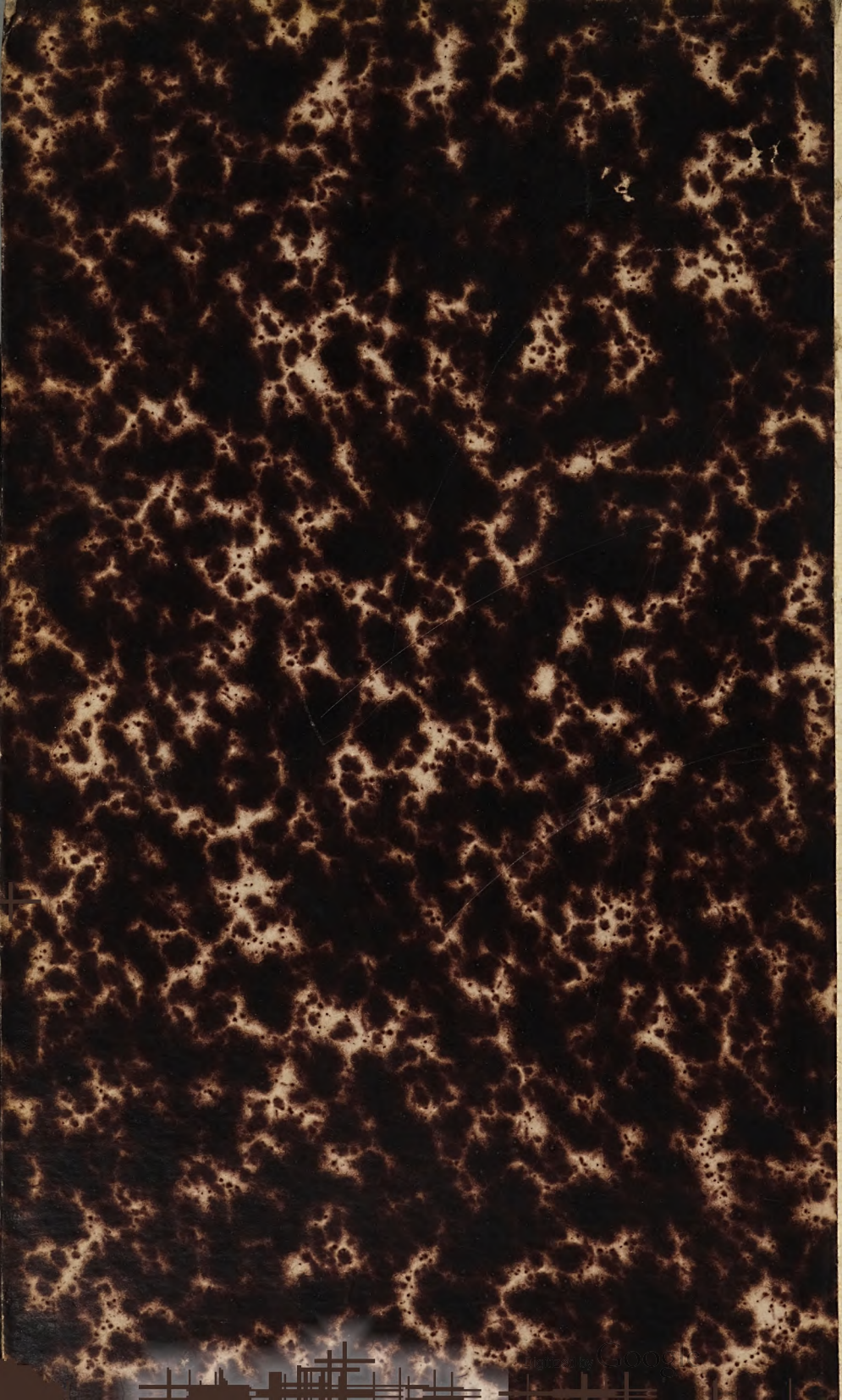
Digitized by Google